

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi teletoimintalain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi teletoimintalakia. Ehdotuksen tavoitteena on kehittää teletoimintaa entistä vapaammaksi elinkeinotoiminnaksi. Yritysten pääsyä telealalle helpotettaisiin ja telemaksujen sääntelyä purettaisiin. Kilpailun edistämiseksi säädettäisiin sellaisten telelaitosten oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka eivät itse rakenna televerkkoa.

Alalle pääsyä helpotettaisiin sulkemalla kokonaan teletoimintalain soveltamisalasta teletoiminta omaa tarvetta varten ja telelaitokselta hankittujen telepalveluiden jälleenvyynti. Liikenneministeriö voisi rajoittaa lain soveltamisalan ulkopuolelle muitakin telepalveluita, puhelin- ja matkaviestintöimintaa lukuun ottamatta. Tarkoituksena on aluksi siirtää kytkentäinen datasiirto pääosin lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Toimilupajärjestelmää kevennettäisiin, ja osaksi se purettaisiin kokonaan. Yleisen teletoiminnan harjoittaminen olisi luvanvaraista vain silloin, kun yritys rakentaa itse televerkon pääasiassa puheluiden välittämiseksi sekä silloin, kun televerkossa muodostetaan teleyhteyksiä radiolaitteiden avulla. Toimilupaa edellyttäisi siten vain puhelin- tai matkaviestinverkon sekä kokonaan tai osittain radioyhteyksillä muodostettavan televerkon rakentaminen. Toimilupa olisi aina myönnettävä laissa säädetty ehdot täyttävälle hakijalle. Kielteisestä päätöksestä voisi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Muun kuin luvanvaraisen yleisen teletoiminnan harjoittaminen edellyttäisi pelkästään liikenneministeriölle tehtävää teletoimintailmoitusta. Ilmoituksenvaraiseksi teletoiminnaksi muuttuisi siten kiinteiden datasiirtojohdotjen rakentaminen samoin kuin kaikenlainen televiestinnän välitys, jota harjoitetaan toimiluvan tai teletoimintailmoituksen nojalla rakennetussa televerkossa.

Telemaksujen sääntelyä kevennettäisiin, ja

teletoiminta siirrettäisiin lähemmäksi yleisessä kilpailu- ja kuluttajansuojalainsäädännössä säänneltyjä elinkeinoelämän aloja. Liikenneministeriö ei enää valvoisi maksujen kohtuullisuutta ja tasapuolisuutta.

Jos kuitenkin osoittautuisi, että määräävässä markkina-asemassa olevan telelaitoksen hinnoittelu tai telemaksujen kehitys muutoin vaarantaisi televiestinnän kehityksen maan eri osissa, liikenneministeriö voisi tarvittaessa antaa määräyksiä telemaksujen yleisistä perusteista. Määräyksiä annettaisiin myös silloin, kun Euroopan yhteisöjen lainsäädännön täytäntöönpano Suomessa sitä edellyttää.

Telelaitos, jolla on oikeus rakentaa televerkkoja, olisi velvollinen antamaan liittyviä ja vuokraamaan yhteyksiä muille telelaitoksille, joilla ei ole oikeutta itse rakentaa verkkoa. Kaapelikanavien vapaana olevat osat ja sellaisten radiomastojen vapaana olevat antennipaikat telelaitos olisi velvollinen vuokraamaan myös niille telelaitoksille, joilla on oikeus rakentaa itse verkkonsa. Toteutuessaan ehdotus vähentää kaapeleiden kaivutöiden aiheuttamia ympäristö- ja liikennehaittoja sekä radiomastojen aiheuttamaa hämmästyttävää haittaa.

Telemaksujen sääntely jätettäisiin voimaan telelaitosten välisissä telemaksuissa silloin, kun televerkkoa ylläpitävä telelaitos harjoittaa itsekin teletoimintaa, jota telelaitoksen televerkossa harjoittavat myös sen kilpailijat. Tällöin telelaitoksen kilpailijoiltaan telepalveluista perimien maksujen tulisi olla tasapuolisia ja kohtuullisia. Liikenneministeriö antaisi tarvittaessa määräyksiä kustannusten laskemisesta, maksujen tasapuolisuudesta ja hinnastojen julkisuudesta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 1 päivästä kesäkuuta 1996 lukien.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila	7
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	7
Oikeus teletoiminnan harjoittamiseen	7
Telelaitosten velvollisuudet	8
Teleurakointi	9
2.2. Euroopan yhteisöjen lainsäädäntö	9
Alalle pääsy	9
Kilpailusäännöt ja telemaksut	9
Suomen ja EY:n lainsäädännön suhde	10
2.3. Ulkomaiden lainsäädäntö	11
2.4. Nykytilan arviointi	12
Alalle pääsyn sääntely	12
Verkon kapasiteetin luovutusvelvollisuus	14
Numeroiden siirrettävyys	15
Kilpailusäännöt	16
Telepäätelaitteiden myynti	17
Euroopan yhteisöjen lainsäädännössä edellytettujen palveluiden tarjonta	17
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	18
3.1. Toimilupa- ja ilmoitusmenettely	18
3.2. Velvollisuus televerkon vuokraamiseen	18
3.3. Telemaksut ja kilpailusäännöt	19
4. Esityksen vaikutukset	19
4.1. Taloudelliset vaikutukset ja työllisyysvaikutukset	19
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	20
4.3. Ympäristövaikutukset	20
4.4. Vaikutukset yritysten ja kuluttajien asemaan	20
5. Asian valmistelu	21
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	22
1. Lakiehdotuksen perustelut	22
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	31
3. Voimaantulo	32
4. Säättämisjärjestys	32
LAKITEKSTI	
Laki teletoimintalain muuttamisesta	34
LIITE	
Rinnakkaistekstit	
Laki teletoimintalain muuttamisesta	40

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Teletointiminta on kaikkialla länsimaissa elinkeinoelämän nopeimmin kasvavia aloja. Televerkot muodostavat yhteiskunnan tärkeän perusinfrastruktuurin. Televerkkojen tekniikka ja televerkoissa harjoitetun televiestinnän muodot kehittyvät jatkuvasti ja nopeasti. Tunnuksomaista alan kansainväliselle kehitykselle on matkaviestinnän voimakas kasvu ja uusien laajakaistaisten televerkkojen kehittyminen, joita voidaan käyttää nopeaan tiedonsiirtoon ja muun muassa monimuotoiseen tekstiin, äänen ja kuvan yhdistävän viestinnän välittämiseen.

Teletointiminnan kehitystä kiihdyttää tietotekniikan kehitys, joka tekee mahdolliseksi tarjota televerkkojen kautta entistä monipuolisempia palveluita. Tietoverkkojen palvelutarjonta ja käyttö lisääntyvät nopeasti. Televiestinnän merkityksen kasvu on keskeinen osa siirtymistä tietoyhteiskuntaan. Kehityksellä on laajoja yhteiskunnallisia ja taloudellisia vaikutuksia.

Teletointiminnan taloudellinen merkitys on kasvanut jatkuvasti. Vuonna 1992 teletointiminnan osuus bruttokansantuotteesta oli taloudellisen yhteistyö- ja kehittämisjärjestön jäsenvaltioissa, jäljempänä *OECD-maat*, keskimäärin 2,12 prosenttia. Suurin se oli Uudessa Seelannissa (3,22 prosenttia) ja pienin Belgiassa (1,47 prosenttia). Euroopan yhteisöjen (EY) komissio on arvioinut, että bruttokansantuoteosuus kasvaa 7 prosenttiin vuosituhatosen vaihteeseen mennessä. Arviossa ei ehkä kuitenkaan ole otettu riittävästi huomioon kilpailun aiheuttamaa telemaksujen alenemista.

Telealan teollisuus on maailman nopeimmin kasvavia teollisuuden aloja. Sen kasvu on yli 10 prosenttia vuodessa. Teleteollisuuden tuotannon arvon arvioidaan vuoteen 2000 mennessä ylittävän autoteollisuuden tuotannon arvon.

Yleinen teletointiminta voidaan jakaa kolmeen päälokkoon: puhelintoimintaan, matkaviestintään ja datasiirtoon. Puhelintoiminta on pääasiassa puheen välittämistä tätä toimintaa varten rakennetussa kiinteässä puhelinverkossa. Matkaviestinnässäkin välitetään nykyisin pääasiassa puhetta, joskin datan välitys matkaviestinverkoissa lisääntynee

olennaisesti. Toisin kuin puhelinverkossa matkaviestinverkon telepääte laite liitetään verkon tukiasemaan radioyhteydellä. Tukiasemalta eteenpäin matkaviestinverkonkin viestintä välitetään kiinteää televerkkoa pitkin.

Datasiirrosta välitetään tietokonekielisiä viestejä (*dataa*) tietokoneiden välillä. Datasiirto voidaan edelleen jakaa kytkentäiseen datasiirtoon ja datasiirtoon kiinteillä johdoilla. Ero on se, että kytkentäisessä datasiirrosta tilaaja voi yhteykskohtaisesti valita dataliittymän, jonka kanssa hän haluaa harjoittaa televiestintää. Lisälaitteita käyttäen kiinteissä puhelinverkoissa ja matkaviestinverkoissa voidaan siirtää myös dataa, ja vastaavasti datasiirtoverkossa voidaan siirtää puhetta.

Eri verkkojen tekniset ominaisuudet määrittää Telehallintokeskuksen teletointimintalain (183/87) nojalla antamissa teknisissä määräyksissä. Suomalaiset määräykset perustuvat alan kansainvälisiin sopimuksiin ja standardeihin.

Suomen teletointiminta on kansainvälisesti korkealla tasolla. Televerkot ovat kehittyneitä. Niiden välityksellä tarjotut palvelut ovat monipuolisia ja laadultaan hyviä. Myös telelaitoksemme ovat teknisesti edistyneitä, ja Suomen telealan teollisuus on maamme voimavaroihin ja kokoon nähden maailman laajinta. Vuonna 1994 teleteollisuuden vienti oli 6,2 prosenttia kokonaisviennistämme. Osuuden arvioidaan kasvavan 15 prosenttiin vuoteen 2000 mennessä. Myös teletointiminnan 1980-luvulla uudistettu ajanmukainen hallinto toimii tehokkaasti.

Suomessa teletointiminnan osuus bruttokansantuotteesta oli vuonna 1992 vain 1,87 prosenttia. Osuus on muihin kehittyneisiin maihin nähden vähäinen erityisesti sen vuoksi, että Suomen telemaksujen hintataso on selvästi OECD-maiden yleistä tasoa alhaisempi.

Suomen yleisen teletointiminnan kokonaisliikevaihto oli vajaat 6,7 miljardia markkaa vuonna 1993. Siitä noin 65 prosenttia oli puhelintoiminnan, noin 25 prosenttia matkaviestinnän ja vajaat 10 prosenttia datasiirron ja muun teletointiminnan liikevaihtoa.

Vuonna 1994 liikevaihto väheni edelliseen vuoteen verrattuna puhelintoiminnassa 8 prosenttia, kasvoi matkaviestinnässä 17 prosenttia sekä datasiirrosta ja muusta teletoi-

minnassa 13 prosenttia.

Puhelintoiminnan suurin lohko on paikallispuhelintoiminta, joka oli vuonna 1994 yhteensä 44,2 prosenttia koko yleisen teletoiminnan markkinoista. Kaukopuhelintoiminnan liikevaihto oli 7,1 prosenttia ja kansainvälisen teletoiminnan 14,3 prosenttia yleisen teletoiminnan markkinoista.

Teletoiminnan markkinoiden arvioidaan kehittyvän taulukossa 1 esitetyllä tavalla:

Taulukko 1: Suomen yleisen teletoiminnan markkinat 1985-1990 sekä niiden arvioitu kehitys v. 1995-2000 (milj. mk):

	1985	1990	1995	2000
Puhelintoiminta	3888	5117	4600	5300
<i>Paikallispuhelut</i>	2075	2834	3050	3500
<i>Kaukopuhelut</i>	1483	1461	450	300
<i>Kansainväliset puhelut*</i>	330	822	1100	1500
Matkaviestintä	168	805	2100	4200
Datasiirto ja muu teletoiminta	200	400	700	1000
Yhteensä	4256	6322	7400	10500

* Sisältää vuodesta 1990 ulkomaille edelleen tilitetyt maksut.

Paikallispuhelintoiminta on vielä toistaiseksi liikevaihdoltaan suurin yleisen teletoiminnan lohko. Paikallispuhelintoiminnan kanssa kilpaileva matkaviestintä hidastaa kuitenkin sen kasvua. Puheluhintojen alentumisen takia kaukopuhelintoiminnan liikevaihto alenee vähän, vaikka kaukopuhelintoiminta kasvaa tasaisesti. Kaukopuhelumaksujen ennakkoidaan edelleen alenevan. Kansainvälinen puhelintoiminta kasvaa 10-15 prosenttia vuodessa. Euroopan telemarkkinoiden avautuminen alentaa kuitenkin kansainvälistä teletoimintaa harjoittavien telelaitosten keskinäisiä tilitysmaksuja, mikä hidastaa kansainvälisen teletoiminnan liikevaihdon kasvua.

Matkaviestinnän kasvu on selvästi nopeampaa kuin yhdenkään muun yleisen teletoiminnan lohkon. Kehitys jatkuu samansuuntaisena arvioitavissa olevan ajan. Vuoteen 2000 mennessä matkaviestinnän osuus markkinoista kasvaa noin 40 prosenttiin, ja sen osuus markkinoista on viimeistään vuonna 1998 suurempi kuin paikallispuhelintoiminnan.

Telelaitosten liikevaihtoon kuuluu paljon muita eriä kuin teletoiminta. Telelaitosten harjoittamaa muuta toimintaa kuin teletoimintaa on muun muassa erilaisten lisäarvo palveluiden myynti, laitekauppa, verkkoura-

kointi ja konsultointi. Kun vuonna 1994 yleisen teletoiminnan liikevaihto oli noin 6,7 miljardia markkaa, pääasiallisesti yleistä teletoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihto oli noin 9,5 miljardia markkaa.

Aina 1980-luvun puoliväliin saakka teletoimintaa harjoittivat Posti- ja telelaitos ja alueelliset puhelinlaitokset omilla toimialueillaan juurikaan kilpailematta keskenään. Posti- ja telelaitoksella oli yksinoikeus kaikkien teletoimintaan lukuun ottamatta paikallista puhelintoimintaa toimiluvanvaraisten telelaitosten toimialueilla. Käytännössä se merkitsi, että Posti- ja telelaitos hoiti koko kauko- ja kansainvälistä teletoimintaa sekä valtakunnallisia matkaviestinverkkoja. Sen lisäksi Posti- ja telelaitoksen vastuulla oli paikallisteletoiminta alueella, joka vuonna 1994 käsitti noin 75 prosenttia koko maasta ja noin 28 prosenttia maan puhelinliittymistä.

Vain alueellisilla telelaitoksilla oli 1980-luvun puoliväliin saakka oikeus paikalliseen teletoimintaan lähinnä Etelä- ja Länsi-Suomessa olevalla alueella, jonka koko oli noin 25 prosenttia Suomesta. Alueella asui noin 70 prosenttia maan väestöstä. Vaikka alueellisten puhelinyhtiöiden vanhat toimialueet olivat keskimäärin ottaen edullisempia teletoiminnan hoitamisen kannalta, niiden kesken vallitsi myös suuria olosuhde-eroja.

Teletoimintalain voimaantulon jälkeen teletoiminta on avattu asteittain kilpailulle. Kehitys alkoi datasiirrosta ja yritysviestinnästä, laajeni vuonna 1990 valtakunnallisiin matkaviestinverkkoihin ja vuosina 1992-1994 paikallis- ja kaukoteletoimintaan sekä kansainväliseen teletoimintaan. Vuoden 1994 alusta kilpailua on ollut kaikessa kotimaisessa teletoiminnassa ja 1 päivästä heinäkuuta 1994 kaikessa kansainvälisessä teletoiminnassa. Ainoa merkittävä teletoiminnan lohko, jossa ei ole kilpailua, on matkaviestintä analogista tekniikkaa käyttävissä NMT-verkoissa. Niitä tarjoaa ainoastaan Telecom Finland Oy kahdessa eri NMT-verkossa, joiden liittymämäärä oli 1 päivänä lokakuuta 1995 yhteensä noin 620 000. Teletoiminta NMT-verkoissa on tällä hetkellä kannattavinta teletoimintaa. Toimilupahakemuksia kilpailevaan NMT-toimintaan ei ole teletoimintalain voimassa ollessa tehty. Käytännössä digitaaliset GSM-matkaviestinpalvelut kilpailevat NMT-palveluiden kanssa.

Suomessa oli 31 päivänä elokuuta 1995 yhteensä 78 telelaitosta. Merkittävimmät

ovat valtionyhtiö Suomen PT Oy:n omistama Telecom Finland Oy, Puhelinlaitosten Liitto r.y.:n jäsenyritykset (Finnet-yhtiöt), joita ovat 46 alueellista, yleensä käyttäjien omistamaa telailaitosta tytär- ja osakkuusyrityksineen, sekä valtionyhtiö Imatran Voima Oy:n omistama Telivo Oy. Toimilupia on muiden muassa myös Valtionrautateilla, TVS Tekniikka Oy:llä ja Yleisradio Oy:llä. Lisäksi kytkentäisen datasiirron harjoittajiksi on ilmoittautunut lukuisa joukko yrityksiä, joissa on myös ulkomaisten telailaitosten tytäryhtiöitä.

Vuonna 1994 Telecom Finland Oy -konsernin liikevaihto oli 4,9 miljardia markkaa. Alueellisten puhelinyhtiöiden ja niiden teletointaa harjoittavien tytär- ja osakkuusyritysten liikevaihto oli yhteensä 4,5 miljardia markkaa ja muiden telailaitosten teletointaan liikevaihto runsaat 50 miljoonaa markkaa, josta Telivo Oy:n 22,6 miljoonaa markkaa.

Arvio telailaitosten markkinaosuuksista toimiluvan ja ilmoituksenvaraisessa teletointinnassa vuonna 1995 käy ilmi taulukosta 2.

Taulukko 2: Arvio Suomen telailaitosten markkinaosuuksista toimiluvan ja ilmoituksenvaraisessa teletointinnassa 1.5.1995 (%)

	Telecom Finland	Alueelliset puhelinyhtiöt tytäryhtiöineen	Muut
Puhelintoiminta, josta	40	58	2
<i>paikallispuhelut</i>	29	70	1
<i>kaukopuhelut</i>	42	53	5
<i>kansainväliset puhelut</i>	76	17	7
Matkaviestintä	90	10	1
Datasiirto	55	40	5
Yhteensä	52	45	3

Suomessa kilpailu on pääsääntöisesti toteutettu siten, että jokaisella telailaitoksella on oikeus itse rakentaa käyttämänsä televerkko. Telailaitos voi myös vapaasti vuokrata verkon tai verkkokapasiteettia muilta verkon omistajilta. Kilpailu on siten jo alun perin ulottunut myös infrastruktuuriin, verkon tarjontaan. Muualla Euroopassa tunnettuja verkon hankinta- ja rakentamisoikeuden rajoituksia ei meillä ole koskaan ollut.

Maassamme on useita päällekkäisiä televerkkoja niin paikallisen kuin kauko- ja kansainvälisen teletointinnankin harjoittamiseen. Tähän on johtanut historiallinen kehitys jo kauan ennen 1980-luvulla aloitettua kilpailua

suosivaa telepolitiikkaa. Vaikka kilpailevia kiinteitä paikallisverkkoja ei ollut, kaukoteletointia yksinoikeudella harjoittaneen posti- ja lennätinlaitoksen kaukoteleverkko ja teleksiverkko ulottuivat niillekin alueille, joilla paikalliset puhelinverkot kuuluivat alueellisille puhelinlaitoksille. Myöhemmin Posti- ja telailaitos rakensi myös valtakunnalliset NMT-verkot ja niiden tarvitsemat johtoverkot näille alueille. Kilpailun laajennuttua paikalliseen teletointintaan Posti- ja telailaitos, sittemmin Telecom Finland Oy, on rakentanut yritysten ja kotitalouksien käyttöön myös paikallisia johtoverkkoja. Telecom Finland Oy suunnittelee myös uuden radiotekniikan käyttöönottoa, joka korvaisi kiinteät tilaajayhteydet.

Alueellisten puhelinyhtiöiden perinteisiin toimialueisiin on kuulunut Helsingistä Turun ja Pohjanmaan kautta Ouluun kulkeva yhtenäinen vyöhyke sekä eräät sisämaan kaupungit ympäristöineen. Paikallisen teletointinnan ohella yhtiöillä oli vanhastaan oikeus niin sanottuihin oikojohdoyhteyksiin paikallisuusalueidensa välillä. Käytännössä kaukoteleverkon rakentaminen televiestinnän kannalta tärkeimpään osaan maata merkitsi alueellisille puhelinyhtiöille ainoastaan paikallisten televerkkojen kytkemistä yhteen. Sen vuoksi ne saattoivat aloittaa kaukoteletointinnan kilpailun nopeasti ja suhteellisen vähäisin investoinnein. Sen sijaan kilpaileva toiminta niiden uusilla paikallisteletointinnan toimialueilla ei ole käynnistynyt yhtä ripeästi. Alueelliset puhelinyhtiöt ovat kuitenkin kokeilleet uusia tilaajajohdon korvaavia radioteknisiä ratkaisuja muun muassa Porvoossa ja Helsingissä.

Energian tuotanto- ja jakeluyritykset ovat niin Suomessa kuin muuallakin perinteisesti harjoittaneet teletointintaa omaa tarvettaan varten sähkönsiirtoverkostossaan. Nykyisellä tekniikalla verkostoon on yksinkertaista ja edullista lisätä johtimia myös televiestinnässä käytettäväksi. Näin on käytännössä syntynyt esimerkiksi Imatran Voima Oy:n tytäryhtiön Telivo Oy:n valtakunnallinen televerkko, jota voidaan käyttää kaukoteletointinnassa tarvittavien kaukoyhteyksien muodostamiseen. Yhtiölle myönnettiin vuonna 1992 toimilupa kaukoteletointintaan ja sähkölaitosten paikalliseen teletointintaan sekä sittemmin myös kansainväliseen teletointintaan.

Yleisradio Oy:llä on oma ohjelmansiirtoverkko, jota voidaan käyttää televiestinnän

välitykseen. Myös Valtionrautatiet on omaa toimintaansa varten rakentanut televiestinnän siirtoyhteyksiä. Suomen lainsäädäntö ei ole estänyt tällaisten televerkkojen omistajilta niiden käyttöä vuokraamalla siirtoyhteyksiä teletoimintaan. Sekä Yleisradio Oy:llä että VR-Rata Oy:llä on nykyisin toimitus myös itsenäisen yleisen teletoiminnan harjoittamiseen.

Suomen kilpailutilanne on edellä mainituista syistä olennaisella tavalla erilainen kuin muut eurooppalaiset teletoiminnan hoitojärjestelmät, joissa ei perinteisesti ole sallittu vaihtoehtoisten televerkkojen tarjontaa. Suomen ohella laaja verkkokilpailu on Euroopassa näihin vuosiin saakka ollut tunnettu vain Isossa-Britanniassa ja 1990-luvun alkupuolelta myös Ruotsissa. EY:n komissiossa valmistellaan lainsäädäntöä, joka edellyttäisi televerkkojen tarjonnan vapauttamista kilpailulle viimeistään vuoden 1998 alusta. Euroopan unionissa (EU) verkkokilpailua pidetään keskeisenä keinona telemaksujen alentamiseksi Euroopassa.

Niissä Euroopan maissa, joissa telekilpailua on käytännössä ollut, se on pääasiassa toteutettu sallimalla niin sanottujen palvelun tarjoajien vuokrata telelaitoksilta yhteyksiä ja tarjota niitä edelleen käyttäjille. Myös valmisteilla oleva verkkokilpailu ja matkaviestintää koskeva yhteisölainsäädäntö suosii tämäntyyppisten yritysten toimintaa.

Suomessa ei perinteisesti ole ollut eurooppalaisen mallin mukaisia palvelun tarjoajia. Syksystä 1994 tähän saakka on kuitenkin myönnetty kahdeksan liikevaihdoita rajoitettua toimituslupaa teletoimintaan ilman verkon rakentamisoikeutta. Tällaisella yleisellä teletoiminnalla on arvioitu olevan myönteistä vaikutusta palveluiden kehitykselle ja siten teletoiminnalle yleensä.

Teletoiminta on erittäin pääomavaltaista toimintaa. Telelaitosten investoinnit olivat vuonna 1994 runsaat 2,9 miljardia markkaa, joka oli yli 30 prosenttia telelaitosten liikevaihdosta, eli yli 40 prosenttia teletoiminnan liikevaihdosta.

Varsinaisen teletoiminnan ohella ala työllistää teollisuudessa, kaupassa ja palvelutuotannossa. Teletoiminta, telepalveluiden tuotanto ja teleteollisuus työllistävät Suomessa nykyisin yhteensä noin 28 300 henkilöä. Välittömät työllisyysvaikutukset ja niiden arvioitu kehitys lähivuosina on esitetty taulukossa 3.

Taulukko 3. Telealan työvoima Suomessa vuonna 1990 ja arvio työllisyydestä vuosina 1995 ja 2000.

	1990	1995	2000
Telelaitokset	20 067	14 000	12 000
Teleteollisuus	8 530	12 000	20 000
Kauppa ja palvelut	1 858	2 300	4 000
Yhteensä	30 455	28 300	36 000

Teletoiminta on vanhastaan ollut säännelty elinkeino. Sääntely on ollut tarpeellista niin kauan kuin telelaitokset ovat hallinneet markkinoita joko lakiin tai toimituksiin perustuvien yksinoikeuksien tai vaihtoehtoisten viestintätekniikoiden puuttuessa. Kilpailun laajeneminen koko teletoiminnan kentälle ja uudet viestintätekniikat, erityisesti nopeasti kehittyvä langaton viestintä, ovat johtaneet siihen, että alan sääntelyn asteittainen purkaminen on tullut ajankohtaiseksi.

Teletoiminnan sääntely on kohdistunut alalle pääsyy ohella markkinoiden toimintaan. Kilpailun avautuessa kuluneen kymmenen vuoden aikana teletoimintalain nojalla on annettu hallinnollisia määräyksiä muun muassa telelaitosten maksujen yleisistä perusteista, kuluttajansuojasta, telelaitosten välisestä yhdysliikenteestä ja numeroinnista. Sen lisäksi on voimassa teknisiä määräyksiä televerkoista ja telepäätelaitteista.

Kansainvälisissä telealan hinta- ja laatuvertailuissa Suomi on menestynyt erittäin hyvin. Telelaitostemme tehokkuuden ja kilpailua ennakkoluulottomasti avanneen telepolitiikan ansiosta maamme telemaksut ovat maailman edullisimpien joukossa ja palvelutaso on korkea. Suomen telemaksujen taso eräisiin muihin maihin verrattuna on esitetty taulukossa 4.

Taulukko 4. Telemaksut eräissä OECD-maissa tammikuussa 1994.

	Puhelin-toiminta, yritykset	Puhelin-toiminta, kotitaloudet	Matka-viestintä	Paketti-kytkentä-tähtien-datasiiro	Kansainväliset puhelut
Is-Britannia	89	99	110	153	96
Norja	49	78	69	76	72
Ranska	106	99	157	86	95
Ruotsi	45	59	70	66	87
Saksa	109	104	121	155	97
<i>Suomi</i>	<i>43</i>	<i>80</i>	<i>45</i>	<i>29</i>	<i>81</i>
Yhdysvallat	105	105	143	96	113
OECD:n keskiarvo	100	100	100	100	100

Lähde: "OECD Communications Outlook 1995".

OECD:n vertailujen mukaan Suomen

kiinteän puhelinverkon maksut ovat toiseksi edullisimmat yritysten ja seitsemänneksi edullisimmat kotitalouksien maksuissa. Yritysten ja kotitalouksien hintaeroon vaikuttaa tilastointitapa. OECD:n tilastoissa yritysten maksut ilmoitetaan verottomina, mutta kotitalouksien maksut verollisina. Suomessa telemaksuista kannetaan 22 prosentin arvonnäköveron ohella teleliikenteen verottamisesta annetun lain (961/93, muut. 715/94 ja 1107/94) nojalla veroa, joka on 9 prosenttia telepalvelun verottoman hinnan perusteella. Arvonnäköveroa on maksettava myös teleliikenteestä suoritettavasta verosta. Telepalvelun hinnasta on siten yhteensä noin 33 prosenttia veroa. Muissa vertailumaissa telepalveluihin kohdistuu vain yleinen arvonnäkövero.

Sekä matkaviestinnän että yritysten kansainvälisen televiestinnän maksuissa Suomi on toiseksi edullisin OECD-maa. Suomen telekilpailu alkoi datasiirrosta 1980-luvun puolivälissä. Pakettikytkentäisen datasiirron maksuissa Suomen telemaksut ovat selvästi OECD-maiden edullisimmat.

Teknisesti televerkostomme on korkealla tasolla, ja uudet tekniikat saadaan Suomessa nopeasti kaupalliseen käyttöön. Esimerkiksi digitaaliset GSM-matkaviestinverkot ja laajakajaistaiset ATM-verkot otettiin Suomessa käyttöön ensimmäisenä maailmassa.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Oikeus teletoiminnan harjoittamiseen

Oikeuden yleisen teletoiminnan harjoittamiseen voi saada teletoimintalain 4 §:n mukaisella toimiluvalla. Toimiluvan myöntää valtioneuvosto. Valtioneuvoston ohjesäännön (995/43) 11 b §:n 10 kohdan ja 13 §:n nojalla toimiluvat on kuitenkin vuoden 1994 alusta myöntänyt liikenneministeriö tapauksissa, joissa ne eivät ole olleet yhteiskuntapoliittisesti tai taloudellisesti merkittäviä.

Yleiseen kytkentäiseen datasiirtoon ja datasiirtoon erillisverkossa on 1 päivänä lokakuuta 1992 voimaan tulleen teletoimintalain muutoksen jälkeen voinut saada oikeuden tekemällä toiminnasta ilmoituksen liikenneministeriölle. Ilmoituksia oli tehty yhteensä 37 kappaletta 31 päivään syyskuuta 1995 mennessä, niistä 35 yleiseen da-

tasiirtotoimintaan ja kaksi datasiirtoon erillisverkossa. Yleisen datasiirtotoiminnan harjoittajiksi ilmoittautuneihin kuuluvat useiden telelaitosten ohella muun muassa eräät kunnat, opetusministeriö, joka vastaa teletoiminnasta FUNET-verkossa, sekä eräät tutkimuslaitokset.

Yleiseen datasiirtoon on ilmoittautunut myös Yhdysvalloista olevan Sprint Internationalin tytäryhtiö Sprint International Finland Oy. Ulkomaisen elinkeinonharjoittajien sivuliikkeet eivät ole hakeneet toimilupia tai tehneet datasiirtoilmoituksia, vaikka se on ollut niille mahdollista vuonna 1992 voimaan tulleen teletoimintalain muutoksen jälkeen.

Teletoimintalain 1 §:n 3 momentin 4 kohdan nojalla on annettu liikenneministeriön päätös vähäisestä teletoiminnasta (452/93). Teletoimintalaki ei koske päätöksen mukaista teletoimintaa, eikä sen harjoittaminen niin ollen edellytä toimilupaa eikä ilmoitusta.

Teletoimintaa erillisverkossa saa harjoittaa se, jolle liikenneministeriö on myöntänyt siihen luvan teletoimintalain 5 §:n nojalla. Luvan voi saada käyttäjän omaa tarvetta palvelevaan teletoimintaan. Lupa voidaan myöntää korkeintaan 15 vuodeksi. Erillisverkkolupia oli 31 päivänä syyskuuta 1995 voimassa yhteensä 11. Merkittävimpiä erillisverkkolupien haltijoita ovat olleet puolustusvoimat, Ilmailulaitos, Valtionrautatiet ja eräät kunnat. Lähes kaikki luvanhaltijat ovat julkisoikeudellisia yhteisöjä.

Teletoimintalain voimassa ollessa teletoiminnan lupahakemuksia on käsitelty ja ilmoituksia otettu vastaan taulukon 5 mukaisesti.

Taulukko 5. Käsiteltyjen teletoiminnan toimilupaa koskevien hakemusten ja vastaanotettujen datasiirtoilmoitusten määrä 1.5.1987-31.8.1995.

	Yleinen teletoiminta	Erillis- verkot	Datasiirto- ilmoitukset	Yhteensä
1987	0	0	-	0
1988	95	3	-	98
1989	8	1	-	9
1990	12	4	-	16
1991	45	5	-	50
1992	27	2	5	34
1993	49	6	9	64
1994	23	2	7	32
1.1.- 31.9.1995	24	1	16	41
Yhteensä	283	24	37	344

Vaikka toimiluvan myöntäminen on toimilupaviranomaisen vapaassa harkinnassa,

teletoimintalain voimassaoloaikana yleisen teletoiminnan lupahakemuksia ei paria merkitykseltään vähäistä tapausta lukuun ottamatta ole hylätty. Toimilupia oli 31 päivänä syyskuuta 1995 voimassa yhteensä 61. Toimiluvista kahdeksan ei sisällä oikeutta rakentaa televerkkoa luvanhaltijan omistamien kiinteistöjen ulkopuolelle.

Suomen lainsäädännön mukaan muiden kuin teletoimintaan kuuluvien palveluiden tuottaminen ja tarjonta televerkon välityksellä käytettäväksi ei edellytä lainkaan lupaa. Tällaisia niin sanottuja lisäarvopalveluita ovat esimerkiksi erilaisten tietokantojen tarjonta asiakkaiden käytettäväksi ja maksullinen palvelupuhelintoiminta, esimerkiksi 0700-palveluiden tarjonta. Myöskään toiminta, jossa telepäätelaitetta, esimerkiksi yleisöpuhelinta tarjotaan asiakkaiden käytettäväksi, ei ole teletoimintaa. Sen sijaan yhteyksien kytkeminen tai muu muodostaminen televerkon kahden eri käyttäjän välille on aina teletoimintaa. Lisäarvopalveluiden liikevaihto oli 300-400 miljoonaa markkaa vuonna 1994.

Telelaitosten velvollisuudet

Käyttäjien oikeuksia koskevan teletoimintalain 10 §:n 1 momentin nojalla jokaisella on oikeus saada televerkoista liittymiä ja vuokrata niistä kiinteitä yhteyksiä. Liittymän kautta käyttäjä liittyy liittymän luovuttaneen telelaitoksen keskukseen tai sitä vastaavaan telelaitteeseen. Keskus kytkee käyttäjän yleisen televerkoston muihin osiin yleensä käyttäjän päätelaitteeltaan tekemän valinnan mukaan. Teletoimintalain nojalla annetuilla normeilla pyritään varmistamaan, että myös muiden kuin liittymän toimittaneen telelaitoksen palveluita voidaan käyttää kilpailun kannalta tasapuolisella tavalla.

Kiinteällä yhteydellä tarkoitetaan mitä tahansa telepäätelaitteita tai muita telelaitteita yhdistävää teleyhteyttä. Käyttäjä voi käyttää vuokraamaansa kiinteätä yhteyttä mihin tahansa, myös muiden kuin yhteyden luovuttaneen telelaitoksen palveluiden käyttöön. Siten käyttäjä voi kiinteätä yhteyttä käyttäen liittyä myös muun kuin yhteyden toimittaneen telelaitoksen ylläpitämään keskukseen. Kaikilla telelaitoksilla on teletoimintalain 10 §:n mukainen velvollisuus toimittaa käyttäjälle tällaisia yhteyksiä.

Vuonna 1992 voimaan tulleella lainmuutoksella teletoimintalain 10 §:n 1 mo-

mentista poistettiin säännös, jonka mukaan kiinteän yhteyden saamisen edellytyksenä oli, että oikeus ei haittaa yleisen teletoiminnan harjoittamista. Lainmuutoksen jälkeenkin momenttia on tulkittu siten, että kiinteiden yhteyksien jälleenmyynti on teletoimintalain mukaista teletoimintaa, jos se täyttää lain mukaiset yleisen teletoiminnan tunnusmerkit.

Teletoimintalain 10 § koskee käyttäjän, ei telelaitoksen oikeuksia. Lakia on siksi vaikiuneesti tulkittu siten, että toisella telelaitoksella ei ole oikeutta saada telepalvelun tarjoamista varten käyttöönsä kilpailijan televerkkoja, milloin sillä itsellään on oikeus rakentaa samanlainen televerkko. Telepalvelujen tarjontaa varten telelaitosten välistä luovutusvelvollisuutta ei siten ole ollut lainkaan niin kauan kuin kaikilla telelaitoksilla on ollut oikeus verkon rakentamiseen.

Luovutusvelvollisuus on sen sijaan olemassa silloin, kun telelaitos tarjoaa muita kuin teletoimintaan kuuluvia palveluita. Tällöin kilpaileva telelaitos on käyttäjän asemassa. Siten telelaitos on saanut kilpailijaltaan puhelinliittymän ja kiinteitä johtoja esimerkiksi tarjotakseen yleisöpuhelinpalveluita tai mitä tahansa lisäarvopalvelua. Liittymän tai johdon luovuttava telelaitos on joutunut luovuttamaan ne tavanomaisella asiakashinnalla. Liittymän hinta ei voimassa olevien normien mukaan saa riippua sen käyttötarkoituksesta.

Käytännössä telelaitos on aina voinut käyttäjän asiamiehenä vuokrata myös tarjoamansa telepalvelun osana tarvittavan johdon kilpailijaltaan. Telelaitos on osoittanut valtakirjalla tai muulla tavoin toimivansa käyttäjän edustajana, jolloin verkon omistava telelaitos on luovuttanut tarvittavat yhteydet käyttäjän käyttöön. Datasiirossa, joka on ollut kilpailun piirissä jo vuosikymmenen, käytäntö on yleinen ja sujuva.

Vaikka luovutusvelvollisuutta kilpailijalle ei eräissä tapauksissa ole, se ei ole sinänsä estänyt kilpailijoiden mahdollisuutta tarjota telepalveluita tai muitakaan palveluita televerkossa, jonka omistaa toinen telelaitos. Kun telelaitos on telepalveluita tarjotessaan joutunut hankkimaan yhteydet yksittäisen käyttäjän hinnoilla eikä ole voinut saada esimerkiksi määräalennusta, kilpailuun ryhtyminen kilpailijalta vuokratuilla yhteyksillä ei ole usein taloudellisesti kannattavaa. Telelaitos joutuu lisäämään käyttäjähintaan omat kustannuksensa ja katteensa, minkä vuoksi

asiakashinta ei enää ole kilpailukykyinen.

Teleurakointi

Vuonna 1992 voimaan tulleella teletoimintalain muutoksella annettiin teleurakointia koskevat säännökset. Lakiin lisätyn 10 b §:n nojalla yleiseen televerkon osaksi tai sen liittymään kytkettävän televerkon rakentamis- ja ylläpitotyöstä vastaavalla henkilöllä tai yrityksellä tulee olla teleurakoitsijan valtuutus. Sen myöntää Telehallintokeskus. Vuoden 1994 lopussa oli voimassa yhteensä 432 teleurakointivaltuutusta.

Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä vähäisten töiden osalta. Televerkon rakentamis- ja asennustöihin kuuluu kuitenkin sellaisia vähäisiä toimenpiteitä, joiden suorittamiseksi ei ole välttämätöntä edellyttää teleurakoitsijan valtuutusta.

2.2. Euroopan yhteisöjen lainsäädäntö

Alalle pääsy

EY:ssä on harjoitettu aktiivista kilpailua suosivaa telepolitiikkaa 1980-luvun puolivälistä lukien. Telepolitiikkaa pidetään yhtenä yhteisön politiikan keskeisistä lohkoista.

Kilpailusta telepalvelumarkkinoilla annetussa komission direktiivissä (90/388/ETY), jäljempänä telepalveludirektiivi, edellytetään, että jäsenvaltiot peruuttavat kaikki telepalveluiden tarjontaan olevat erityis- ja yksinoikeudet lukuun ottamatta puhelintoimintaa. Direktiivi ei kuitenkaan koske teleksiä, matkaviestintää, kaukohakutoimintaa eikä satelliittipalveluita. Direktiivin erityisoikeuden määritelmää on täsmennetty 13 päivänä lokakuuta 1994 annetulla komission direktiivillä (Commission Directive 94/46 amending Directive 88/301/EEC and Directive 90/388/EEC in particular with regard to satellite communications).

Direktiivi sallii teletoiminnan jättämisen edelleen lupa- tai ilmoitusmenettelyn alaiseksi. Direktiivissä kuitenkin edellytetään, että toimilupien myöntämisehdot ovat tasapuoliset, syrjimättömät ja selkeät, että hylkäävät päätökset perustellaan ja että niistä voi valittaa.

Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden tulee huolehtia siitä, että verkkoon pääsyn ehdot ovat tasapuoliset, syrjimättömät ja julkiset, jos jäsenvaltio säilyttää yleisten televerkkojen tarjonnan ja käytön erityis- tai yksinoi-

keudet.

Televiestinnän alan tilanteen uudelleen tarkastelemisesta ja alan markkinoiden uuden kehityksen tarpeesta annetussa neuvoston päätöslauselmassa (93/C 213/01) edellytetään, että myös puhelinpalvelut vapautetaan kilpailuun 1 päivään tammikuuta 1998 mennessä. Irlanti, Kreikka, Espanja ja Portugali saivat viiden vuoden ja Luxemburg kahden vuoden siirtymäajan. Päätöslauselmassa ei kuitenkaan velvoiteta vapauttamaan televerkkojen tarjontaa.

Yhteisön lainsäädännössä erotetaan toisistaan televerkkojen ja telepalveluiden tarjonta. Telepalveludirektiivi sen paremmin kuin muukaan tähän mennessä annettu yhteisön lainsäädäntö ei koske toiminta-oikeuksia, joita annetaan teletoiminnassa tarvittavan infrastruktuurin rakentamiseen.

EY:n komissio valmistelee verkkokilpailun avaamiseksi tarpeellista lainsäädäntöä. EU:n neuvoston 22 päivänä joulukuuta 1994 antamassa päätöslauselmassa edellytetään lainsäädännön valmistelua niin, että myös verkkokilpailu voidaan käynnistää samassa aikataulussa kuin puhelinkilpailu. Se merkitsisi vaihtoehtoisten verkkojen tarjonnan avautumista pääsääntöisesti 1 päivästä tammikuuta 1998. Kaapelitelevisioverkoissa avautuminen tapahtuu jo 1 päivästä tammikuuta 1996. Komissio on myös ilmoittanut antavansa Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen 90 artiklan mukaiseen toimivaltaansa perustuen direktiivin matkaviestinnän kilpailurajoitusten poistamisesta.

Kilpailusäännöt ja telemaksut

Yhteisön lainsäädännössä on sitovia säännöksiä myös telealan kilpailusäännöistä. Säännöksille on ominaista, että niillä pyritään hallitsemaan kilpailua ja telemarkkinoiden toimintaa avautuvan kilpailun oloissa. Säännöksistä tärkeimmät ovat telepalvelujen sisämarkkinoiden toteuttamisesta saamalla aikaan avoimen verkon tarjoaminen annetussa neuvoston direktiivissä (90/387/ETY). Se on puitedirektiivi, jonka mukaisesti on annettu neuvoston direktiivi avoimen verkko- ja tarjonnan soveltamisesta vuokrajohtoihin (92/44/ETY). Lisäksi on neuvoston suositus avoimen verkkotarjonnan soveltamisesta pakettikytkentäisen datasiirron palveluihin (92/382/ETY) ja neuvoston suositus avoimen verkkotarjonnan soveltamisesta ISDN:-

än (92/383/ETY). Vuosikymmenen alusta on lisäksi ollut valmisteilla direktiivi avoimen verkkotarjonnan soveltamisesta puhelinpalveluihin. EU:n neuvosto saavutti poliittisen yksimielisyyden direktiivin sisällöstä 13 päivänä kesäkuuta 1995, ja direktiivi annettaneen lähitulevaisuudessa. Komissio on tehnyt myös direktiiviehdotuksen avoimen verkkotarjonnan soveltamisesta televerkkojen ja -palveluiden yhteenliittämiseen.

Avoin verkkotarjonta merkitsee sitä, että telelaitoksella on velvollisuus yhdenmukaistetuina ehdoin sallia verkkonsa käyttäminen myös muiden kuin telelaitoksen itsensä tuottamien palveluiden tarjontaan. Yhdenmukaistettavia ehtoja ovat tekniset rajapinnat, käyttöehdot ja hinnoitteluperiaatteet.

Tekniset rajapinnat määritellään pääasiassa kansainvälisessä yhteistyössä laadittavien standardien.

Direktiivissä tarkoitetut käyttöehdot ovat verkkoonpääsyn ja palvelutarjonnan ehtoja. Nämä toimitusehdot voivat sisältää määräyksiä muun ohella toimitusajasta, palvelun laadusta, ylläpidosta, verkon kapasiteetin jälleenympäristä ja yhdysliikenteestä yleisiin ja yksityisiin verkkoihin.

Avoimen verkkotarjonnan hinnoitteluperiaatteena on, että hinnat määräytyvät tasapuolisista perusteista. Erityisesti silloin, kun jotakin telepalvelua tarjotaan yksin- tai erityisoikeuden alaisena, hintojen tulee periaatteessa olla kustannussuuntautuneita. Todellinen hintataso jää kuitenkin kansallisessa lainsäädännössä määriteltäväksi. Hintojen tulee niin ikään olla selkeät, ja ne tulee asianmukaisesti julkaista. Palvelut tulee tekniikan sallimissa rajoissa hinnoitella erikseen yhteisön kilpailulainsäädännön mukaisesti, eikä erilaisia hyödykkeitä saa hinnoilla sitoa yhteen. Hintojen tulee myös olla syrjimättömät ja taata kohtelun tasapuolisuus.

Myös neuvoston direktiivissä (92/44/ETY), joka koskee avoimen verkkotarjonnan soveltamista vuokrajohtoihin, säädetään hinnoittelusta. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden tulee taata, että vuokrajohtojen hinnat noudattavat kustannussuuntautuneisuuden ja selkeyden periaatteita. Direktiivissä on tarkat kustannuslaskentasäännöt. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että telelaitokset järjestävät ja ottavat käytäntöön kustannuslaskentajärjestelmän.

Avointa verkkotarjontaa koskevia direktiivejä sovelletaan nykyisin ainoastaan markkinoihin, joilla on erityis- tai yksinoikeuksia.

Teletoinnin yksinoikeudet on lähes kaikissa EU:n jäsenvaltioissa jo poistettu. Myös erityisoikeuksien olemassaolo on kysymyksenalaan ainakin Suomessa, Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa. EY:n komissio antoi 4 päivänä huhtikuuta 1995 Euroopan parlamentille ja neuvostolle tiedonannon, joka koski kilpailusta telepalvelumarkkinoilla annetun komission direktiivin (90/388/ETY) tilaa ja täytäntöönpanoa. Tiedonannon mukaan Suomessa ei ole teletoinnin yksin- eikä erityisoikeuksia.

Edellä sanotusta huolimatta avointa verkkotarjontaa vastaavat periaatteet on omista lähtökohdistamme pantu täytäntöön lainsäädännössämme jo vuosina 1987-1992, siis ennen kuin asiaa koskeva yhteisön lainsäädäntö annettiin tai se on tullut Suomea sitovaksi.

Myös EY:n komissiossa on havaittu, että avoimen verkkotarjonnan periaatteiden soveltaminen kilpailuilla markkinoilla on ongelmallista. Komissio valmistelee parhailaan direktiivien uudistuksia.

Komissiossa on valmisteilla myös erityinen matkaviestintää koskeva direktiivi. Sillä pyritään kilpailun laajentamiseen myös verkkoja koskevaksi. Tavoitteena on myös suosia sellaisten yritysten toimintaa, jotka verkkoa itse rakentamatta tarjoavat palveluita matkaviestinverkon välityksellä.

Suomen ja EY:n lainsäädännön suhde

Suomen teletoinnin kilpailutilanne on olennaisesti pidemmällä kuin EU:n jäsenvaltioissa yleisesti. Kun yhteisön lainsäädännöllä joudutaan vielä antamaan uusia teletointia koskevia normeja kilpailun avaamiseksi, Suomessa on jo perusteltua keventää sääntelyä. Jos EY:n lainsäädäntö kehittyisi edelleen teletointia säännöstelevään suuntaan ja jos normiston kaavamaisista voimaansaapana vaadittaisiin, seurauksena voisi Suomessa olla telemarkkinoiden jäykistyminen. Suomen tavoitteena on vaikuttaa EY:n lainsäädännön sisältöön siten, että näiltä vaikutuksilta välttyttäisiin.

Teletointia on erittäin nopeasti kehittyvä toimiala. Edistyneestä teletoinnin hoitojärjestelmästäan Suomi saa kansallista kilpailuetua, joka ajan mittaan kuitenkin taantuu, kun teletoinnin laaja kilpailu on pantu muualla Euroopassa täytäntöön. Suomen kehitystä ei ole mielekäästä pysäyttää odottamaan EY:n lainsäädännön kehitystä.

Toimenpiteitä toimialan muuttamiseksi asetteittain vapaaksi elinkeinoksi on tarkoituksenmukaista jatkaa. Tätä kehitystyötä tehtäessä on arvioitava myös EY:n lainsäädännön kehitystä. Kansallisessa lainsäädännössä on syytä varautua siihen, että yhteisön lainsäädäntö saattaa vaatia Suomessa toimenpiteitä, joita ei kilpailuilla markkinoilla arvioida välttämättömiksi eikä tarkoituksenmukaisiksi.

2.3. Ulkomaiden lainsäädäntö

EU:n jäsenmaista telekilpailu on laajinta Suomessa, Isossa-Britanniassa ja Ruotsissa.

Ruotsissa on perinteisesti vallinnut teletoiminnan monopoli. Ainoa telelaitos on ollut valtion kokonaan omistama, vuonna 1993 yhtiöitetty Telia Ab, entinen Svenska televerket. Kilpailua on kuitenkin viime vuosina avattu. Uuden, vuonna 1993 annetun teletoimintaa koskevan lain nojalla toimilupa tarvitaan puhelin- ja matkaviestintöimintaan sekä vuokrajohdon yleiseen tarjontaan. Lisäksi edellytetään, että telepalvelua tarjotaan laajuudessa, joka tekee sen merkittäväksi maan teletoiminnan tehokkuudelle.

Ruotsin toimiluvat ovat oikeusharkintaisia. Laissa säädetyt ehdot täyttävä hakija saa toisin sanoen aina toimiluvan. Hylkäävät päätökset perustellaan, ja niistä on valitusoikeus. Toimilupaa tarvitaan vain teletoimintaan yleisissä televerkoissa ja vuokrajohdon tarjontaan. Muuta teletoimintaa varten telehallinto voi järjestää ilmoitusmenettelyn.

Tällä hetkellä toimilupa on myönnetty noin 20 telelaitokselle. Valtionyhtiö Telia Ab:n markkinaosuus puhelintoiminnasta on yli 90 prosenttia ja datasiirrosta noin 70 prosenttia. Kilpailua on matkaviestinnän ja datasiirron ohella erityisesti kansainvälisessä ja kaukoteletoiminnassa. Telia Ab:n pääasiallinen kilpailija puhelintoiminnassa on vuodesta 1991 ollut yksityinen Tele2, jolla on kahden prosentin osuus puhelintoiminnan markkinoista ja kolme prosenttia datasiirron markkinoista. Alalle on tullut myös ulkomaisia yrityksiä, kuten Ruotsissa vuodesta 1985 toiminut amerikkalainen AT&T Nordics, France Telecom ja British Telecom. Näillä kaikilla on alle prosentin markkinaosuus puhelintoiminnasta, minkä lisäksi British Telecomilla on vajaan viiden prosentin markkinaosuus datasiirrosta.

Toimiluvassa voidaan antaa telelaitoksille Ruotsin tekemistä kansainvälisistä sopi-

muksista johtuvia velvoitteita. Telia Ab:lle on käytännössä annettu muitakin velvollisuuksia, joita ei ole muilla telelaitoksilla. Telia Ab ylläpitää toimilupamääräyksen perusteella muun muassa maan yleisöpuhelinpalvelua.

Telemaksuista kustannusperusteisia on oltava vain eräiden yleisen puhelinverkon palveluiden ja vuokrajohdon tarjonnan yleisessä televerkossa. Hallitus voi lisäksi asettaa ylärajan puhelinpalveluiden hinnoille.

Tanskassa ennen toimineet neljä telelaitosta on yhdistetty yhtiöksi. Käytännössä hallitseva asema markkinoilla on valtiollisella Tele Danmark AS:llä, jolla on myös yksinoikeus puhelintoimintaan. Datasiirtoon ei tarvita toimilupaa eikä ilmoitusta.

Ison-Britannian telekilpailu alkoi 1980-luvun puolivälissä. Siihen saakka British Telecomilla oli yksinoikeus teletoimintaan. Tätä nykyä maassa toimii runsaat 600 telelaitosta, joista useimmilla ei ole televerkon itsenäistä rakentamisoikeutta. Oikeuden harjoittaa datasiirtoa voi saada erityisellä luokkalisenssillä. Se merkitsee, että toimintaoikeus on jokaisella lain mukaiset ehdot täyttävällä yrityksellä.

Yksityistetyllä British Telecommunications Plc:llä on yli 80 prosentin markkinaosuus Ison-Britannian telemarkkinoista. Kilpailua on kansainvälisessä ja kaukoteletoiminnassa. Muussa kuin yritysten paikallistelemarkkinoissa kilpailua on syntynyt vain rajoitetusti. Nyt odotetaan, että uutta kilpailua syntyy, kun kaapelitelevisioverkkoja on ryhdytty käyttämään muuhunkin televiestintään kuin ohjelmien jakeluun.

Telemaksuja säännellään asettamalla hintakattoja. Esimerkiksi British Telecomin maksujen tulee vuosittain alentua sille vahvistetun kaavan mukaisesti, jossa maksuja verrataan kuluttajahintaindeksiin.

Ison-Britannian kilpailusäännöt koskevat erityisesti British Telecomia. Uusilla yrittäjillä ei ole samanlaisia velvollisuuksia.

Saksassa monopoli on vanhastaan kuulunut Deutsche Bundespost Telekomille. Nykyisinkin siitä muodostetulla Deutsche Telekom AG:llä on lain nojalla yksinoikeus puhelintoimintaan samoin kuin teletoimintaan, jossa välitetään muun ohella puhetta. Kilpailua on avattu matkaviestinnässä ja datasiirrosta. Vuonna 1994 annettun lainmuutoksen jälkeen toimilupa tarvitaan vain puhelin- ja matkaviestintöimintaan. Datasiirron harjoittaminen edellyttää ilmoitusta. Nykyisellä

Deutsche Telekomilla, jonka yksityistämistä suunnitellaan, on yhä ehdottoman hallitseva asema maan telemarkkinoilla.

Ranskassa teletoinnin yksinoikeus on kuulunut valtiolliselle France Telecomille. Sillä on yhä oikeus teletoinnin harjoittamiseen suoraan lain nojalla. Myös Ranskassa kilpailua on avattu GSM-matkaviestinverkoissa. Ranskan teletoinnille on ominaista runsas tietoverkkopalveluiden käyttö. Datasiihtokin edellyttää Ranskassa erityistä toimilupaa.

Alankomaissa valtiollisella telelaitoksella on yksinoikeus puhelintoimintaan. Maaliskuussa 1995 on kuitenkin annettu hallituksen esitys, joka avasi muiden kuin KPN:n (Koninklijke PTT Nederland NV) omistamien verkkojen käytön teletointaan. Tällä hetkellä datasiihton harjoittaminen ei edellytä toimilupaa eikä ilmoittautumista.

Belgiassa yleinen teletointa on käytännössä valtionyhtiö Belgacomin yksinoikeus. Vuonna 1991 uudistetun telelainsäädännön mukaan asetuksella voidaan julkaista luettelo muista kuin puhelinpalveluista, joita jokainen telehallinnolle ilmoittautunut yritys voi tarjota. Kilpailu GSM-verkoissa on avautumassa.

Espanjassa, Italiassa, Portugalissa, Kreikassa, Luxemburgissa, Itävallassa ja Irlannissa on kilpailua vain rajoitetusti. Entisten monopolien markkinaosuus on kaikkialla 90-100 prosenttia.

Norjassa yleinen teletointa on valtaosin valtionyhtiö Telenorin AS:n, entisen Norsk televerketin yksinoikeus. Siitä huolimatta maa sijoittuu kansainvälisissä hintavertailuissa varsin hyvin.

Virossa, Latviassa ja Liettuaissa investoidaan voimakkaasti televerkkoihin. Teletoinnin hoitojärjestelmä toteutetaan siten, että televerkkojen rakentamisoikeus myönnetään kotimaisten ja ulkomaisten telelaitosten yhteisyrityksille, joille myönnetään määräajaksi yksinoikeus teletointaan. Telemaksuja valvotaan hallinnollisesti. Kilpailua on rajoitetusti muissa kuin kiinteässä puhelinverkossa.

Yhdysvalloissa teletointa on ollut perinteisesti kilpaillumpaa kuin Euroopassa. Antitrustilainsäädännön nojalla Bell-yhtymä hajotettiin useiksi pienemmiksi yhtiöiksi 1980-luvulla. Kilpailua on ollut kansainvälisessä ja kaukoteletoinnissa, mutta tähän saakka vain rajoitetusti paikallisessa teletoinnissa.

Teletointaan sovelletaan pääasiassa yleisiä kilpailusääntöjä, joita hallitsevat antitrustisäännökset. Ne muun muassa rajoittavat paikallista teletointia harjoittavien telelaitosten mahdollisuuksia kaukoteletointaan, kaapelitelevisiotoimintaan ja telelaitteiden valmistukseen.

Telemaksuja säännellään enemmän kuin Suomessa. Useat maksut ovat viranomaisen vahvistettavia, ja maksujen alueellisia eroja säännellään erityisen rahaston avulla.

Laajaa kilpailua on myös *Japanissa* ja *Australiassa*. *Uudessa Seelannissa* teletoinnin erityissääntely on purettu lähes kokonaan.

2.4. Nykytilan arviointi

Teletointalaki on osoittautunut varsin onnistuneeksi siirryttäessä yksinoikeuksien hallituista markkinoista kilpailuun.

Teletointalakia muutettiin vuonna 1988 radiolain (517/88) antamisen vuoksi ja sen vuoksi, että telehallinnosta annetulla lailla (518/88) liikenneministeriön alaisuuteen perustettiin 1 päivästä lokakuuta 1988 Telehallintokeskus.

Vuonna 1990 teletointalakia muutettiin siten, että siitä poistettiin muun muassa posti- ja telelaitoksen erityisasemaa koskevat säännökset. Vuonna 1992 annetulla muutoksella alalle pääsyn edellytyksiä helpotettiin antamalla ulkomaisen yrityksen sivuliikelle oikeus saada toimilupa ja siirtymällä kytkentäisessä datasiihtossa ilmoitusmenettelyyn sekä antamalla säännökset teleurakoinnista. Liikenneministeriön mahdollisuuksia antaa määräyksiä telemaksuista lisättiin.

Kilpailun ja teletekniikan kehityksen vuoksi eräät voimassa olevan teletointalain keskeiset periaatteet eivät enää sovellu täyden kilpailun telemarkkinoille. Niitä ovat erityisesti alalle pääsyn rajoittamista ja telemaksuja koskevat säännökset. Laissa ei niin ikään riittävästi säännellä telelaitosten oikeuksia ja velvollisuuksia erityisesti tapauksissa, joissa on kysymys pelkästään palveluita toisen telelaitoksen televerkossa tarjoavan telelaitoksen oikeuksista.

Alalle pääsyn sääntely

Teletoinnin harjoittaminen koostuu kahdesta toiminnasta, toisaalta fyysisen televerkon, infrastruktuurin rakentamisesta ja ylläpidosta, toisaalta erilaisten kytkentäpal-

veluiden ja muiden palveluiden tuottamisesta televerkon käyttäjille.

Suomessa lähes kaikki telelaitokset harjoittavat sekä verkon ylläpitoa että palvelun tarjontaa. Telealalle tullut uusi yritystyyppi tyytyy kuitenkin vain palveluiden tarjontaan käyttäjille. Tällainen yrittäjä hankkii tarvittavan televerkon käyttöönsä muilta telelaitoksilta. Palvelun tarjoaja tuottaa omilla, tähän televerkkoon liitetyillä laitteilla, esimerkiksi puhelinkeskuksella, palveluita asiakkaille. Palvelu voi olla esimerkiksi puhelu tai datan siirto. Teletoitimintalain mukaan palveluiden tarjontana voidaan pitää myös telelaitokselta vuokratun yhteyden tai sen osien taikka muiden telepalveluiden pelkkää jälleenmyyntiä. Osa tällaisista yrityksistä hankkii telelaitokselta suuren määrän suoritteita ja myy ne edelleen vähittäin loppukäyttäjille. Yrittäjän kate syntyy tällöin tehokkaasta määräalennusten hyväksikäytöstä.

Alalle pääsyn sääntelyn tarve on erilainen sen mukaan, onko kysymys televerkon rakentamisesta vai pelkästään palveluiden tarjonnasta toisen telelaitoksen televerkossa.

Kilpailun laajennuttua kaikkeen teletoitintaan alalle pääsyn rajoittamista yleisellä toimilupamenettelyllä ei voi enää yleisesti pitää tarkoituksenmukaisena. Ainakaan koko telealalle ulottuvana menettelynä sille ei ole yhteiskuntapoliittisia perusteluitakaan, varsinkin kun käytännössä kaikki hakemukset johtavat toimilupaun.

Vuonna 1992 teletoitimintalain 5 §:ään tehdyn muutoksen jälkeen kytkentäisen datasiirron harjoittaminen on ollut mahdollista kaikille siitä liikenneministeriölle ilmoituksen tehneille yrityksille. Ilmoituksen tehnyt telelaitos on saanut kaikki telelaitoksen oikeudet ja velvollisuudet. Käytännössä uudet yrittäjät ovat rakentaneet itse verkkonsa osia vain poikkeustapauksissa. Jo rakennettujen televerkkojen omistajat tarjoavat kilpailun seurauksena verkkojaan niin edullisesti, että niiden kanssa kilpailevan infrastruktuurin rakentaminen ei useinkaan ole taloudellisesti perusteltua.

Myös kokemukset kytkentäisestä datasiirrosta osoittavat, että ainakaan pelkkä palvelun tarjonta toisen telelaitoksen rakentamassa televerkossa ei ole toimintaa, jota olisi enää tarkoituksenmukaista säännellä raskaalla toimilupamenettelyllä. Alalle tulevat yritykset eivät yleensä voi vaarantaa muiden telelaitosten kykyä huolehtia teletoitimintalain mukaisista velvollisuuksistaan.

Toiminta voidaan järjestää niin, että se ei vaadi paljon investointeja. Palveluiden tarjoajia on runsaasti, eikä asiakkaiden etu kärsi, jos yhden yrittäjän kyky säännölliseen teletoitintaan keskeytyy. Käyttäjät eivät terveesti kilpailuilla markkinoilla tarvitse yleisen kilpailu- ja kuluttajansuojalainsäädännön ohella erityistä suojaa. Myös EY:n lainsäädännössä suositaan telepalveluiden tarjoajien toimintaa.

Verkon rakentamisoikeuden myöntäminen on periaatteessa toisessa asemassa. Televerkon rakentaminen vaatii yleensä raskaita investointeja, minkä vuoksi siihen ryhtyvien määrä ei ole yhtä suuri kuin pelkän palvelun tarjoajien. Verkon ylläpito on välttämätön edellytys myös kaikkien sen kautta tarjottujen palveluiden saatavuudelle. Käyttäjien etu edellyttää, että verkon palvelukykyä ylläpidetään ja televerkkoja kehitetään jatkuvasti. Telelaitoksilla on palvelupakko, joka edellyttää niiden rakentavan televerkkoa koko toimialueellaan. Näistä syistä televerkkoa rakentavalta telelaitokselta on edellytettävä riittäviä voimavaroja.

Radiotaajuuksia käyttävien televerkkojen rakentamista voidaan joutua rajoittamaan jo siitä syystä, että taajuuksia ei välttämättä ole riittävästi kaikkien halukkaiden käyttöön. Taajuuksien osoittamisesta eri tarkoituksiin päätetään kansainvälisesti yhteistyössä telehallintojen kesken. Merkittävimmät päätökset tehdään Kansainvälisen televiestintäliiton (ITU) alaisissa radioalan toimielimissä. Euroopassa toimintaa yhteensovittaa Euroopan posti- ja telehallintojen liiton (CEPT) alainen Euroopan radiokomitea (ERC). Kansallisen tason päätöksillä ei voida vaikuttaa siihen, mihin käyttöön sellaisia radiotaajuuksia osoitetaan, joita koskevat Suomea sitovat kansainväliset päätökset.

Liikenneministeriö tai Telehallintokeskus eivät edellä esitetyn mukaisesti voi esimerkiksi valita, käytetäänkö jotakin taajuusalueita yleisradiotoimintaan vai muuhun teletoitintaan. Käytännössä Telehallintokeskus myöntää radiolain nojalla radiolähetinten käyttöluvia hakemisjärjestyksessä. Tämä on yleinen radiohallinnon käytäntö kansainvälistikin. Taajuuslupia myönnetään vain niille, jotka osoittavat oikeutensa käyttää radiolähettimä, jos lainsäädännössä edellytetään tällaista erikseen hankittua oikeutta. Suurin osa radioteletoitinnasta ei edellytä erityistä toiminnan harjoittamislupaa. Esimerkiksi radioteletoitinta erillisverkossa

kiinteitä yhteyksiä muodostamatta on teletointalain 1 §:n 3 momentin 2 kohdan nojalla toimintaa, jota varten ei tarvita toimilupaa. Sen sijaan toimilupa tarvitaan muun muassa yleisen teletoitinnan harjoittamiseen ja yleisradiotoimintaan.

Ennen kuin toimilupia radioteletoitintaan myönnetään, toimilupaviranomainen varmistaa, onko vapaita radiotaajuuksia olemassa. Siten esimerkiksi yleisradiotoiminnan ja matkaviestinnän harjoittamiseen myönnetään toimilupia vain se määrä, jonka vapaat taajuudet tekevät mahdolliseksi.

Hylkäävästä teletoitinnan toimilupahakemuksesta ei Suomessa ole yleistä valitus-oikeutta, vaikka edellä mainitussa kilpailusta telepalvelumarkkinoilla annetussa komission direktiivissä (90/388/ETY) niin edellytetään. Vaikka direktiivin säännökset ovat sitoneet Suomea jo Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen voimaantulosta, 1 päivästä tammikuuta 1994, asialla ei ole ollut käytännöllistä merkitystä, koska Suomessa ei ole sen jälkeen hylätty yhtään yleisen teletoitinnan toimilupahakemusta. Kun tällainen tilanne voi syystä tai toisesta tulla ajankohtaiseksi, on tarpeen järjestää myös valitusoikeus direktiivissä edellytetyllä tavalla.

Teletoitintaa omaa tarvetta varten voidaan harjoittaa erillisverkossa. Käytännössä erillisverkko on liitettävä yleiseen televerkostoon, jotta erillisverkon liittymästä voidaan harjoittaa televiestintää myös muiden televerkkojen liittymiin. Kiinnostus erillisverkkojen perustamiseen on ollut Suomessa varsin vähäistä muualla kuin julkisyhteisöjen piirissä. Se johtuu ennen muuta siitä, että yleisten telepalvelujen hinta on edullinen ja palvelutaso korkea. Erillisverkon perustamisen sääntelyllä ei ole yleistä telepoliittista merkitystä, jos varmistetaan, että tällainen verkko yleiseen televerkostoon liitettynä ei voi aiheuttaa siinä häiriöitä.

Telelaitokselta hankittujen telepalveluiden pelkkä jälleenmyynti on toimintaa, jossa käyttäjä hankkii telelaitokselta verkkokapasiteettia tai muita telepalveluita ja myy niitä edelleen vähittäin muille käyttäjille. Jälleenmyyjä ei tarjoa loppukäyttäjille muita teletoitintaan kuuluvia palveluita eikä omista palvelutuotantoon tarvittavia telelaitteistoja. Nykyisin tällainen toiminta edellyttää toimilupaa. Tällaisenaan toiminnan sääntelytoimiluvun ei ole tarkoituksenmukaista.

Verkon kapasiteetin luovutusvelvollisuus

Telelaitoksella ei ole velvollisuutta luovuttaa verkon kapasiteettia kilpailijalle, jolla itsellään on oikeus rakentaa kyseistä verkkoa. Muunlaisen käytännön on arvioitu johtavan markkinoiden häiriintymiseen, kun alalle tulijalla olisi oikeus omalla päätöksellään valita oman verkon rakentamisen ja vuokrauksen välillä. Seurauksena olisi, että verkkoa hallitseva telelaitos olisi haluton investoimaan verkkoon laajemmin kuin sen oma tarve vaatii. Käytännössä Suomessa on päällekkäisiä televerkkoja. Lainsäädäntömme mukaan jokaisella telelaitoksella on yhtäläinen palvelupakko tarjota kaikkia palveluita, joita varten sille on myönnetty toimilupa. Kun verkon rakentamisoikeus on samankaltaisesti usealla telelaitoksella, ongelmaksi tulisi, mikä niistä on velvollinen rakentamaan uutta verkkoa ja mikä vaatimaan sen käyttöoikeutta muilta. Tällaista tuotantokapasiteetin pakollista luovuttamista kilpailijalle ei tunneta muillakaan elinkeinoelämän aloilla.

Kilpailun avautuessa on kuitenkin esitetty näkemyksiä, että kilpailu ei käynnisty erityisesti paikallisverkoissa, jos paikallisverkon omistavalle telelaitokselle ei anneta johtojen luovutusvelvollisuutta kilpailijoille. On katsottu, että kilpailevan paikallisen johtoverkon rakentaminen ei ole taloudellisesti mielekästä.

Suurten yritysasiakkaiden telepalvelut ovat käytännössäkin tehokkaasti kilpailtuja. Kotitalouskäyttäjän kiinteän puhelinverkon paikalliset palvelut ovat sen sijaan laajalti kilpailun ulkopuolella. Kuluttaja, jolla on jonkin telelaitoksen kiinteän puhelinverkon paikallisliittymä, ei voi taloudellisesti mielekkäällä tavalla käyttää kilpailevan paikallisen telelaitoksen palveluita paikallisiin yhteyksiin. Jotta se olisi mahdollista, verkon omistavalla telelaitoksella tulisi olla velvollisuus luovuttaa verkon kapasiteettia kilpailijalleen alemmalla hinnalla kuin asiakkaille. Vasta silloin kilpailevalla telelaitoksella olisi mahdollisuus myydä palveluita edelleen katteellisilla hinnoilla.

Muutkin tekijät vaikuttavat paikalliskilpailun arviointiin. Kiinteän puhelinverkon liittymämäärän kasvu on lähes pysähtynyt, kun samaan aikaan erityisesti matkaviestinverkot ovat jatkaneet huomattavan nopeata kasvuaan. Matkaviestinnän liittymämäärän kasvu oli noin 33 prosenttia vuonna 1994.

Kasvun oletetaan jatkuvan yhtä suurena ja jopa kiihtyvän lähivuosien aikana. Matkaviestinverkoissa oli noin 940 000 liittymää 1 päivänä lokakuuta 1995. Määrä nousee miljoonaan vuoden 1995 loppuun mennessä. Vuoteen 2000 mennessä Suomessa arvioidaan olevan kaksi miljoonaa matkaviestinliittymää. Kiinteän puhelinverkon liittymiä on tuolloin arviolta 2,9 miljoonaa.

Uusista matkaviestinten käyttäjistä jo lähes 50 prosenttia on kotitalouksia, minkä lisäksi yrityskäyttöönkin tulevia liittymiä käytetään kuluttajien kiinteän puhelinverkon käyttöä korvaavaan viestintään. Viimeistään ensi vuosikymmenen alussa matkaviestinnän liikevaihdon arvioidaan selvästi ylittävän kiinteän puhelinverkon liikevaihdon. Tekniikan kehitys johtaa siihen, että kiinteässäkin puhelinverkossa kuluttajat voidaan saavuttaa taloudellisesti ja teknisesti tarkoituksenmukaisella tavalla langatonta tekniikkaa käyttäen. Keskeisintä kilpailutilannetta ei siten enää vallitse perinteisten kiinteiden verkkojen kesken, vaan johtimiset ja radioteitse toteutettujen tilaajayhteyksien välillä.

Verkon kapasiteetin luovutusvelvollisuuden puute voi eräissä tapauksissa aiheuttaa myös ympäristöongelmia. Niihin on kiinnitetty huomiota myös EU:ssa. Erityisesti ongelmia voi syntyä, kun kilpailevat telelaitokset sijoittavat johtoja maahan. Toistuvista kaivuutöistä aiheutuu ympäristöhaittojen ohella liikenneongelmia ynnä muita ongelmia muun muassa kaduilla ja yleisillä teillä.

Matkaviestinverkkojen antennien tarvitsemat radiomastot voivat aiheuttaa maise-mallista haittaa. Kun ensimmäinen valtakunnallinen matkaviestinverkko, NMT-450 käytti 450 Mhz:n taajuuksia, NMT-900 ja GSM-verkko sijoittuvat 900 Mhz:n taajuus-alueelle. Seuraavat käyttöön tulevat matkaviestinjärjestelmät sijoittuvat 1 800 Mhz:n taajuusalueelle. Teknisistä syistä johtuu, että suuremmilla taajuuksilla tarvittavien tukiasemien määrä on suurempi. Siten myös radiomastojen määrä kasvaa huomattavasti nykyisestä.

Numeroiden siirrettävyys

Paikallisteletoiminnan ja matkaviestinnän kilpailua rajoittaa käytännössä se, että vaihtaessaan liittymän toimittanutta telelaitosta käyttäjä joutuu vaihtamaan tilaajanumeronsa. Erityisesti yritysasiakkaille numeromuutokset merkitsevät usein sellaisia

kustannuksia ja asiakaspalvelun katkoksia, että tilaajasopimusta ei kannata purkaa, vaikka kilpaileva tarjous muuten olisi houkuttelevampi.

Tavoitteena on, että liittymäsopimuksen irtisanominen ja sen hankkiminen uudelta telelaitokselta ei edellytä käyttäjän tilaajanumeron vaihtumista. Teknisistä ja taloudellisista syistä yleistä numeron siirrettävyyttä ei kuitenkaan ole toteutettu missään maailmassa. EY:n komissiossa suunnitellaan, että rajoitettu siirrettävyys edellytettäisiin toteutettavaksi vuoteen 2003 mennessä.

Tilaajanumeron siirrettävyys voidaan teknisesti ja taloudellisesti mielekkäimmällä tavalla toteuttaa jollakin vaihtoehtoista älyverkon käyttöön, toisin sanoen tietokantakyselyihin perustuvista ratkaisuista. Älyverkko (Intelligent Network) on digitaalisista keskuksista erotettuihin tietokantoihin perustuva palveluiden ohjausjärjestelmä. Se tekee mahdolliseksi palveluiden toteuttamisen taloudellisesti, koska älyverkkotekniikkaa käyttäen niitä ei tarvitse tuottaa kussakin digitaalikeskuksessa erikseen. Älyverkkotekniikkaan liittyy vielä ratkaisemattomia verkon turvallisuutta ja varmistusta koskevia ongelmia.

Televerkkojen tekniikka ei vielä ole koko maassa sillä tasolla, että älyverkon käyttöön pohjautuvat ratkaisut ratkaisisivat numeron siirrettävyyden ongelman. Liikenne-ministeriön ja Telehallintokeskuksen tarkoituksena on yhteistyössä telelaitosten kanssa tehdä päätökset siitä, miten älyverkon käyttöön perustuva tilaajanumeron paikallinen siirrettävyys toteutetaan. Tavoitteena on, että siirrettävyys otetaan yleiseen käyttöön teknisten mahdollisuuksien rajoissa ensi tilassa, kun yleinen televerkosto on kokonaan digitalisoitu ja siirrettävyyttä varten tarpeellinen muu tekniikka on rakennettu.

Teknisesti on mahdollista toteuttaa tilaajanumeron siirrettävyys ainakin rajoitetusti analogiseenkin tekniikkaan pohjautuvissa keskuksissa. Tilaajanumeroon tuleva kutsu voidaan siirtää käyttäjälle uuden liittymän luovuttaneen telelaitoksen keskukseseen ja sieltä edelleen käyttäjän liittymään. Tarkoituksena on antaa teletoinminalain 20 §:n nojalla määräykset, joilla edellytetään numeron siirrettävyyttä kutsunsiirtona jo ennen yleisen numeron siirrettävyyden täytäntöönpanoa.

Kilpailusäännöt

Teletoitintaan sovelletaan teletoitintalain ohella myös yleistä kilpailulainsäädäntöä, erityisesti kilpailunrajoituksista annettua lakia (480/92). Kahden eri lainsäädännön soveltaminen teletoitintaan on ollut käytännössä ongelmaton, koska lakien tavoitteet ovat samat. Teletoitinnan erityisnormit ovat olleet tarpeellisia ainakin kolmesta syystä.

Ensimmäinen erityissääntelyn tavoitteista on ollut ehkäistä kohtuuttomien erojen syntyminen telemaksujen välille alueellisesti ja käyttäjäryhmien kesken. Kilpailulainsäädäntö ei estä tällaista kehitystä. Teletoitinnassa maksukehityksen ohjaus on pääasiassa tapahtunut teletoitintalain 22 §:n 2 momentin nojalla telemaksujen yleisistä perusteista annetulla liikenneministeriön päätöksellä (902/93). Päätöksen määräyksillä on tarkennettu, mitä lain mukaiset maksujen tasapuolisuus ja kohtuullisuus tarkoittavat.

Toisaalta telealan tapaisen teknistä erityisasiantuntemusta edellyttävän alan kilpailusääntely ja valvonta on ollut tarkoituksenmukaista siellä, missä on helpoimmin saatavissa alan asiantuntemusta. Tämä on ollut tarpeellista niin kauan kuin telelaitokset ovat saaneet riittävästi käytännön kokemusta liiketoiminnasta kilpailuissa oloissa.

Kolmanneksi kilpailuun siirtyminen varsin nopeassa tahdissa ei olisi ollut mahdollista, jos olisi ollut välttämätöntä odottaa kilpailulainsäädännön ja kilpailuviranomaisten alan tarpeeseen nähden varsin hitaasti tuottamia ratkaisuja.

Jonkin verran yksinomaan teletoitintaan kohdistuvaa sääntelytarvetta seuraa myös siitä, että EY:n lainsäädännössä edellytetään sitä. Muualla Euroopassa ollaan vasta siirtymässä laajaan telekilpailuun, mikä vaatii erityisiä normeja. Niiden voimaannapo edellyttää Suomessakin sääntelyä, jota ei tarvittaisi ilman EY:n lainsäädännön vaatimuksia. EU:ssa tällainen sääntely lisääntynee oleellisesti lähivuosina.

Telemaksujen yleisistä perusteista annettun liikenneministeriön päätöksen nojalla telemaksujen tulee perustua julkiseen hintaan. Maksujen tulee olla samansuuruisia siitä riippumatta, kuka on maksuvelvollinen ja mihin liittymää käytetään. Maksu voidaan kuitenkin hinnastossa määrätä suuremmaksi tai pienemmäksi, milloin siihen on hyväksyttävä syy. Päätöksessä mainittuja hyväksyttäviä syitä ovat muun muassa määrään-

nuksen antaminen ja liittymismaksun määrääminen tilaajajohdon pituuden perusteella. Päätöksessä on kielletty alentamasta tai korottamasta telemaksuja muun muassa siitä syystä, että asiakas hankkii telelaitokselta muitakin suoritteita, tai jos telelaitos on maksuvelvollisen yhteisön osakas taikka jäsen. Telemaksuun ei saa vaikuttaa myöskään se, että käyttäjä käyttää suoritetta hyväkseen oman palvelunsa myynnissä tai muussa liiketoiminnassa taikka että telelaitos joutuu suoritteen tarjoamiseksi tekemään investointeja muualle televerkkoon kuin tilaajajohdossa.

Päätöksessä on lisäksi määrätty, mitä otetaan huomioon laskettaessa telemaksun suorittekustannuksia, joihin nähden maksun on teletoitintalain 22 §:n nojalla oltava kohtuullisessa suhteessa. Kustannuksia arvioitaessa otetaan huomioon telelaitoksen kyseisen toiminnan taloudellisuus ja kustannusvastaavuus usean vuoden aikavälillä. Jos suorittekustannuksiin sisältyy telelaitoksen omaan käyttöön otettavia suoritteita, joita telelaitos tarjoaa muillekin telelaitoksille, suorittekustannuksina pidetään suoritteen hintaston mukaista hintaa. Kustannuksiin voidaan laskea myös kohtuullinen tuotto televerkkoon sijoitetulle pääomalle. Näillä määräyksillä on saatettu voimaan myös avoimen verkkotarjonnan soveltamista vuokrajohtoihin koskevan neuvoston direktiivin (92/44/ETY) kustannuslaskentavaatimukset.

Liikenneministeriön määräysten mukaan kotitalouksien telemaksujen tulee olla kohtuullisia verrattuna muiden telelaitosten kotitalouksilta perimien vastaavien telemaksujen keskitasoon.

Edellä mainitussa liikenneministeriön päätöksessä edellytetään, että telelaitokset määrittelevät maksunsa päätöksen mukaisesti kullakin paikallisalueellaan erikseen. Se tarjoaa siten erityisesti laajalla paikallistoimialueella toimivalle Telecom Finland Oy:lle mahdollisuuden eriyttää maksunsa kilpailutilanteen vaatimalla tavalla. Päätöksessä määrätään myös eräistä maksuttomista palveluista ja verkkokorvauksesta.

Liikenneministeriö ja Telehallintakeskus valvovat kilpailusääntöjen noudattamista yhteistyössä telelaitosten ja kuluttajaviranomaisten kanssa. Liikenneministeriö on tutkinut lähinnä kilpailijoiden aloitteesta erilaisia kilpailurikkomuksia väitetyjä tapauksia. Sääntöjä rikkonut on tarvittaessa velvoitettu korjaamaan virheensä tai laimin-

lyöntinsä. Liikenneministeriö on telelaitosten aloitteesta edellyttänyt muun muassa telelaitosten hinnastoja toimitettavaksi ennen niiden voimaantuloa ministeriöön, jossa ne ovat olleet kaikkien halukkaiden tarkasteltavina.

Huolimatta siitä, että telemaksujen sääntelyä on yleensä ottaen vähitellen kevennetty ja telelaitosten hinnoittelun vapautta lisätty, telemaksut eivät ole vääristyneet alueellisesti kohtuuttomalla tavalla. Käytännössä telelaitokset eivät ole täysin käyttäneet hyväkseen edes niitä oikeuksia, jotka niillä on ollut telemaksujen eriyttämiseen toimialueellaan ja maan eri osissa. Liikenneministeriön teettämä tutkimus (Suomen telemaksujen hintataso vuonna 1994, liikenneministeriön julkaisuja V 9/95) osoittaa, että kilpailun johdosta alentuneista hinnoista ovat hyötäneet kaikki käyttäjäryhmät, joskin eniten suurykäyttäjät, joiden telemaksuihin ovat kohdistuneet suurimmat määrälennukset. Kun kilpailutilanne jatkuvasti kehittyy, yksikään telelaitos ei voi olennaisesti heikentää missään toimialueensa osassa eikä millekään käyttäjäryhmälle tarjoamiaan telepalveluita.

Telealan yleinen sääntely ei enää edellytä sitä määrää teknistä asiantuntemusta kuin ennen. Sitä mukaa kun telelaitosten määräävät markkina-asetat ovat kullakin teletoinnin osa-alueella heikkenemässä ja katoamassa, teknisten keinojen käyttö kilpailun rajoittamiseksi käy yhä vaikeammaksi. Toisaalta alan kilpailukulttuuri on kuluneiden vuosien aikana kehittynyt ja markkinat muotoutuneet sellaisiksi, että kiireellisten periaateratkaisujen tarve on yhä harvinaisempaa. Nykyisessä laajuudessaan telekilpailun erityissääntely ei siksi ole enää perusteltua.

Telepäätelaitteiden myynti

Teletointa matkaviestinverkoissa harjoittavat telelaitokset myyvät yleisesti matkaviestinverkkojen liittymiä jälleenmyyjien kautta. Jälleenmyyjinä toimivat erityisesti telepäätelaitteita myyvät kauppiat. Matkaviestinnän kilpailu on muualla maailmassa yleensä johtanut siihen, että telelaitosten laitekauppiaille maksamat myyntipalkkiot nousevat huomattaviksi. Saadakseen suuret myyntipalkkiot hyväkseen, laitekauppiat subventoivat päätelaitteiden hintoja teleliittymien myyntipalkkiolla. Useissa maissa kehitys on johtanut siihen, että matkaviestinnässä tarvittavan päätelaitteen, esimerkiksi

GSM-puhelimen, saa ilmaiseksi. Telelaitokset siirtävät korkeat myyntipalkkiot telemaksuihin. Suomessa telepalveluiden ja päätelaitteiden eriytetty kauppa on luonut pohjan maailman edullisimpiin kuuluville telemaksuille.

Päätelaitteiden ja teleliittymien kytkeyttäminen on epäturvallista niin telelaitosten, laitekauppiain kuin kuluttajankin kannalta. Telelaitokset joutuvat kattamaan korkeamat myyntipalkkiot telemaksuilla, jotka jäävät lopulta käyttäjien maksettaviksi. Kauppiat pyrkivät sitomaan asiakkaita pitkiin sopimuksiin, eikä kuluttaja voi ilman haitallisia seuraamuksia vaihtaa telelaitostaan. Kun telepäätelaitteita on maksuton tai hyvin halpa, kuluttajat voivat hankkia puhelimia ilman todellista harkintaa niiden tarpeesta ja kustannuksista. Päätelaitteita myynteipalkkiot kuluu päätelaitteiden hintojen alentamiseen. Markkinoilta poistuvat kokonaan yritykset, jotka myyvät pelkästään päätelaitteita.

Vaikka Suomen matkaviestinmarkkinat ovat ankarasti kilpaillut, toistaiseksi ei ole tullut ilmi vakavia epäkohtia. Jonkin verran edellä kuvattua ristiinsubventiota on kuitenkin havaittu. Kilpailutilanne on toistaiseksi hallittu keskustelemalla liikenneministeriön johdolla asiasta asianomaisten telelaitosten kanssa. Esityksen mukaan markkinoille pääsy kuitenkin helpottuisi olennaisesti. Muun muassa matkaviestintointiaan voisi syntyä palveluita toisten telelaitosten televerkoissa tarjoavien yritysten ryhmä, jonka käyttäytyminen markkinoilla ei olisi yhtä hyvin ennakoitavissa kuin verkkoa ylläpitävien telelaitosten. Euroopassa juuri toisen telelaitoksen televerkoissa palveluita tarjoavat yritykset ovat voimakkaimmin nostaneet myyntipalkkioita ja aiheuttaneet ristiinsubventiota.

Voimassa oleva teletointilaki ei koske niitä ehtoja, joilla telepäätelaitteita voidaan pitää kaupan ja myydä. Edellä esitetystä syistä olisi tarpeellista lisätä lakiin säännös, joka estäisi telepäätelaitteiden hintojen epäturpeen ristiinsubventoinnin telelaitosten telepalveluiden myynnistä maksamilla myyntipalkkioilla.

Euroopan yhteisöjen lainsäädännössä edellytettyjen palveluiden tarjonta

EY:n lainsäädännössä edellytetään, että kansallinen hallinto varmistaa tiettyjen palveluiden saatavuuden koko maassa. Tällaisia

säännöksiä on muun muassa edellä mainitussa avoimen verkkotarjonnan soveltamista vuokrajohtoihin koskevassa neuvoston direktiivissä. Kansallisen hallinnon on huolehdittava siitä, että direktiivin mukainen johtojen vähimmäisvalikoima tarjotaan koko maassa. Vastaavia säännöksiä sisältynee myös aikanaan annettavaan direktiiviin, joka koskee avoimen verkon tarjonnan soveltamista puhelintoimintaan, ja ilmeisesti muihinkin tulevaisuudessa annettaviin säädöksiin.

Voimassa oleva lainsäädäntö ei anna riittävästi mahdollisuuksia velvoittaa telelaitoksia tarjoamaan tällaisia palveluita.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Toimilupa- ja ilmoitusmenettely

Esityksellä pyritään yksinkertaistamaan ja helpottamaan yritysten pääsyä telemarkkinoille. Alalle pääsyn rajoittamisen sijasta alan toiminnan valvonnassa keskityttäisiin kilpailusääntöjen noudattamisen valvontaan.

Uudistus toteutettaisiin ensinnäkin niin, että teletoiminta omaa tarvetta varten ja telelaitokselta hankittujen telepalveluiden pelkkä jälleenmyynti vapautettaisiin teletoimintalain soveltamisalasta teknisiä määräyksiä lukuun ottamatta.

Liikenneministeriö saisi lisäksi oikeuden poistaa teletoimintalain soveltamisalasta muita kuin puhelin- ja matkaviestintotoimintaan kuuluvia teletoiminnan lajeja, käytännössä siis lähinnä datasiirtoa. Tarkoituksena on, että ensi vaiheessa lain soveltamisalasta vapautettaisiin kytkentäinen datasiirto, joka voimassa olevan lain mukaan edellyttää ilmoitusta. Siten esimerkiksi pelkkä liittymien tarjonta erilaisiin tietoverkkoihin (esimerkiksi Internet-verkkoon) ei enää edellyttäisi edes teletoimintailmoitusta.

Muussa teletoiminnassa alalle pääsyä helpotettaisiin siten, että minkäänlainen yleisen teletoiminnan harjoittaminen ei enää edellyttäisi vapaaharkintaista toimilupaa. Oikeuden yleisen puhelin- ja matkaviestinverkon rakentamiseen saisi oikeusharkintaisesti myönnettyllä toimiluvalla. Sama koskisi sellaisen yleisen televerkon rakentamista, jossa käytetään radiolaitteita yhteyksien muodostamiseen. Toimilupa olisi myönnettävä, jos laissa säädetyt ehdot täyttyvät.

Kaikkeen muuhun teletoimintaan oikeuden saisi tekemällä siitä ilmoituksen liikenneministeriölle.

Lupajärjestelmään ehdotetut muutokset on esitetty yhteenvetona taulukossa 6.

Taulukko 6. Lupajärjestelmään ehdotetut muutokset.

	Vapaa- harkin- tainen toimi- lupa	Oikeus- harkin- tainen toimi- lupa	LM:n vapaa- harkin- tainen lupa	Ilmoi- tus	Täysin vapaa
Puhelinverkon rakentaminen	o	x			
Puhelinpalvelun tarjonta	o			x	
Matkaviestinverkon rakentaminen	o	x			
Matkaviestinpalvelun tarjonta	o			x	
Datasiirto kiinteillä johdoilla	o			x	
Kytkeäntäinen datasiirto				o	x
Erillisverkko			o		x
Rajoitetun käyttäjäryhmän verkko	o			x	
Kaikkien telepalveluiden jälleenmyynti	o				x

o = voimassa olevan lain mukainen menettely
x = ehdotuksen mukainen menettely

3.2. Velvollisuus televerkon vuokraamiseen

Telelaitokselle, jolla on oikeus rakentaa televerkkoa, ehdotetaan säädettäväksi nimenomainen velvollisuus vuokrata yhteyksiä telelaitokselle, jolla ei sellaista oikeutta ole. Vuokrauksesta perittyjä hintoja säänneltäisiin tarvittaessa teletoimintalain 22 §:ssä tarkoitetulla tavalla, jos verkon rakentamiseen oikeutettu telelaitos harjoittaa niiden telelaitosten kanssa kilpailevaa toimintaa, joille se luovuttaa teletoimintaan kuuluvia suoritteita.

Yhteyksiä olisivat ympäristösyistä oikeutettuja saamaan kahdessa tapauksessa sellaisetkin telelaitokset, jotka voisivat itse rakentaa vastaavan verkon. Liikenneministeri-

ön ja Telehallintokeskuksen teletointalain 20 §:n nojalla vahvistamissa televerkkojen rakennemääräyksissä on tarkoitus määrätä, että verkkoa rakentavien telelaitosten on varustettava johtoverkkonsa kohtuullisella määrällä kaapelikanavia, joita voidaan käyttää muidenkin kuin telelaitoksen itsensä tarpeisiin. Tätä kapasiteettia telelaitos olisi velvollinen vuokraamaan edelleen muille.

Telelaitos olisi velvollinen luovuttamaan toiselle telelaitokselle myös yleisen televerkon osana olevan radiomaston vapaana olevat antennipaikat. Luovutusvelvollisuus koskisi antennipaikkoja, joita telelaitos ei itse tarvitse omaan toimintaansa.

3.3. Telemaksut ja kilpailusäännöt

Teletoinnin siirtämiseksi tavanomaiseen kilpailuun asiakkailta perittävien telemaksujen tasapuolisuutta ja kohtuullisuutta koskevat yleiset säännökset kumottaisiin. Käyttäjiltä perittävien telemaksujen kehitystä ohjaisivat siten markkinat. Telealan kilpailun ohjaus ja valvonta jäisi siten pääosin yleisen kilpailu- ja kuluttajansuojalainsäädännön varaan.

Telelaitoksilla olisi edelleen palvelupakko koko toimialueellaan. Niiden velvollisuuksiin kuuluisi teletointalain 3 §:n 1 momentin mukaisesti huolehtia siitä, että käyttäjillä on olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisin ja tasapuolisin ehdoin riittävät, varmat ja turvalliset televiestintämahdollisuudet. Jos telemaksujen tai palvelutarjonnan kehitys vaarantaisi televerkoston ylläpidon ja kehittymisen niin, että televiestinnän tarpeita ei tyydytetäsi maan kaikissa osissa taloudellisesti ja teknisesti tarkoituksenmukaisella tavalla, liikenneministeriö voisi antaa käyttäjien telemaksuista määräyksiä. Tällainen kehitys saattaisi johtua esimerkiksi siitä, että määräävässä markkina-asemassa oleva telelaitos pyrkisi järjestelmällisellä alihinnoittelulla sulkemaan kilpailijansa kokonaan pois markkinoilta.

Telemaksujen sääntely saattaa olla välttämätöntä muistakin syistä. EY:n lainsäädäntö saattaa edellyttää, että Suomessa annetaan yleiseurooppalaisia, telekilpailuun siirtymistä varten tarpeellisia normeja. Suomi pyrkii yhteisön lainsäädäntötyöhön aktiivisesti osallistumalla välttämään sellaisen sitovan lainsäädännön voimaantulon, joka tarpeettomasti vaikeuttaisi markkinavoimien toimintaa kilpailuun jo siirtyneillä markkinoilla. Tällai-

nen pakollinen sääntely ei kuitenkaan aina ole kansallisten etujen vastaista. Kilpailuun siirtymisen nopeuttaminen muualla Euroopassa parantaa suomalaisten yritysten, niin telelaitosten kuin telealan teollisuudenkin, vientimahdollisuuksia.

Tällaisten yhteisön lainsäädännön normien kansalliseen täytäntöönpanoon on syytä varautua. Säännökset voivat koskea esimerkiksi telepalveluiden hinnoittelua, hinnastojen julkisuutta ja kustannuslaskentajärjestelyjä. Ehdotuksen mukaan liikenneministeriölle annettaisiin oikeus tarvittaessa antaa telemaksujen yleisiä perusteita ja kustannuslaskentaa koskevat määräykset, jotka ovat välttämättömiä Suomen lainsäädännön saattamiseksi EY:n lainsäädännön vaatimusten mukaiseksi.

Ehdotuksella pyritään luomaan muun telelaitoksen omistaman televerkon välityksellä telepalveluita tarjoaville yrityksille tasapuolinen kilpailuasema. Tähän pyritään ehdottamalla erityisiä säännöksiä sen tapauksen varalta, että televerkon rakentanut ja sitä ylläpitävä telelaitos tarjoaa siinä muitakin telepalveluita kilpaillen niiden telelaitosten kanssa, joille se on velvollinen vuokraamaan televerkon kapasiteettia. Sen vuoksi telemaksujen sääntely jäisi voimaan, ja liikenneministeriö voisi edelleen antaa tällaisissa tapauksissa määräyksiä telemaksujen ristiin-subsventoinnin ehkäisemiseksi, vaikka yleisestä telemaksujen sääntelystä luovuttaisiinkin.

Liikenneministeriön oikeuksia saada taloudellisia ja muita tietoja telelaitoksilta täsmennettäisiin. Se on välttämätöntä telelaitosten ristiin-subsventoinnin ehkäisemiseksi ja sen varmistamiseksi, että liikenneministeriö voi riittävän ajoissa puuttua kehitykseen.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset ja työllisyysvaikutukset

Ehdotus yksinkertaistaisi yritysten pääsyä telemarkkinoille ja siten lisäisi telelaitosten määrää ja telepalveluiden tarjontaa. Uusien yrittäjien ja laajenevan kilpailun uskotaan entisestään parantavan teletoinnin palvelutasoa ja edistävän telemaksujen myönteistä kehitystä. Uusien palveluntarjoajien oletetaan saavuttavan jopa 10 prosentin markkinaosuuden teletoinnin kokonaisvo-

lyymistä vuosikymmenen loppuun mennessä. Enimmillään arvio merkitsisi noin miljardin markan liikevaihtoa. Tämä markkinaosuus syntyisi lähes kokonaan uudesta kysynnästä. Huomattava osa palveluntarjoajien liikevaihdosta palautuisi verkkoa ylläpitäville telelaitoksille verkon vuokrana. Muutos ei heikentäisi nykyisten telelaitosten toimintaedellytyksiä. Oletettavaa on, että nykyiset telelaitokset hakeutuvat myös palveluntarjoajiksi niillä alueilla, joille ne eivät ole rakentaneet laajaa omaa televerkkoa. Uusi liiketoiminta korvaa menetyksiä, joita palvelumarkkinoiden avautuminen nykyisille telelaitoksille merkitsee.

Ehdotuksen toteutuessa myös ulkomaisten telelaitosten pääsy Suomen markkinoille helpottuu. Suomen pieneköillä markkinoilla telepalveluiden laatu on korkea ja hinnat ovat alhaiset. Ulkomaisten yrittäjien kiinnostus kohdistuu ensi vaiheessa kansainvälisten asiakkaiden palveluun Suomessa. Ulkomaisia yrityksiä saattaa kiinnostaa myös telepalveluiden tarjonta muiden telelaitosten televerkoissa. Kun otetaan huomioon, mitä edellä on todettu kilpailun yleisistä vaikutuksista nykyisten telelaitosten toimintaan, ulkomainen kilpailukaan ei ole Suomen teletoiminnalle uhka. Ulkomaiset yritykset voivat päinvastoin edelleen parantaa palveluita ja lisätä valinnanvaraa käyttäjien eduksi.

Telemaksujen sääntelyn keventämisen ei arvioida vääristävän hintakehitystä alueellisesti tai käyttäjäryhmien välillä. Hintakehitys on ollut tähänkin saakka kohtuullisen tasapainoista, eivätkä telelaitokset ole käyttäneet kaikkia mahdollisuuksiaan hintojen eriyttämiseen. Tarpeen vaatiessa liikenneministeriö voisi puuttua kehitykseen ja saattaa voimaan nykyisiä vastaavat määräykset telemaksujen yleisistä perusteista.

Liikenneministeriö seuraisi telemaksujen kehitystä yhteistyössä kuluttajaviranomaisten kanssa. Tarkoituksena on järjestää seuranta säännölliseksi siten, että tarpeen vaatiessa hintojen vääristymät voidaan oikaista nopeasti.

Telemaksujen kehityksen seurannan järjestäminen lisää liikenneministeriön tutkimusmäärärahojen tarvetta noin 300 000 markalla vuodessa.

Ehdotuksen vaikutus työllisyyteen olisi myönteinen. Uudet telealan yrittäjät liisäisivät innovatiivista palveluntarjontaa. Uuden työvoiman tarve arvioidaan selvästi suuremmaksi kuin laajenevan kilpailun heiken-

tävät vaikutukset nykyisten telelaitosten työllistämiskykyyn. Edelleen aleneva telemaksujen hintakehitys vähentää elinkeinoelämän kustannuksia ja siten parantaa sen toimintaedellytyksiä ja työllistämiskykyä.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä ei ole olennaisia organisaatio- eikä henkilöstövaikutuksia julkishallinnolle. Jo nykyisin rutiininomaisten toimilupa- ja hakemusten käsittelyn muuttumisella ilmoitusten vastaanotoksi ei ole mainittavia henkilöstövaikutuksia. Telemaksujen yleisistä perusteista annetun liikenneministeriön päätöksen kumoaminen merkitsee ministeriön markkinaavalvontatehtävien vähennystä. Kun otetaan huomioon, että sääntely jäisi eräissä tapauksissa edelleen voimaan, sen henkilöstövaikutus on noin puoli henkilötyövuotta. Teletoimintalain ehdotetun 22 §:n 1 momentin noudattamisen valvonnan ja 22 §:n 3 momentin mukaisten liikenneministeriön tehtävien henkilöstön tarvetta lisäävä vaikutus on yhdestä kahteen henkilötyövuotta. Henkilöstötarve voidaan tyydyttää ministeriön muita toimintoja tehostamalla.

Edellä mainitun liikenneministeriön päätöksen kumoaminen merkinnee kilpailuvirastolle tulevien kilpailunrajoituksista annetun lain tulkintaa koskevien tutkintapyyntöjen lisääntymistä. Määrä arvioidaan varsin vähäiseksi, eikä sillä ole huomattavia henkilöstövaikutuksia.

4.3. Ympäristövaikutukset

Telelaitoksille ehdotettu teletoimintalain 10 §:n 2 momentin mukainen velvollisuus luovuttaa toisille telelaitoksille kaapeli-kanavia vähentäisi jossakin määrin johtoverkkojen kaivutöitä ja niiden aiheuttamia ympäristö- ja liikennehaittoja.

Mainitun lainkohdan mukainen antennipaikkojen luovutusvelvollisuus vähentäisi radiomastojen rakennustarvetta ja niiden aiheuttamia maisemallisia haittoja.

4.4. Vaikutukset yritysten ja kuluttajien asemaan

Uudet yleisen teletoiminnan harjoittajat lisäävät ja monipuolistavat telepalvelujen tarjontaa. Kehityksen vaikutus telemak-

suihinkin on myönteinen. Palvelutarjonnasta hyötyvät erityisesti telepalveluita käyttävät yritykset. Kun uudentyypiset palveluntarjoajat voivat myös jälleenmyydä telelaitoksilta vuokraamaansa verkkokapasiteettia ja siten käyttää hyväkseen tukku- ja vähittäishintojen eron, myös kotitalouskäyttäjien arvioidaan hyötyvän laajenevasta kilpailusta.

Alueelliset erot telepalveluiden tarjonnassa ovat tällä hetkellä varsin vähäiset. Erojen ei uskota lisääntyvän ehdotuksen toteutuessaan. Lakiehdotuksen ei odoteta merkittävällä tavalla vaikuttavan telemaksujen alueellisiin hintaeroihin. Jos kielteisiä vaikutuksia ilmenisi, liikenneministeriö voisi ehdotuksen mukaan puuttua kehitykseen.

5. Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä liikenneministeriössä. Siitä on saatu lausunnot kauppa- ja teollisuusministeriöltä, oikeusministeriöltä, puolustusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, Telehallintokeskukselta, kilpailuvirastolta, kuluttaja-asiamieheltä, kuluttajavirastolta, Itä-Uudenmaan liitolta, Keski-Pohjanmaan liitolta, Kymenlaakson liitolta, Lapin liitolta, Pirkanmaan liitolta, Pohjanmaan liitolta, Päijät-Hämeen liitolta, Mikkelin läänin maakuntayhtymältä, Satakuntaliitolta, Savon liitolta, Uudenmaan liitolta,

Varsinais-Suomen liitolta, sähköisen viestinnän varautumisen neuvottelukunnalta, Suomen tiedonsiirtoyhdistys STY r.y.:ltä, Kuluttajat-Konsumenterna r.y.:ltä, Suomen Kuluttajaliitto r.y.:ltä, Keskuskauppakamarilta, Suomen Pankkiyhdistys r.y.:ltä, Teollisuuden ja työnantajain keskusliitto TT:ltä, Suomen kuntaliitolta, Puhelinlaitosten Liitto ry:ltä, Telecom Finland Oy:ltä, Helsingin

Puhelin Oy:ltä, Telivo Oy:ltä, Radiolinja Oy:ltä, Kaukoverkko Ysi Oy:ltä, Oy Finnet International Ab:ltä, Oy Datatie Ab:ltä, FUNET r.y.:ltä, Valtionrautateiltä, Yleisradio Oy:ltä, France Telecom Network Services Oy:ltä, Nordnet Oy:ltä, Sprint International - Finland Oy:ltä, Uni-Telecommunications Oy:ltä, Helsinki Media Oy:ltä, Suomen Kaapelitelevisioliitto r.y.:ltä, Suomen Paikallisradioliitto ry:ltä, Tietojenkäsittelyn Palveluyritysten Liitto TIPAL r.y.:ltä, Kodintekniikkaliitto r.y.:ltä, Elektroniikan Tukku-kauppiat r.y.:ltä ja Siemens Oy:ltä.

Lausunnoissa on suhtauduttu myönteisesti ehdotuksen lähtökohtiin ja pääperiaatteisiin. Lausunnoissa esitetyt seikat on laajalti otettu huomioon jatkovalmistelussa. Lausunnoista on liikenneministeriössä laadittu erillinen yhteenveto.

Telecom Finland Oy pitää ehdotusta sinänsä oikeansuuntaisena teletoiminnan paikalliskilpailun avaamiseksi, mutta ei riittävänä. Yhtiön mielestä ehdotus ei takaa toimivaa kilpailua alueellisten puhelin-yhtiöiden olemassa olevista omistusliittymistä. Yhtiö katsoo, että käyttäjällä tulisi olla oikeus irtisanoa sopimussuhteensa telelaitokseensa vain osittain ja käyttää tilaajajohtoa liittymäsopimuksen mukaisin ehdoin myös kilpailevan telelaitoksen palveluiden hankintaan. Telecom Finland Oy ei hyväksy myöskään sitä, että kilpailevalla televerkkoa rakentavalla telelaitoksella ei olisi itsenäistä oikeutta saada toiselta telelaitokselta yhteyksiä teletoimintalain ehdotetun 10 a §:n nojalla.

Puhelinlaitosten Liitto ry. puolestaan katsoo, että telemaksujen sääntely tulisi purkaa vasta siirtymäajan jälkeen, joka olisi pidempi erityisesti Telecom Finland Oy:n NMT-verkon maksujen suhteen. Käsitystään liitto perustelee sillä, että NMT-verkko on ainoa televerkko, jossa ei ole kilpailua.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Sovellettamisala.* Ehdotettu 1 momentin sisältö vastaisi nykyistä 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan laki ei koskisi ehdotetun muutoksen jälkeen teletoiminnan harjoittamista omaa tarvetta varten muuallakaan kuin toiminnan harjoittajan hallitseman kiinteistön alueella. Tällaisiin voimassa olevan lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin erillisverkkoihin sovellettaisiin kuitenkin 1 §:n 3 momentin säännöksiä. Nykyisin toiminta edellyttää liikenneminstöriön 5 §:n nojalla myöntämää lupaa.

Käyttäjällä olisi oikeus rakentaa televerkko omaa tarvettaan varten. Rakentamiseen ei kuitenkaan sovellettaisi teletoimintalakia. Käyttäjällä ei olisi siten oikeutta perustaa telekaapelin sijoittamisoikeutta 11 §:n mukaiseen reittisuunnitelmaan.

Jos käyttäjän omaa tarvetta varten olevaan erillisverkkoon liitetään muita käyttäjiä, siitä tulee yleinen televerkko, johon ei sovelleta 1 §:n 2 momentin 1 kohtaa. Tällaista toimintaa varten tulee tapauksen mukaan hakea 5 §:n mukainen toimilupa tai tehdä 7 §:ssä tarkoitettu teletoimintailmoitus, jollei kysymys ole 1 §:n 2 momentin ehdotetun 5 kohdan mukaisesta vähäisestä teletoiminnasta.

Erillisverkko voidaan 2 a luvun mukaisesti liittää yleiseen televerkostoon, jolloin siitä on mahdollista harjoittaa televiestintää muihin televerkkoihin. Yleiseen televerkkoon liittämisen edellytyksistä säädetään 10 c ja 10 d §:ssä, joita sovellettaisiin myös 1 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun verkkoon, silloin kun verkko liitetään yleiseen televerkkoon.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdassa ei sitä vastaavaan, voimassa olevan lain 1 §:n 3 momentin 2 kohtaan verrattuna enää mainittaisi sellaista radiolaitteiden käyttöä, jossa yleistä teletoimintaa harjoittamatta muodostetaan radiolaitteita käyttäen kiinteä yhteys. Ehdotus merkitsisi sitä, että teletoiminta erillisverkossa ei kuuluisi pykälän 3 ja 4 momentin mukaisin rajoituksin lain soveltamisalaan silloinkaan, kun erillisverkko tai sen osa on toteutettu radiolaitteilla muodos-

tettujen kiinteiden yhteyksien avulla.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaisella jälleenmyynnillä tarkoitettaisiin toimintaa, joka sisältäisi pelkästään kiinteiden yhteyksien vuokraamista tai esimerkiksi kytkentäpalveluiden ostamista telelaitoksilta ja niiden jälleenmyyntiä asiakkaille. Toiminnalle on tunnusomaista, että sen harjoittajan käytössä ei ole lainkaan televiestien kytkentään tarvittavaa keskusta tai muita telelaitteistoja. Jälleenmyynnin pääasiallinen liikevoitto muodostuu jälleenmyyntihintojen ja hankintahinnan erotuksesta. Toiminnassa käytetään hyväksi telelaitosten määräännuksia. Jälleenmyyntiin voi liittyä esimerkiksi konsultointia ja muita kuin teletoimintaan kuuluvia suoritteita. Sen sijaan toiminta ei olisi pelkkää jälleenmyyntiä, ja siihen sovellettaisiin teletoimintalakia, jos siihen liittyy teletoimintaan luettavia suoritteita, kuten esimerkiksi teleyhteyksien kytkentää toiminnan harjoittajan keskuksessa tai muussa laitteessa, joka on liitetty yleisiin televerkkoihin telelaitokselta vuokratuina yhteyksin. Tällaisen toiminnan harjoittamista varten tarvittaisiin joko 5 §:n mukainen toimilupa tai 7 §:n mukainen teletoimintailmoitus.

Käyttäjän ja telelaitoksen välille syntyisi sopimussuhde siinäkin tapauksessa, että käyttäjä hankkii telepalvelut jälleenmyynnin välityksellä. Telelaitos luovuttaisi liittymän tai muut telepalvelut loppukäyttäjälle, joka kuitenkin voisi käyttää asiamiehenään jälleenmyyjää. Jälleenmyyjä voisi yleiseen sopimusoikeuden mukaisesti tehdä asiakaidensa kanssa sopimuksen myös siitä, että jälleenmyyjä jakaa telelaitoksen yhteislaskutuksen asiakkaille, perii näiltä maksut ja huolehtii laskujen maksamisesta telelaitokselle. Laskutuksen jakamisen oikeellisuudesta vastaisi tällöin jälleenmyyjä. Jos laskujen jakamisesta sen sijaan huolehtisi telelaitos, se vastaisi loppukäyttäjien laskujen oikeellisuudesta ja voisi periä laskutuspalvelunsa kustannukset käyttäjiltä. Telelaitoksen velvollisuutena ei siten olisi järjestää jälleenmyyjälle laskutuspalvelua korvaukselta. Jos jälleenmyyjä järjestäisi omien asiakkaidensa laskutuksen ja tilittäisi maksut edelleen telelaitokselle, tällä olisi oikeus käyttäjän liitty-

mien sulkemiseen viivästystapauksissa silloinkin, kun jälleenmyyjä on laiminlyönyt telelaitokselle tulevien maksujen suorittamisen. Liikenneministeriö antaisi tarvittaessa asiasta tarkempia määräyksiä 10 §:n 2 momentin nojalla. Tarkoituksena on täydentää määräyksiä siten, että telelaitosten tulee liittää liittymäsopimukseen kohta, josta käyvät ilmi käyttäjän ja jälleenmyyjän oikeudet ja velvollisuudet silloin, kun telepalvelut hankitaan jälleenmyyjältä.

Ehdotetun 2 momentin 4 kohdan nojalla annettavalla päätöksellä liikenneministeriö voisi rajata lain soveltamisalan ulkopuolelle muutamakin yleistä teletoimintaa puhelin- ja matkaviestintointaa lukuun ottamatta. Käytännössä tällaiset päätökset voisivat koskea lähinnä datasiirtotoimintaa. Ensi vaiheessa tällainen päätös annettaisiin kytkentäisestä datasiirtotoiminnasta, joka on nykyisin ilmoituksensvaraista toimintaa.

Vähäistä teletoimintaa koskeva 2 momentin 5 kohta vastaisi nykyistä 3 momentin 4 kohtaa.

Voimassa olevan 3 momentin säännös puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen teletoiminnasta olisi ehdotetun 2 momentin 1 kohdan vuoksi tarpeeton. Ehdotus ei vaikuttaisi näiden laitosten nykyiseen oikeuteen ylläpitää ja rakentaa televerkkoja.

Ehdotettu 3 momentti vastaisi sisällöltään nykyisen pykälän 4 momenttia. Siihen ehdotetaan uuden 2 momentin rakenteesta johtuvia tarkennuksia.

Jos lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävä televerkko halutaan liittää yleisen televerkoston osaksi tai yleisen televerkon liittymään, sen rakentamiseen sovellettaisiin 1 §:n 4 momentin mukaan ehdotetun 10 c §:n säännöksiä teleurakoinnista ja ehdotetun 10 d §:n säännöksiä televerkon omistajan velvollisuuksista. Säännökset ovat tarpeen sen varmistamiseksi, että yleiseen televerkostoon liitettävät verkot täyttävät yleiseltä televerkolta edellytetyt tekniset vaatimukset.

2 §. Määritelmiä. Lain mukaista televerkon määritelmää täsmennettäisiin, lakiin lisättäisiin yleisen televerkon määritelmä, ja lain mukaista telepäätelaitteen määritelmää täsmennettäisiin vastaamaan EY:n lainsäädännössä olevaa määritelmää, josta säädetään telepäätelaitteita ja niiden vaatimustenmukaisuuden vastavuoroista tunnustamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetussa neuvoston direktiivissä (91/263/ETY).

Pykälän 2 a kohdaksi lisättäväksi ehdotettu yleisen televerkon määritelmä ei vaikuttaisi lain soveltamiseen.

Telepäätelaitteen määritelmä laajentaisi voimassa olevan lain mukaista käsitettä josakin määrin. Käytännössä Telehallintokeskuksen lain 20 §:n nojalla antamilla määräyksillä Suomessakin on saatettu voimaan EY:n lainsäädäntöä vastaava telepäätelaitteen määritelmä.

4 §. Oikeus teletoiminnan harjoittamiseen. Yleiseen teletoimintaan saisi ehdotetun 1 momentin mukaan oikeuden joko 5 §:n mukaisella toimiluvalla tai 7 §:n mukaisella teletoimintailmoituksella.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi nykyisin 6 §:n 2 momentissa oleva säännös. Momentissa tarkoitettu toiminta edellyttää kaapelilähetystoiminnasta annetun lain (307/87) 3 §:n mukaista toimilupaa, minkä vuoksi sitä varten ei edelleenkään tarvittaisi toimilupaa teletoimintaa varten. Kaapelilähetystoiminnan harjoittaja ei myöskään olisi velvollinen tekemään erillistä teletoimintailmoitusta. Jos kuitenkin säännöksessä tarkoitettussa verkossa harjoitetaan muuta teletoimintaa kuin ohjelmien jakelua, siihen sovelletaan teletoimintalain mukaista toimilupa- tai ilmoitusmenettelyä. Ohjelmien jakeluun muussa kuin paikallisessa televerkossa sovellettaisiin niin ikään teletoimintalain mukaista lupa- ja ilmoitusmenettelyä.

5 §. Toimilupa. Pykälän 1 momentin mukaan toimilupa tarvittaisiin enää vain sellaisen yleisen televerkon rakentamiseen ja ylläpitoon, joka on tarkoitettu pääasiallisesti puheluiden välittämiseen tai jossa yhteyksiä muodostetaan radiolaitteiden avulla. Yleisimpiä säännöksessä tarkoitettuja televerkkoja ovat puhelin- ja matkaviestinverkot. Toimilupa tarvittaisiin myös muun yleisen televerkon, esimerkiksi yleisen datasiirtoverkon rakentamiseen ja ylläpitoon, jos televerkossa muodostetaan yhteyksiä radiolaitteiden avulla. Säännös on tarpeen, koska samanaikaisesti voi olla vireillä useita hankkeita teletoimintaan, johon on käytettävissä vain rajoitettu määrä radiotaajuuksia. Toimilupamenettelyssä arvioitaisiin, mille useista kilpailevista hakijoista toimilupa on myönnettävä.

Pääasiallisesti puheluiden välittämiseen tarkoitettu televerkko ei ole esimerkiksi datasiirtoverkko, vaikka siinä voidaan ainakin rajoitetusti välittää myös puheluita. Jos tällaisessa televerkossa ei käytetä radiolaitteita

yhteyksien muodostamiseen, verkon rakentaminen ei edellyttäisi toimilupaa, vaan 7 §:n mukainen teletointailmoitus olisi riittävä.

Pelkkä teletointaan kuuluvien palveluiden myynti, myös puhelin- ja matkaviestinverkoissa, olisi mahdollista jokaiselle, joka on tehnyt siitä 7 §:n mukaisen ilmoituksen.

Ehdotetun 2 momentin mukaan teletointilupa olisi oikeusharkintainen lupa. Se olisi myönnettävä, jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Momentin 1 kohdan mukaista taloudellisten voimavarojen riittävyyttä arvioitaessa otettaisiin huomioon sen toiminnan laatu ja laajuus, johon toimilupaa haetaan. Hakija esittäisi hakemuksessaan selvityksen aiotusta toiminnasta sekä rahoitus- ja investointisuunnitelman. Tarkemmat säännökset hakemukseen liitettävästä selvityksestä olisivat 32 §:n nojalla annettavassa asetuksessa. Nykyisin nämä säännökset ovat teletointa-asetuksen (868/92) 7 §:ssä. Toimilupa olisi myönnettävä, jos hakemukseen liitetty selvitykset eivät osoita, että toiminnalla ei ole taloudellisia menestymisen mahdollisuuksia.

Momentin 2 kohdan mukaisten ehtojen katsottaisiin pääsääntöisesti täyttyvän, jollei hakijan tai sen edustajien voitaisi katsoa aikaisemmalla toiminnallaan osoittaneen, ettei hakija noudata esityksessä tarkoitettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Momentin 3 kohdan nojalla lupahakemus voitaisiin hylätä, jos kyseistä toimintaa varten ei ole käytettävissä riittävästi radiotaajuuksia. Säännös on tarpeen erityisesti matkaviestinnässä. Usein matkaviestinverkoja voidaan teknisesti mielekkäällä tavalla toteuttaa vain rajallinen määrä. Radiotaajuuksien käytöstä säädetään radiolaissa. Toimiluvat teletointaan, jossa käytetään radiotaajuuksia, myönnettäisiin yleisperusteissa esitetyn pääsäännön mukaan hakemusten vireilletulojärjestyksessä. Toimilupaa käsiteltäessä selvitetäisiin, onko tarkoitukseen käytettävissä radiotaajuuksia. Radiotaajuudet varataan tiettyyn käyttöön kansainvälisessä yhteistyössä tehdyissä taajuussuunnitelmissa ja kansallisilla taajuusvarauksilla. Lain nojalla kenelläkään ei olisi oikeutta vaatia, että radiotaajuuksia varataan tiettyyn tarkoitukseen. Jos haettua radioteletointaa varten on vapaana sitä tarkoitusta varten varattuja radiotaajuuksia, yleisen teletointinnan toimilupahakemusta ei kuitenkaan voitaisi hylätä sillä perusteella, että toimintaa ei pi-

detä tarpeellisenä.

Jos samanaikaisesti olisi käsiteltävänä useita hakemuksia eikä kaikkia voitaisi radiotaajuuksien niukkuuden takia hyväksyä, toimilupa myönnettäisiin niille hakijoista, jotka parhaiten kykenisivät huolehtimaan käyttäjien tarpeista teletointalain mukaisesti. Milloin kysymys on televerkon rakentamisesta, johon radiotaajuuksien niukkuuden takia ei voida myöntää toimilupaa kaikille, toimilupien haettavanaolosta voitaisiin myös julkisesti ilmoittaa.

Erityisesti radioteleverkon rakentamista koskevaan toimilupaan voitaisiin aina lisätä ehto, jonka mukaan toiminta on aloitettava tietyn ajan kuluessa. Jos ehtoa ei noudateta, radiotaajuudet vapautuisivat muiden halukkaiden käyttöön.

Toimiluvat myöntäisi 3 momentin mukaan edelleen valtioneuvosto. Kun hakemukset ratkaistaisiin oikeusharkintana, ne eivät yleensä olisi sillä tavoin yhteiskuntapoliittisesti merkittäviä, että ne olisi käsiteltävä valtioneuvoston yleisistunnossa.

Hakijalla olisi toimilupapäätöksestä 27 §:n 2 momentin mukainen valitusoikeus. Valitus voisi koskea hylkäävää päätöstä, toimiluvan ehtoja tai sen voimassaoloaikaa. Muulla asianosaisella, esimerkiksi kilpailijalla, olisi valitusoikeus myös myönteisestä toimilupapäätöksestä.

6 §. *Toimiluvan ehdot.* Toimilupa voitaisiin pykälän 1 momentin nojalla myöntää myös määräajaksi. Määräaikainen toimilupa on tarpeen esimerkiksi, jos halutaan varmistaa, että telelaitos toteuttaa verkon rakentamisvelvoitteensa. Jotta telelaitos voisi tehdä mielekkäästi verkon rakentamisen vaatimat investoinnit, määräaika ei kuitenkaan voisi olla 10 vuotta lyhyempi.

Pykälän 2 ja 3 momentti ovat samansäältöiset kuin voimassa olevan 7 §:n 2 ja 3 momentti.

Pykälän 2 momentin nojalla toimiluvassa voitaisiin asettaa komission direktiivissä 90/388/ETY määriteltyjen olennaisten vaatimusten mukaisia ehtoja. Olennaisia vaatimuksia ovat direktiivin mukaan yleisen edun vaatimat muut kuin taloudelliset syyt, joiden vuoksi jäsenvaltio voi rajoittaa pääsyä yleiseen televerkkoon tai yleisiin telepalveluihin. Tällaisia syitä ovat verkon toimintojen varmistaminen, verkon toimintakyvyn ylläpito ja perustelluissa tapauksissa palvelujen yhteentoimivuuden takaaminen ja tietosuoja. Komissio on kyseisen direktiivin muuttami-

sen yhteydessä muuttamassa myös olennisten vaatimusten määritelmää. Direktiiviluonnoksen mukaan olennaisia vaatimuksia olisivat lisäksi ympäristönsuojelun ja kaupunki- ja aluesuunnittelun tavoitteet, taa-juuksien tehokas käyttö sekä radioaaltoihin perustuvan viestinnän ja muiden, maanpäällisten tai avaruudessa olevien, teknisten järjestelmien välisen haitallisen häirinnän ehkäiseminen.

7 §. *Teletointailmoitus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin teletointinnasta, jota varten ei tarvita toimitilua. Sellaista olisi momentin 1 kohdan mukaan muussa kuin pääasiallisesti puheluiden välittämiseen tarkoitettussa televerkossa harjoitettu teletointi, milloin ei ole kysymys yleisestä teletointinnasta, jossa muodostetaan yhteyksiä radiolaitteita käyttämällä. Nykyisinkin ilmoituksenvaraisen kytkentäisen datasiirtotoiminnan ohella toimitilua ei edellyttäisi myöskään datasiirto kiinteillä johdoilla edes silloin, kun telailaitos rakentaa itse sitä varten tarvittavan verkon. Ilmoituksenvaraiseksi muuttuisivat myös teleksitoiminta ja sähkösanomien välitys, joilla ei kuitenkaan ole olennaista taloudellista merkitystä.

Myös televiestinnän välittäminen toimitilunvaraisissa yleisissä televerkoissa vapautettaisiin momentin 2 kohdan mukaisesti toimitiluvasta. Ilmoituksenvaraista olisi siten telailaitoksen toiminta, jossa se välittää televiestintää 5 §:n 1 momentin tai 7 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisessa televerkossa, sekä toiminta, jossa teletointinnassa harjoittaja välittää televiestintää toiselta telailaitokselta vuokraamillaan yhteyksillä. Telailaitoksella ei olisi oikeutta teletointailmoituksen perusteella rakentaa 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua televerkkoa tai perustaa muita teleyhteyksiä laajemmin kuin käyttäjällä. Sen sijaan teletointailmoituksen tehnyt yritys voisi käyttää omaa keskustaan asiakkaidensa televiestinnän kytkemiseen ja edelleen välittämiseen. Yritys voisi yhdistää käyttäjiä keskuksensa muilta telailaitoksilta vuokratuilla tilaajayhteyksillä ja käyttää muita vuokramiaan kiinteitä yhteyksiä keskuksensa yhdistämiseen yleiseen televerkostoon.

Ilmoituksenvarainen telailaitos voisi antaa käyttäjälle liittyvän televerkkoon. Käyttäjän ja verkkoa ylläpitävän telailaitoksen välille ei syntyisi sopimussuhdetta. Liittymän loppukäyttäjälle luovuttanut telailaitos olisi asiakassuhteessa televerkkoa ylläpitävään telailaitokseen. Televerkon luovutta-

neella telailaitoksella olisi oikeus estää televerkon käyttö esimerkiksi silloin, kun palvelua tarjoava telailaitos laiminlyö maksujen suorittamisen. Loppukäyttäjän, varsinaisen asiakkaan palvelutarjontaa saattaisi siten loppua, vaikka hän olisi itse huolehtinut maksuistaan. Jos loppukäyttäjän palvelutarjonta edellä mainitussa tapauksessa olisi vaarassa loppua, liikenneministeriön tulisi 30 §:n muutettavaksi ehdotetun 1 momentin mukaan päättää toimenpiteistä teletointinnassa jatkamiseksi.

Momentin 3 kohdan nojalla toimitilua ei tarvittaisi myöskään rajoitettujen käyttäjäryhmien teletointintaan. Rajoitettu käyttäjäryhmä ("closed user group") on yhteisön lainsäädännön soveltamiskäytännössä tunnettu käsite. Se tarkoittaa yritysryhmää, jolla on elinkeinotoiminnasta johtuva keskinäinen yhteys. Rajoitettu käyttäjäryhmä voi olla esimerkiksi tukkuliikkeen ja vähittäiskauppiaiden yhdessä muodostama ryhmä. Koska käsitteen yleinen määrittely on vaikeata, ja se myös riippuu eurooppalaisesta soveltamiskäytännöstä, ehdotuksen mukaan liikenneministeriö määritteli EY:n lainsäädännön mukaisesti, millaiset käyttäjäryhmät kuuluisivat kohdassa tarkoitettuihin ryhmiin.

Liikenneministeriö antaisi 8 §:n 3 momentin nojalla tarkemmat määräykset yhdysliikenteen toteuttamisesta 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa. Liikenneministeriö ja Telehallintokeskus antaisivat 20 §:n nojalla määräykset teletointailmoituksen tehneiden telailaitosten numeroinnista.

Pykälän 2 momentin mukaan teletointailmoitus tehtäisiin liikenneministeriölle. Menettely vastaisi nykyistä kytkentäisen datasiirron ilmoituskäytäntöä.

Teletointailmoituksen tehnyttä teletointinnassa harjoittajaa koskisi soveltuvin osin, mitä telailaitoksesta säädetään ja määrätään. Telailaitoksen velvollisuuksia koskevia säännöksiä on erityisesti 8 §:ssä. Sen sijaan 9 §:ää sovellettaisiin ainoastaan toimitilun saaneisiin telailaitoksiin.

Liikenneministeriö voisi 3 momentin nojalla kieltää ilmoituksenvaraisen teletointinnassa harjoittamisen, jos on ilmeistä, että teletointinnassa harjoittaja ei täytä 5 §:n 2 momentissa toimitilun saamiseksi säädettyjä ehtoja.

Niin ikään ilmoituksenvarainen toiminta voitaisiin kieltää telailaitokselta, joka rikkoo muutettavaksi ehdotetun 22 §:n 1 ja 2 momentin ristiinsubventoinnin estämistä koske-

via säännöksiä. Säännös on tarpeen, jotta ristiinsubventoinnin valvonnassa olisi käytössä riittävä tehoste. Telelaitoksella olisi 27 §:n mukainen oikeus hakea muutosta liikenneministeriön päätökseen.

Ehdotuksen mukaan 26 §:ään lisättäisiin rangaistussäännös sen varalta, että teletointaa harjoitetaan tekemättä siitä teletointailmoitusta.

8 §. *Telelaitoksen velvollisuudet.* Pykälässä säädettäisiin telelaitosten velvollisuuksista. Säännökset koskisivat kaikkia telelaitoksia siitä riippumatta, ovatko ne saaneet oikeuden teletointaan toimiluvan tai teletointailmoituksen nojalla vai rakentavatko ja ylläpitävätkö ne televerkkoa vai pelkästään tarjoavat palveluita toisen telelaitoksen televerkossa.

Ehdotetun 1 momentin 1 kohdan mukaan telelaitoksella olisi velvollisuus toimintaoikeuksiensa mukaisen yleisen teletointinnan harjoittamiseen. Säännös korvaisi nykyisen 9 §:n 1 momentin 1 kohdan.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohtaa vastaava säännös on nykyisen 8 §:n 1 momentissa.

Telelaitokset olisivat momentin 3 kohdan nojalla velvoitettuja yhdysliikenteen järjestämiseen. Yhdysliikenteen järjestämisellä tarkoitetaan sitä, että kaikkiin televerkkoihin liittyneet käyttäjät voivat harjoittaa televiestintää keskenään. Telelaitoksilla olisi velvollisuus yhdysliikenteen järjestämiseen yhdessä muiden telelaitosten kanssa liikenneministeriön 3 momentin nojalla antamien tarkempien määräysten mukaisesti. Niillä on velvollisuus siihen, vaikka ne eivät pääsisi sopimukseen keskinäisistä korvauksistaan. Liikenneministeriö voisi pykälän nojalla myös määrätä, että jollakin telelaitoksella ei olisi yhdysliikennevelvollisuutta tai -oikeutta. Yhdysliikennevelvollisuutta ei olisi esimerkiksi pelkästään telepalveluita toisen telelaitoksen verkossa tarjoavalla telelaitoksella, jolla ei olisi omia tilaajanumeroita. Jos televerkkoon olisi päätöstä tehtäessä jo liitetty käyttäjiä, heitä olisi kuultava ennen päätöksen tekemistä.

Poikkeusoloihin varautumista koskeva momentin 4 kohdan säännös vastaa nykyisen 9 §:n 1 momentin 3 kohtaa.

Ehdotetun 1 momentin 5 kohdan mukaista toimivaltaa liikenneministeriö käyttäisi silloin, kun EY:n lainsäädäntö edellyttää jonkin tietyn palvelun saatavuuden varmistamista. Tällainen voi olla esimerkiksi jokin

telepalveluiden vähimmäisvalikoima, jota yhteisön lainsäädännön mukaan on tarjottava kaikkialla EU:n alueella. Säännöksen mukaista toimivaltaa käytettäisiin kilpailun kannalta mahdollisimman neutraalilla tavalla. Ehdotuksessa tarkoitetut määräykset voitaisiin antaa joko toimiluvassa tai erillisellä päätöksellä.

Ehdotetun pykälän 2 momentin säännös korvaa voimassa olevan, sisällöltään saman 9 §:n 2 momentin.

Pykälän 3 momentti korvaa nykyisen 8 §:n 3 momentin. Liikenneministeriö voisi säännöksen nojalla antaa määräyksiä myös yhdysliikenteen maksujen yleisistä perusteista. Niillä voitaisiin antaa telemaksujen yleisistä perusteista annetun liikenneministeriön päätöksen mukaiset määräykset muun muassa verkkokorvauksesta. Näitä yleisiä määräyksiä ei ehdotuksen mukaan enää voisi antaa 22 §:n 2 momentin nojalla. Määräykset yhdysliikennemaksuista saattavat olla tarpeellisia myös EY:n lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi Suomessa.

Voimassa olevan 8 §:n 3 momentin nojalla teletointinnan yhdysliikenteestä annettua liikenneministeriön päätöstä (1110/93) täydennettäisiin myös tarkemmilla määräyksillä yhdysliikenteestä siinä tapauksessa, että toisella telelaitoksista ei ole oikeutta rakentaa televerkkoa.

Kun kaukoteletointinnan kilpailu on rajoituksetonta, liikenneministeriö ei enää ole vahvistanut voimassa olevan lain mukaisesti telelaitosten välisiä siirtoyhteyksiä. Voimassa olevassa laissa oleva maininta siirtoyhteyksistä ehdotetaan sen vuoksi poistettavaksi laista.

9 §. *Toimiluvan saaneen telelaitoksen velvollisuudet.* Kaikkia telelaitoksia koskevien velvollisuuksien ohella niillä telelaitoksilla, joilla on toimilupa, olisi ehdotetun pykälän mukaiset erityiset velvoitteet. Pykälä koskisi siten niitä telelaitoksia, joilla on oikeus rakentaa pääasiallisesti puheluiden välittämiseen tarkoitettuja yleisiä televerkkoja sekä yleisiä televerkkoja, joissa yhteyksiä muodostetaan radiolaitteita käyttäen.

Velvollisuudet vastaisivat nykyisen lain mukaisia telelaitoksen velvollisuuksia. Pykälän 1 momentin 1 kohta vastaa voimassa olevan 8 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä ja 2 - 4 kohta voimassa olevan 9 §:n 1 momentin 1 - 3 kohtaa.

Pykälän 2 momentin mukaan liikenneministeriö voisi tarvittaessa vahvistaa toimi-

lunan saaneille telelaitoksille palvelutasovaatimuksia. Myös voimassa olevaan 9 §:n 1 momentin 1 kohdassa edellytetään telelaitosten toimivan vahvistettujen palvelutasovaatimusten puitteissa, joskaan laissa ei anneta millekään viranomaiselle toimivaltaa vahvistaa vaatimuksia. Palvelutasovaatimusten asettaminen on tarpeen pantaessa kansallisesti täytäntöön EY:n lainsäädäntöä. Yhteisön lainsäädäntö saattaa velvoittaa antamaan kansallista lainsäädäntöä esimerkiksi palveluiden toimitusajasta ja siitä, miten telelaitosten on tiedotettava palvelutasostaan asiakkaille.

10 a §. *Telelaitosten keskinäiset oikeudet ja velvollisuudet.* Pykälän 1 momentin nojalla telelaitoksella olisi käyttäjän 10 §:ssä säädettyjä oikeuksia vastaava oikeus saada toisen telelaitoksen verkosta liittymiä, tilaajayhteyksiä ja muita kiinteitä yhteyksiä.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettu oikeus olisi momentin 1 kohdan nojalla vain telelaitoksella, jolla itsellään ei ole oikeutta verkon rakentamiseen. Oikeus olisi kuitenkin myös telelaitoksella, joka on toisen telelaitoksen tytäryhtiö tai muutoin tämän määräämisvallassa. Periaate olisi sama silloinkin, kun luovutusta pyytävän telelaitoksen emoyhtiöllä on itsellään oikeus rakentaa vastaavia kiinteitä yhteyksiä.

Ehdotus merkitsee sitä, että verkkoa rakentava telelaitos, joka haluaa kilpailijaltaan liittymiä, tilaajayhteyksiä tai kiinteitä yhteyksiä ehdotetun pykälän nojalla, joutuu yhtiöittämään telepalveluiden tarjonnan. Näin televerkon rakentaminen ja telepalvelun tarjonta toiselta telelaitokselta vuokratusta televerkossa saadaan taloudellisesti niin erilliseksi toiminnoiksi, että ristiinsubventointia toimintojen välillä voidaan tehokkaasti valvoa.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan nojalla telelaitoksella ei olisi velvollisuutta luovuttaa toiselle telelaitokselle tilaajayhteyksiä tai kiinteitä yhteyksiä, joita luovutusvelvollisen telelaitoksen omat käyttäjät tarvitsevat. Säännös on tarpeen, jotta televerkkoa ylläpitävä telelaitos voisi häiriöttä palvella omiakin asiakkaitaan. Luovutusvelvollisuus ei siis koskisi tilaajayhteyksiä eikä muitakaan teleyhteyksiä, jotka jo ovat luovutusvelvollisen telelaitoksen käyttäjien käytössä, jollei käyttäjä itse halua siirtyä luovutusta vaativan telelaitoksen käyttäjäksi. Niin ikään luovutusvelvollisuuden ulkopuolelle jäisivät teleyhteydet, joiden voidaan arvioida kohtuul-

lisen ajan kuluessa tulevan luovutusvelvollisen telelaitoksen televerkkoon luovutushetkellä liittyneiden tai tulevaisuudessa liittyvien käyttäjien käyttöön.

Luovutusta vaativalla telelaitoksella olisi pykälän 1 momentin nojalla oikeus saada teleyhteyksiä harjoittaakseen yleistä teletoimintaa. Tällä tarkoitetaan liittymien tarjoamista niiden asiakkaiden käyttöön, joiden kanssa telelaitos on tehnyt sopimuksen liittymän toimittamisesta sekä näiden käyttäjien televiestinnän välittämistä.

Luovutusvelvollisuus koskisi yhtäläisesti kaikkia televerkkoja, niin puhelin-, matkaviestin- kuin datasiirtoverkkojakin. Luovutusvelvollisia olisivat ne telelaitokset, joilla on yleisen televerkon rakentamisoikeus joko toimiluvan (puhelin- ja matkaviestinverkot sekä verkot, joissa yhteyksiä muodostetaan radiolaitteiden avulla) tai teletoimintailmoituksen (muut televerkot) nojalla. Pykälän mukainen toisen telelaitoksen oikeus ei kuitenkaan olisi käyttäjän oikeutta laajempi. Siten esimerkiksi yleisradio-ohjelmien tai kaapelilähetyksen jakeluun tarkoitettua televerkkoa ylläpitävä telelaitos ei olisi velvollinen vuokraamaan verkon kapasiteettia muuta teletoimintaa, kuten puhelin- tai datasiirto-toimintaa, varten.

Liittymän avulla telepalveluita tarjoava telelaitos voi yhdistää telepäälaitteensa liittymän luovuttaneen telelaitoksen keskukseseen tai muuhun telelaitteeseen, josta yhteys voidaan edelleen kytkeä yleisen televerkoston kautta muihin teleliittymiin. Toiselta telelaitokselta liittymän ottava telepalveluita tarjoava telelaitos saa tällöin liittymän luovuttaneelta telelaitokselta myös yleisen televerkoston kytkentäpalvelun. Liittymän saaneella telelaitoksella voi olla käyttäjäliittymässä omakin telelaite, jossa asiakkaan televiestintä kytketään toistamiseen. Nykyisin ilman verkon rakentamisoikeutta toimivat telelaitokset kytketään toimilupaehtojen mukaisesti toisen telelaitoksen televerkkoon käyttäjäliittymälle vahvistettujen normien mukaisesti.

Tilaajayhteydellä tarkoitetaan ehdotuksessa joko johtimitse tai radioteitse taikka niiden yhdistelmänä toteutettua yhteyttä, joka yhdistää käyttäjän telepäälaitteen tai televerkon yleisen televerkon keskukseseen tai niitä vastaavaan muuhun yleiseen televerkoston kuuluvaan laitteeseen. Telepalveluita tarjoava telelaitos voisi pykälän 1 momentin nojalla toiselta telelaitokselta vuokraamallaan tilaajayhteydellä yhdistää asiak-

kaansa telepäätelaitteen tai televerkon itse ylläpitämäänsä keskukseseen tai vastaavaan telelaiteeseen taikka mahdollisesti jonkin kolmannen telelaitoksen keskukseseen. Tilaa-jayhteyden välityksellä sen vuokralle ottanut telelaite voi tarjota keskuksensa kytkentä-palveluita asiakkailleen. Käyttäjä voisi siten hankkia teli liittymänsä ja telepalvelunsa muultakin kuin tilaajayhteyden toimittaneelta telelaitokselta. Keskus tai muu laite voidaan edelleen kytkeä esimerkiksi kaukokeskuk-seen ehdotetun pykälän 1 momentin nojalla vuokratuilla muilla kiinteillä yhteyksillä.

Matkaviestinverkossa telepalveluita tarjoava telelaite voisi saada televerkkoa yllä-pitävältä telelaitokselta ehdotetun pykälän nojalla myös matkaviestinliittymiä ja matka-viestinverkkojen yhteyksiä. Yhteydet käyt-tönsä vuokrannut telelaite voisi luovuttaa edelleen loppukäyttäjille liittymiä ja ylläpitää keskusta, joka välittäisi teleyhteyksiä matka-viestinverkossa. Tällainen palvelutoiminta edellyttäisi 7 §:n mukaista teletoimintailmoi-tusta.

Pykälän 1 momentin mukainen luovu-tusvelvollisuus ei koskisi liittymien, tilaa-jayhteyksien ja muiden kiinteiden yhteyksi-en ohella muita suoritteita kuten telelaiteiden sijoittamiseksi tarvittavia laitetiloja. Telelaite ei olisi pykälän 1 momentin nojalla velvollinen myöskään järjestämään toisen telelaitoksen laskutusta tai tarjoamaan tälle muitakaan teletoimintaan kuulumattomia suoritteita.

Muuta tarkoitusta kuin teletoiminnan harjoittamista varten telelaitoksella olisi pykälän 1 momentin mukainen luovutusvelvol-lisuus myös niille telelaitoksille, joilla on vastaavan televerkon rakentamisoikeus. Siten esimerkiksi yleisöpuhelinpalveluita tai lisäar-vopalveluita tarjoava telelaite voisi nykyi-seen tapaan saada liittymän toiselta telelai-tokselta näiden palveluiden tarjoamiseksi.

Pykälän 2 momentin nojalla verkon rakentaneella telelaitoksella olisi laajempikin luovutusvelvollisuus eräisiin verkon osiin nähden. Kaapelikanavilla tarkoitetaan 2 mo-mentin 1 kohdassa suojarakenteita, joihin voidaan sijoittaa kaapeleita teletoimintaa varten. Luovutusvelvollisuus koskisi kaapeli-kanavien tilaa, jota voidaan käyttää johdon sijoittamiseen. Myös ennen ehdotetun lain voimaantuloa rakennetut kaapelikanavat oli-sivat luovutuksen piirissä, mikäli niissä on vapaata tilaa, jota kanavat rakentanut telelai-tos ei kohtuullisen ajan kuluessa tarvitse te-

letoimintaansa.

Radiomastot ovat rakennelmia, joihin voidaan sijoittaa antennejä muun muassa matkaviestinnän tukiasemiksi. Antennipaik-kojen vapaana olemista arvioitaessa otettaisiin huomioon myös radiolähetinten toisil-leen aiheuttamat häiriöt.

Kaapelikanavien ja radiomaston anten-nipaikkojen luovutusvelvollisuus koskisi vain tilanteita, joissa niiden rakentaminen ei olisi tarkoituksenmukaista ympäristönsuoje-lullisista tai kaavoitus- tai aluesuunnittelulli-sista syistä.

Koska telelaitoksella on 3 §:n 1 mo-mentin ja 10 §:n sekä muutettavaksi ehdote-tun 10 a §:n mukainen palvelupakko, verkon rakentamisoikeuden saaneella telelaitoksella olisi velvollisuus rakentaa televerkkoa ky-syntää vastaavalla tavalla myös muiden muutettavaksi ehdotetun 10 a §:n 1 mo-mentissa tarkoitettujen telelaiteiden käyttöön. Toimiluvassa, 9 §:n 2 momentin nojalla vah-vistetuissa palvelutasovaatimuksissa ja 20 §:n nojalla annetuissa teknisissä mää-räyksissä voitaisiin antaa tarkempia mää-räyksiä verkon rakentamisesta.

Liikenneministeriö antaisi pykälän 3 momentin nojalla tarkemmat määräykset pykälän soveltamisesta. Päätöksellä määrät-täisiin muun muassa siitä, mitä seikkoja on otettava huomioon käyttäjien kohtuullista tarvetta arvioitaessa. Liikenneministeriö määräisi myös menettelystä siinä ta-pauksessa, että telelaiteket eivät voi sopia luovutuksen ehdoista.

Telepalveluita pykälän nojalla luovutta-va telelaite voisi periä siitä parhaaksi katso-mansa hinnan. Jos telelaite harjoittaa itse-kin sellaisen palvelun tarjontaa, johon se vuokraa verkkoa, telelaitoksen tulee noudat-taa muutettavaksi ehdotetun 22 §:n 1 mo-mentin säännöstä ja mainitun pykälän 3 mo-mentin nojalla tarvittaessa annettuja liiken-neministeriön määräyksiä. Hinnoitteluun so-vellettaisiin myös yleistä kilpailulainsäädän-töä, joka näiltä osin on yhdenmukainen eh-dotuksen kanssa.

Jos luovutusvelvollisia telelaitoksia olisi yhtä useampia, liikenneministeriö määräisi pykälän 4 momentin nojalla, mikä telelaitek-sista olisi luovutusvelvollinen. Tällainen määräys annettaisiin vain silloin, kun asiasta ei voida sopia luovutusvelvollisen ja luovu-tusta vaativan telelaitoksen kesken. Määräys tulisi kysymykseen erityisesti silloin, kun luovutusvelvollisuuden toteuttamiseksi on

rakennettava uusia teleyhteyksiä. Liikenne-ministeriö määräisi luovutusvelvolliseksi sen telelaitoksen, jonka rakentamana yhteys on toteutettavissa teknisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Määräystä annettaessa otettaisiin huomioon myös luovutusta vaativan telelaitoksen omistus- ja riippuvuussuhteet muihin telelaitoksiin, joilla on oikeus rakentaa vastaavia verkkoja.

10 b §. *Telepäätelaitteiden maahantuonti, myynti ja kaupanpito.* Nykyisen 10 a §:n säännökset ehdotetaan otettaviksi 10 b §:ään, joka samalla siirrettäisiin teletoiminnan harjoittamista koskevaan 2 lukuun.

Yleisperusteluissa esitetyistä syistä ehdotuksen uuden 4 momentin mukaan telepäätelaitteen myyjä joutuisi myymään päätelaitteita samalla hinnalla siitä riippumatta, hankkiiko ostaja myyjältä muitakin, teletoimintaan kuuluvia suoritteita.

Teletoimintaan kuuluvilla suoritteilla tarkoitetaan ehdotuksen 4 momentissa muun muassa televerkon liittymää. Myyjällä tarkoitetaan joko telepäätelaittekauppaa harjoittavaa telelaitosta tai telepäätelaitteita myyvää kauppiasta, joka telelaitoksen kanssa tekemänsä sopimuksen mukaan jälleenmyy teletoimintaan kuuluvia suoritteita.

10 c §. *Teleurakointi.* Nykyisen 10 b §:n säännökset otettaisiin 10 c §:ään. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka nojalla Telehallintokeskus voi päätöksellään määrätä, että vähäisiä asennustöitä saa tehdä ilman laissa tarkoitettua valtuutusta. Tällainen määräys annettaisiin töistä, jotka voi suorittaa yleisen televerkon toimintaa vaarantamatta ilman teleurakoinnissa yleensä tarvittavaa ammatti-pätevyyttä.

10 d §. *Televerkon omistajan velvollisuudet.* Nykyisen 10 c §:n säännökset ehdotetaan otettaviksi 10 d §:ään.

20 §. *Tekniset määräykset.* Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin muutos, koska 10 b §:n säännökset ehdotetaan siirrettäviksi 10 c §:ään.

22 §. *Telemaksut.* Yleisperusteluissa esitetyistä syistä pykälästä poistettaisiin telemaksujen tasapuolisuutta ja kohtuullisuutta koskeva yleinen säännös. Maksujen tasapuolisuutta ja kohtuullisuutta koskeva vaatimus jäisi kuitenkin voimaan telelaitosten välisissä maksuissa ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa.

Toimiluvan saanut telelaitos voisi harjoittaa myös ilmoituksenvaraista toimintaa

joko itse taikka tytär- tai osakkuusyhtiönsä välityksellä. Tällöin sen kilpailijoiltaan 10 a §:n mukaisista suoritteista perimien maksujen tulisi olla tasapuolisia ja kohtuullisessa suhteessa suoritteen tuottamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Ehdotuksessa tarkoitetaan tasapuolisuudella sitä, että telelaitoksen perimien maksujen tulee määräytyä samojen perusteiden mukaan siitä riippumatta, mille telelaitokselle ja millaisten palveluiden tarjoamista varten 10 a §:ssä tarkoitettuja suoritteita luovutetaan. Säännös on välttämätön, jotta telelaitos ei voisi parantaa omaa kilpailuasemaansa hinnoittelemalla suoritteensa oman toimintansa kannalta edullisesti.

Ehdotetun 2 momentin nojalla 1 momentin säännöstä sovellettaisiin myös silloin, kun toimiluvan saaneella telelaitoksella muutoin kuin omistuksen perusteella on määräämisvalta palveluita tarjoavaan telelaitokseen. Määräämisvalta saattaa tällaisessa tapauksessa perustua telelaitosten keskinäiseen sopimukseen tai muuhun järjestelyyn.

Telelaitokset voisivat sopia keskinäisistä maksuistaan. Liikenneministeriö vahvistaisi 3 momentin nojalla määräyksiä näistä maksuista vain tarvittaessa. Kustannuslaskentaperiaatteiden ohella määräykset voisivat koskea muun muassa sitä, miten telelaitos, joka sekä rakentaa ja ylläpitää televerkkoa että tarjoaa siinä telepalveluita, joutuisi pitämään erityyppiset toimintansa taloudellisesti riittävän erillisinä. Vaatimus on välttämätön, jotta kustannuslaskentajärjestelmiä voidaan soveltaa. Ehdotus ei kuitenkaan sisällä vaatimusta siitä, että palvelun tarjonta olisi organisoitava erilliseksi oikeushenkilöksi. Toisaalta säännös ei myöskään estä tällaista kehitystä.

Kustannusten laskemisesta tarvittaessa annettavissa määräyksissä noudatettaisiin telemaksujen yleisistä perusteista annetun liikenneministeriön päätöksen 6 §:n mukaisia periaatteita. Määräykset olisivat myös yhdenmukaiset EY:n lainsäädännön mukaisten kustannuslaskentaperiaatteiden kanssa.

Ehdotetun 3 momentin nojalla annettujen liikenneministeriön määräysten mukaan määräytyvien telemaksujen tulisi olla kohtuullisessa suhteessa suoritteen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Suoriteen kustannuksia arvioitaessa otettaisiin huomioon luovutettavan liittymän, tilaajajohdon tai kiinteän yhteyden taloudellisuus ja kustannusvastavuus pitkän aikajakson kuluessa. Luovutushinta määriteltäisiin siten, että luovutus

olisi liittymän tai yhteyden rakentamiskustannukset huomioon ottaen kannattavaa toimintaa televerkon rakentaneelle telelaitokselle. Maksun tulisi kattaa myös kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle.

Liikenneministeriön 3 momentin nojalla tarvittaessa vahvistamat määräykset johtaisivat siihen, että telelaitosten olisi laskennallisesti eriytettävä muun muassa tilaajayhteyden toteuttamisesta ja muista telepalveluista käyttäjältä perimänsä telemaksut. Viimeksi mainittuja peritään muun muassa televiestinnän välittämiseksi tarvittavista kytkentä-, ohjaus- ja reitityspalveluista sekä muista sellaisista palveluista. Erittely on välttämätön, jotta maksujen tasapuolisuutta ja kustannussuuntautuneisuutta voidaan valvoa.

Liikenneministeriön määräykset koskisivat myös ennen lain voimaantuloa tehtyjä tilaajasopimuksia. Jos käyttäjä siirtyy toisen telelaitoksen asiakkaaksi, hän voisi irtisanoa tilaajajohdon toimittaneen telelaitoksen kanssa tekemänsä sopimuksen. Käyttäjän uusi telelaitos voisi 10 a §:n nojalla saada entiseltä telelaitokselta vuokralle käyttäjän tilaajajohdon, josta entinen telelaitos saisi kaupallisesti tai 22 §:n mukaisesti määräytyvän vuokran.

Pykälän 3 momentin nojalla annettaisiin myös määräykset, joilla telelaitosten välisissä maksuissa pannaan täytäntöön EY:n lainsäädännön säännökset muun muassa telemaksujen tasapuolisuudesta ja julkisuudesta. Tarvittaessa liikenneministeriö voisi myös antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä seikkoja otetaan huomioon maksujen tasapuolisuutta arvioitaessa.

Voimassa olevan 22 §:n 2 momentin nojalla annetut määräykset telelaitosten välisistä yhdysliikennemaksuista ja esimerkiksi verkkokorvauksesta voitaisiin edelleen pitää voimassa ehdotetun 8 §:n 3 momentin nojalla.

Ehdotetun 4 momentin 1 kohdan nojalla liikenneministeriö voisi edelleen antaa määräyksiä muidenkin telemaksujen yleisistä perusteista, jos telemaksujen kehitys vääristyi ehdotuksessa tarkoitettulla tavalla. Määräväällä markkina-asemalla tarkoitetaan säännöksessä samaa kuin kilpailunrajoituksista annetun lain 3 §:ssä.

Liikenneministeriön tulisi säännöksen nojalla tarvittaessa puuttua asiaan, jos telemaksujen kehitys vaarantaisi teletoimintalain tavoitteiden toteutumisen. Liikenneministeriön tulisi pyrkiä vaikuttamaan kehitykseen

ensi sijassa telelaitosten kanssa neuvotellen.

Liikenneministeriö käyttäisi 4 momentin 1 kohdan mukaista toimivaltaansa vain poikkeuksellisesti. Määräykset tulisi rajoittaa koskemaan vain seikkoja, joiden sääntely on välttämätöntä lain tavoitteiden toteutumisen kannalta. Myös määräysten voimassaolo tulisi rajoittaa lyhyimpään mahdolliseen aikaan.

Liikenneministeriön toimivalta ei ulottuisi määräävän markkina-aseman väärinkäytön yleiseen valvontaan. Se on kilpailunrajoituksista annetun lain nojalla kilpailuviranomaisten tehtävä.

Määräykset voisivat koskea tiettyjä käyttäjien kannalta keskeisiä palveluita, kuten puhelinpalveluita, tai yleisesti kaikkia telemaksuja. Ne voisivat koskea myös pelkästään kuluttajien peruspalveluista, esimerkiksi peruspuhelinpalvelusta perittävien telemaksujen tasapuolisuutta ja kohtuullisuutta. Määräyksiä voitaisiin antaa esimerkiksi siinä tapauksessa, että määräävässä markkina-asemassa oleva telelaitos pyrki kilpailijoiden poissulkemiseen hinnoittelemalla suoritteensa järjestelmällisesti alle tuotantokustannusten.

Ehdotetun 4 momentin 2 kohdan nojalla liikenneministeriö voisi panna Suomessa täytäntöön EY:n lainsäädännön säännökset telemaksuista. Tällaisia säännöksiä sisältyy muun muassa avoimen verkkotarjonnan soveltamista vuokrajohtoihin koskevaan neuvoston direktiiviin (92/44/ETY) samoin kuin valmisteilla oleviin muihin direktiiveihin. Näiden direktiivien mukaan tiettyjen asiakkaita perittyjen telemaksujen on määräydyttävä kustannuslaskennan perusteella. Avoimen verkkotarjonnan soveltamista vuokrajohtoihin koskevassa neuvoston direktiivissä edellytetään myös erityisiä menettelyitä hintojen muutosten ilmoittamisessa EY:n komissiolle. Jos yhteisön lainsäädäntöön sisältyy Suomen tavoin jo kilpailujen telemarkkinoiden kannalta haitallisia säännöksiä, niiden haitalliset vaikutukset pyritään minimoimaan uusia säännöksiä annettaessa.

23 §. *Tiedonsaantioikeus.* Telehallintoviranomaisten oikeutta saada tietoja telelaitoksilta erityisesti 22 §:n 1 ja 2 momentin noudattamisen valvomiseksi ehdotetaan täydennettäväksi. Tiedonsaanti on tarpeellista, jotta liikenneministeriö voi ajoissa ryhtyä 22 §:n 3 ja 4 momentin mukaisiin toimenpiteisiin, milloin se osoittautuu tarpeelliseksi.

Pykälään lisättäväksi ehdotettu 2 mo-

menti vastaa kilpailunrajoituksista annetun lain 10 §:n 1 momenttia. Säännöksessä tarkoitettaisiin telelaitosten yhteenliittymällä esimerkiksi Puhelinlaitosten Liitto r.y.:tä.

Pykälään lisättäväksi ehdotettu 3 momentti vastaa kilpailunrajoituksista annetun lain 11 §:n 1 momenttia. Säännöksen mukainen oikeus saada tietoja kohdistuisi ainoastaan telelaitoksiin, joilla on toimilupa.

Telehallintokeskuksella olisi pykälään lisättäväksi ehdotetun 4 momentin nojalla vastaava oikeus tiedonsaantiin.

26 §. *Luvaton teletoiminnan harjoittaminen.* Pykälän 1 kohtaan lisättäisiin rangaistussäännös sen tapauksen varalta, että teletoimintaa harjoitetaan tekemättä siitä 7 §:n mukaista teletoimintailmoitusta tai vastoin 7 §:n 3 momentin nojalla annettua kieltöä.

26 a §. *Teletoiminnasta annettujen säännösten rikkominen.* Pykälän 1 momentin 2-4 kohtaan tehtäisiin muutokset, koska voimassa olevaa 10 a - 10 c §:ää vastaavat säännökset ehdotetaan siirrettäviksi 10 b - 10 d §:ään.

30 §. *Toimenpiteet teletoiminnan lopettamisen johdosta.* Telelaitoksen palvelutarjonta voi loppua sen vuoksi, että telelaitos menettää oikeutensa harjoittaa teletoimintaa. Telelaitos voi lopettaa toimintansa muustakin syystä, esimerkiksi konkurssin vuoksi. Loppukäyttäjän palvelutarjonta voi loppua muulloinkin. Ehdotettu laki ei estä televerkkoa ylläpitävää telelaitosta sulkemasta palveluita tarjoavan telelaitoksen liittymiä ja lopettamasta yhteyksien toimittamista, jos viimeksi mainittu telelaitos laiminlyö verkon vuokrien maksun.

Ehdotuksella pyritään varmistamaan se, että käyttäjien palvelut eivät loppuisi, vaikka telelaitos lopettaisi palvelutarjontansa. Vaikka käyttäjällä olisi 10 §:n mukainen oikeus saada vastaavat telepalvelut muiltakin telelaitoksilta, palvelutarjonnan loppuminen voisi joksikin aikaa keskeyttää käyttäjien televiestintämahdollisuudet. Jotta keskeytys olisi mahdollisimman lyhyt, liikenneministeriön päätöksellä voitaisiin velvoittaa jokin telelaitos antamaan liittymä itselle käyttäjille, joiden palvelut ovat lakanneet. Pääsääntöisesti se olisi telelaitos, joka on luovuttanut televerkon telepalveluita tarjoavan telelaitoksen käyttöön. Jos kuitenkin tällainen televerkkoa ylläpitävä telelaitos ei itse harjoitaisi palvelutarjontaa verkossaan, se voisi olla muikin televerkoissa palveluita tarjoavista telelaitoksista. Käyttäjällä olisi aina

oikeus valita jokin muukin kuin liikenneministeriön päätöksen mukainen telelaitos.

Telelaitoksella, joka velvoitettaisiin antamaan liittymiä 30 §:n 1 momentin nojalla, olisi oikeus periä liittymien antamisesta maksu samoin kuin muiltakin käyttäjiltä.

Jotta palvelutarjonnan jatkuvuus turvataisiin, telelaitos ei voisi sulkea toiselle telelaitokselle luovuttamaansa liittymää tai estää kiinteiden yhteyksien käyttöä ilmoittamatta asiasta etukäteen liikenneministeriölle. Pykälään lisättäväksi ehdotetun 2 momentin mukaan ilmoitus olisi tehtävä viimeistään viikkoa ennen aiottua toimenpidettä.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Teletoiminta-asetukseen tehtäisiin ehdotuksen edellyttämät muutokset. Asetuksessa muun muassa säädettäisiin teletoimintalain muutettavaksi ehdotetun 7 §:n mukaisen teletoimintailmoituksen tekemismenettelystä sekä siirtymäsäännöksessä tarkoitetuista määräajoista.

Teletoimintalain muutettavaksi ehdotetun 10 a §:n 2 momentin vuoksi täydennettäisiin 20 §:n nojalla annettuja teknisiä rakennemääräyksiä erityisesti sen varmistamiseksi, että johtoverkkoja rakentavat telelaitokset varaavat verkkoon riittävän määrän kaapelikanavia ja ottavat luovutusvelvollisuuden huomioon radiomastoja rakentaessaan.

Telemaksujen yleisistä perusteista annettu liikenneministeriön päätös kumottaisiin, ja ministeriö antaisi tarvittaessa teletoimintalain 22 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetut määräykset. Pääsääntö olisi, että 10 a §:n mukaisen luovutuksen ehdot sovitaisiin kaupallisesti osapuolten kesken. Määräyksiä annettaisiin 22 §:n 3 momentin nojalla vain siinä tapauksessa, että osapuolet eivät sovi luovutuksen ehdoista keskenään. Ehdotetun 22 §:n 4 momentin 1 kohdan mukaisia määräyksiä annettaisiin vain silloin, kun hintakehityksen osoitetaan vääristyvän säännöksessä tarkoitulla tavalla. Jos avoimen verkkotarjonnan soveltamista vuokrajohtoihin koskeva neuvoston direktiivi (92/44/ETY) tulisi myös Suomea sitovaksi, direktiivin vuoksi liikenneministeriö joutuisi vahvistamaan telemaksujen julkisuutta ja kustannuslaskentaa koskevia määräyksiä ehdotetun 22 §:n 4 momentin 2 kohdan nojalla. Myös avoimen verkkotarjonnan soveltamisesta puhelintoi-
mintaan annettava direktiivi edellyttänee

vastaavien määräysten antamista.

Myös muita teletoimintalain nojalla annettuja liikenneministeriön ja Telehallintokeskuksen päätöksiä muutettaisiin erityisesti ilmoituksenvaraisten telelaitosten aseman järjestämiseksi. Muutettavia määräyksiä olisivat muun muassa teletoiminnan yhdysliikenteestä annettu liikenneministeriön päätös ja televerkkojen numeroinnista annettu liikenneministeriön päätös (888/90). Palveluita toisen telelaitoksen televerkossa tarjoavien telelaitosten oikeudet ja velvollisuudet järjestettäisiin kilpailua suosien soveltuvin osin samanlaisiksi kuin muidenkin telelaitosten. Teknisistä syistä harjoitettavan toiminnan laatu ja laajuus joudutaan kuitenkin ottamaan huomioon muun muassa yhdysliikennettä koskevilla määräyksillä ja numerohallinnossa.

3. Voimaantulo

Siirtymäsäännöksillä järjestettäisiin, että telelaitosten teletoiminta voi häiriöttä jatkua sen ajan, kun telelaitosten ehdotetun lain mukaisia toimituslupahakemuksia käsitellään. Tarkoituksena on siirtymäsäännöksen nojalla annettavalla asetuksella säätää, että siirtymäsäännöksessä tarkoitetut toimenpiteet on tehtävä noin kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan noin neljän kuukauden kuluttua sen antamisesta, viimeistään 1 päivänä kesäkuuta 1996.

4. Säättämisyjärjestys

Ehdotuksessa on otettu huomioon hallituksen esityksestä sähkömarkkinaiksi (HE 138/1994 vp) annetussa perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyt seikat.

Teletoimintalain muutettavaksi ehdotetun 10 a §:n nojalla televerkkoa ylläpitävän telelaitoksen on tarjottava liittymiä sekä vuokrattava tilaajayhteyksiä ja kiinteitä johtoja televerkostaan telelaitoksille, joilla ei ole oikeutta itse rakentaa televerkkoa. Säännöksellä rajoitettaisiin televerkon omistajan vapaata määräämisvaltaa siihen, kenelle se luovuttaa telepalveluiden tarjonnan edellyttämiä liittymiä ja yhteyksiä. Muutettavaksi ehdotettu 22 § koskee lisäksi niitä ehtoja, joilla tällaisen luovutuksen tulee tapahtua. Luovutusvelvollisella olisi oikeus saada luovutuksesta korvaus, joka on kohtuullisessa

suhteessa kustannuksiin. Korvaus sisältäisi liikevoiton, ja siitä voitaisiin sopia kaupallisesti. Liikenneministeriö voisi ehdotetun 22 §:n 3 momentin nojalla tarvittaessa antaa määräyksiä teletoiminnan kustannusten laskemisesta, maksujen tasapuolisuudesta ja hinnastojen julkisuudesta.

Ehdotetut säännökset eivät siirtäisi televerkon omistusta eivätkä pysyvää käyttöoikeutta toiselle ennalta yksilöidylle subjektille. Velvollisuus merkitsee siten omaisuuden käyttörajoitusta, jota tulee arvioida hallitusmuodon 12 §:n 1 momentin pohjalta.

Televerkon vuokraaminen telepalveluiden tarjoamiseksi on televerkon tavanomaisista ja järkevää käyttöä. Sitä osoittaa sekin, että telelaitokset harjoittavat vastaavaa toimintaa jo nykyisin, vaikka ehdotuksen mukaista säännöstä ei ole voimassa olevassa laissa. Televerkon omistajalle ei synny taloudellista menetystä, jos sen tulee korvausta vastaan vuokrata telepalveluiden tarjonnan edellyttämiä teleliittymiä sekä tilaajayhteyksiä ja muita yhteyksiä. Ehdotuksen mukaan oikeutettuja vaatimaan vuokratyhteyksiä teletoimintalain 10 a §:n nojalla olisivat vain ne telelaitokset, joilla itsellään ei olisi oikeutta vastaavan televerkon rakentamiseen. Jos luovutusvelvollisuutta ei olisi eikä luovutuksesta sovittaisi, nämä telelaitokset eivät voisi lainkaan tarjota telepalveluita käyttäjille.

Kilpailevien kiinteiden teleyhteyksien rakentaminen on yleensä mahdollista. Käytännössä Suomeenkin on rakennettu päällekkäisiä kaukoteleverkkoja, matkaviestinverkkoja ja paikallisverkkoja. Erityisesti paikallisen tilaajajohdon rakentaminen on usein taloudellisesti kannattamatonta. Radioteletoiminnassa kilpailevaa toimintaa rajoittaa radiotaajuuksien niukkuus, joskin taajuuksien käyttö on yleensä järjestettävissä niin, että niitä riittää yhtä useammalle telelaitokselle. Teknisistä syistä esimerkiksi radiotaajuuksia NMT-toimintaa varten ei kuitenkaan voitaisi enää mielekkäällä tavalla jakaa kilpailijoiden kesken.

Käyttäjän televiestinnän tarpeet voidaan tyydyttää käytännössä joko kiinteän televerkon tai matkaviestinverkon avulla. Kilpailutilanne vallitsee myös kiinteän televerkon palveluiden ja matkaviestinverkkojen palveluiden välillä. Televerkkoa ei siitäkään syystä voida pitää luonnollisena monopolina samalla tavoin kuin esimerkiksi sähkön jakeluverkkoa. Usein tilaajajohdon tai radioteitse

toteutetun tilaajayhteyden toimittanut telelaitos kuitenkin käytännössä hallitsee markkinoita siten, että edellytykset tehokkaalle kilpailulle puuttuvat, jos myös verkon omistajan kilpailijat eivät voi saada yhteyksien käyttöoikeuksia. Käyttäjän ja yhteiskunnan kokonaisedun kannalta on tärkeätä, että televerkkoa ylläpitävät telelaitokset eivät voi käyttää väärin asemaansa.

Voimassa olevan, tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä säädetyn teletoimintalain 10 §:n nojalla telelaitoksille on annettu velvollisuus tarjota käyttäjille liittymiä ja kiinteitä yhteyksiä. Oikeus sisältää myös oikeuden tarjota yhteyksiä edelleen käytettäväksi. Ehdotettu 10 a § ainoastaan laajentaisi niiden subjektien piiriä, joilla on oikeus saada telelaitokselta käyttöönsä televerkon kapasiteettia.

Lainsäädännössä on pidetty varsin laajalti mahdollisena rajoittaa tavallisella lailla omaisuuden vapaata käyttämistä. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen kannan mukaan tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä voidaan säätää laki, joka ei loukkaa omistajan

oikeutta omaisuutensa tavanomaiseen, kohtuulliseen ja järkevään käyttöön.

Ehdotukseen sisältyy valtiosääntöoikeudellisesti huomionarvoisia kohtia myös siltä osin kuin siinä on delegoitu liikenneministeriölle lainsäädäntövaltaa, erityisesti 22 §:n 3 ja 4 momentti. Niiden mukaan liikenneministeriö määrää tarvittaessa teletoiminnan kustannusten laskemisesta, maksujen tasapuolisuudesta, hinnastojen julkisuudesta sekä telemaksujen yleisistä perusteista. Ministeriön toimivalta on säännöksissä yksilöity ja rajoitettu lain tarkoituksen toteuttamisen kannalta välttämättömään laajuuteen. Erityisesti 22 §:n 3 momenttiin on otettu liikenneministeriön toimivaltaa rajoittava säännös siitä, että tarvittaessa vahvistettavien maksujen on sisällettävä myös kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle.

Edellä mainituilla perusteilla laki voidaan säätää tavallisen lain säätämisestä säädetyssä järjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

1.

Laki

teletoimintalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä helmikuuta 1987 annetun teletoimintalain (183/87) 1 §, 2 §:n 2 ja 5 kohta, 4 - 9 §, 10 a - 10 c §, joista 10 b § samalla siirretään 2 lukuun, 20 §:n 1 momentti, 22 §, 26 §:n 1 kohta, 26 a §:n 1 momentin 2 - 4 kohta ja 30 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1, 8 ja 22 § osittain muutettuina 3 päivänä elokuuta 1992 annetulla lailla (676/92), 4, 9, 10 a - 10 c §, 20 §:n 1 momentti, 26 §:n 1 kohta ja 26 a §:n 1 momentin 2 - 4 kohta mainituissa laissa, 5 § 16 päivänä heinäkuuta 1990 annetussa laissa (661/90) ja mainituissa 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa, 6 § osittain muutettuna 22 päivänä joulukuuta 1993 annetulla lailla (1380/93), sekä 7 § osittain muutettuna mainituilla 16 päivänä heinäkuuta 1990 ja 3 päivänä elokuuta 1992 annetuilla laeilla, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainituilla 16 päivänä heinäkuuta 1990 annetulla lailla, uusi 2 a kohta, 2 a lukuun uusi 10 d §, 23 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa, uusi 2 - 4 momentti sekä 30 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Teletoiminnassa noudatetaan, mitä tässä laissa säädetään. Televerkon osana olevista radiolaitteista on lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Tämä laki ei koske:

1) teletoiminnan harjoittamista omaa tarvetta varten;

2) radiolaitteiden käyttöä yleisradiolähetysoimintaan tai muuhun kuin yleiseen teletoimintaan;

3) telelaitokselta hankittujen telepalveluiden jälleenmyyntiä;

4) teletoimintaa pääasiallisesti muun televiestinnän kuin puheluiden välittämiseksi, siinä laajuudessa kuin liikenneministeriö erikseen päättää; eikä

5) lain soveltamisen kannalta merkitykseltään vähäistä teletoimintaa sen mukaan kuin liikenneministeriö erikseen päättää.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, siinä tarkoitettuun toimintaan sovelletaan 20 §:n säännöksiä. Mitä 20 §:ssä säädetään, sovelletaan myös puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen 2 momentin 1 kohdas-

sa tarkoitettua teletoimintaa varten olevien verkkojen ja yleisen televerkoston välisiin liitäntöihin sekä tapauksissa, joissa mainituksa kohdassa tarkoitettu teletoiminta aiheuttaa häiriötä yleisessä televerkostossa.

Yleisen televerkon osaksi tai yleisen televerkon liittymään liitettävästä televerkosta on lisäksi voimassa, mitä 10 c ja 10 d §:ssä säädetään.

2 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) *televerkolla* siirtojohtojen sekä muiden telelaitteiden ja -rakenteiden muodostama kokonaisuutta, jossa voidaan johtimia pitkin, radioteitse, optisesti tai muun sähkömagneettisen menetelmän avulla välittää puheluja ja muita viestejä;

2 a) *yleisellä televerkolla* televiestintää varten käytettävää kokonaisuutta, joka tekee mahdolliseksi viestien välityksen verkon liityntäpisteiden välillä joko johdinta pitkin, optisin keinoin tai muutoin sähkömagneettis-

ten aaltojen avulla ja jossa harjoitetaan yleistä teletoimintaa;

5) *telepäätelaitteella* laitetta, joka tietojen lähettämiseksi, käsittelemiseksi tai vastaanottamiseksi on tarkoitettu johtimella, radioteitse, optisesti tai muulla sähkömagneettisella tavalla liitettäväksi joko suoraan yleisen televerkon liityntäpisteeseen tai toimimaan yleisen televerkon yhteydessä kytkettynä suoraan tai epäsuorasti yleisen televerkon liityntäpisteeseen; sekä

4 §

Oikeus teletoiminnan harjoittamiseen

Yleistä teletoimintaa saavat harjoittaa sellaiset suomalaiset yhteisöt ja ulkomaisten elinkeinonharjoittajien Suomessa kaupparekisteriin merkityt sivuliikkeet, joille on myönnetty siihen 5 §:ssä tarkoitettu toimilupa tai jotka ovat tehneet siitä 7 §:ssä tarkoitettua ilmoituksen.

Yksinomaan ohjelmien lähetyksen ja jakelutoimintaan tarkoitettujen paikallisten televerkkojen rakentamiseen ja ylläpitoon ei tarvita tässä laissa tarkoitettua toimilupaa eikä ilmoitusta.

5 §

Toimilupa

Toimilupa tarvitaan yleisen televerkon rakentamiseen, jos televerkko on tarkoitettu pääasiallisesti puheluiden välittämiseen tai jos yleisessä teletoiminnassa muodostetaan yhteyksiä radiolaitteiden avulla.

Toimilupa on myönnettävä, jos on ilmeistä, että:

1) hakijalla on riittävät taloudelliset voimavarat huolehtia telelaitoksen velvollisuuksista;

2) hakija noudattaa teletoimintaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä; sekä

3) haetun teletoiminnan harjoittamista varten on käytettävissä radiotaajuuksia.

Toimiluvan myöntää valtioneuvosto.

6 §

Toimiluvan ehdot

Toimilupa myönnetään toistaiseksi tai

vähintään 10 vuoden määräajaksi.

Toimiluvassa määritellään telelaitoksen toimialue, ja siihen voidaan liittää teletoiminnan harjoittamista koskevia ehtoja tai rajoituksia.

Toimiluvan ehtoja ja rajoituksia voidaan muuttaa luvanhaltijan suostumuksella taikka, jos siihen on 3 §:n 1 momentissa mainittujen tavoitteiden kannalta erityinen peruste.

7 §

Teletoimintailmoitus

Toimilupaa ei tarvita teletoiminnan harjoittamiseen, jos:

1) teletoimintaa harjoitetaan muussa kuin 5 §:n 1 momentissa tarkoitettussa televerkossa;

2) teletoiminnan harjoittaja välittää televiestintää 5 §:n 1 momentissa tarkoitettussa televerkossa; taikka

3) teletoimintaa harjoitetaan ainoastaan rajoitetun käyttäjäryhmän tarvetta varten sen mukaan kuin liikenneministeriö määrää.

Sen, joka harjoittaa 1 momentissa tarkoitettua teletoimintaa, tulee tehdä siitä ilmoitus liikenneministeriölle. Ilmoituksen tehnyt yleisen teletoiminnan harjoittaja koskee soveltuvin osin, mitä telelaitoksesta säädetään ja määrätään.

Liikenneministeriö voi kieltää 1 momentissa tarkoitettua teletoiminnan harjoittamisen, jos on ilmeistä, että:

1) harjoitetun toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ilmoituksen tehnyt teletoiminnan harjoittaja ei täyttäisi 5 §:n 2 momentin mukaisia toimiluvan myöntämisen ehtoja; taikka

2) teletoiminnan harjoittaja rikkoo 22 §:n 1 tai 2 momentin säännöksiä.

8 §

Telelaitoksen velvollisuudet

Telelaitoksen tulee:

1) harjoittaa yleistä teletoimintaa;

2) toiminnan harjoittamista koskevia ehtoja ja rajoituksia noudattaen osaltaan huolehtia siitä, että käyttäjillä on olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisin ja tasapuolisin ehdoin riittävät, varmat ja turvalliset televiestintämahdollisuudet;

3) huolehtia osaltaan yhdysliikenteestä muiden telelaitosten kanssa;

4) varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa osallistumalla teletoiminnan valmussuunnitteluun ja valmistelemalla etukäteen poikkeusoloissa tapahtuvaa toimintaa sekä muin toimenpitein; sekä

5) tarjota Euroopan yhteisöjen säädöksissä edellytetyjä telepalveluita sen mukaan kuin liikenneministeriö määrää.

Jos 1 momentin 4 kohdasta aiheutuvat tehtävät edellyttävät toimenpiteitä, jotka selvästi poikkeavat tavanomaisena pidettävästä teletoiminnasta ja joista aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia, tällaiset kustannukset voidaan korvata valtion varoista, jollei toimenpiteen tilaaja suorita telelaitokselle siitä aiheutuvia kustannuksia.

Liikenneministeriö antaa tarkemmat määräykset telelaitosten yhdysliikenteestä ja siitä perittävien maksujen yleisistä perusteista. Määräysten tulee olla yhdysliikennettä harjoittavien telelaitosten kannalta kohtuulliset ja tasapuoliset.

9 §

Toimiluvan saaneen telelaitoksen velvollisuudet

Sen lisäksi, mitä 8 §:ssä säädetään, toimiluvan saaneen telelaitoksen tulee toimilupaan liitettyjen ehtojen ja rajoitusten mukaisesti:

1) ylläpitää ja kehittää televerkkoja toimialueellaan ja osana koko maan televerkkoon 3 §:n 1 momentin mukaisesti;

2) antaa vahvistettujen palvelutasovaatimusten rajoissa käyttäjille liittymiä televerkkoihinsa ja tarjota tässä laissa tarkoitettuja palveluita käyttäjille ja muille telelaitoksille;

3) osaltaan huolehtia televerkkonsa yhteenliittämisestä toisen telelaitoksen televerkkoon siten, että verkkoja voidaan käyttää televiestintään yleisessä televerkostossa; sekä

4) osallistua muutoinkin yleisten televerkkojen rakentamiseen ja ylläpitoon.

Liikenneministeriö vahvistaa tarvittaessa Euroopan yhteisöjen säädöksissä edellytetyt, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettut palvelutasovaatimukset.

10 a §

Telelaitosten keskinäiset oikeudet ja velvollisuudet

Edellä 10 §:n 1 momentissa säädetty oikeus saada telelaitokselta liittymiä, tilaajayhteyksiä ja kiinteitä yhteyksiä on myös toisella telelaitoksella, joka tarvitsee liittymää tai yhteyksiä harjoittaakseen yleistä teletoimintaa. Telelaitos ei kuitenkaan ole velvollinen vuokraamaan toiselle telelaitokselle yleisen teletoiminnan harjoittamista varten tilaajayhteyksiä eikä kiinteitä yhteyksiä, jos:

1) luovutusta pyytävällä telelaitoksella on itselläänkin oikeus tällaisten teleyhteyksien rakentamiseen ja ylläpitoon; taikka

2) teleyhteydet ovat tarpeen televerkkoa ylläpitävän telelaitoksen omien käyttäjien nykyistä ja kohtuullista tulevaa tarvetta varten.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, telelaitos on, jos rinnakkaisten kaapelikanavien tai radiomastojen rakentaminen ei ympäristönsuojellullisista tai kaavoitus- tai aluesuunnittelullisista syistä ole tarkoituksenmukaista, velvollinen vuokraamaan toiselle telelaitokselle:

1) yleisen teletoiminnan harjoittamista varten rakentamiensa kaapelikanavien vapaana olevan osan; sekä

2) yleiseen televerkostoon kuuluvien radiomastojen vapaana olevat antennipaikat.

Liikenneministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

Jos 1 momentin nojalla luovutusvelvollisia telelaitoksia on useampi kuin yksi eikä luovutuksesta voida sopia, liikenneministeriö määrää, minkä telelaitoksista tulee luovuttaa liittymät tai teleyhteydet.

10 b §

Telepäätelaitteiden maahantuonti, myynti ja kaupanpito

Yleiseen televerkkoon liitettäväksi tarkoitettua telepäätelaitetta ei saa tuoda maahan myyntitarkoituksessa eikä pitää kaupan, myydä tai muutenkaan luovuttaa toiselle, ennen kuin se on tyypipihväsytty tai sen on muutoin varmistettu täyttävän 20 §:n nojalla sille asetetut vaatimukset siten kuin 21 §:n 3 momentin nojalla määrätään.

Kaupan pidettävä telepäätelaitte on varustettava merkinnällä, joka osoittaa, onko

sen liittäminen yleiseen televerkkoon sallittu vai kielletty.

Telehallintokeskus voi erityisestä syystä määrätä, että telepäätelaitetta ei ole tarpeen merkitä 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Telehallintokeskus antaa muutoinkin tarkemat määräykset merkinnästä.

Telepäätelaitteen myyntihinta ei saa riippua siitä, hankkiiko ostaja telepäätelaitteen myyjältä myös teletoitintaan kuuluvia suoritteita.

2 a luku

Televerkon liittäminen yleiseen televerkostoon

10 c §

Teleurakointi

Yleisen televerkon osaksi tai yleisen televerkon liittymään liitettävän televerkon tulee täyttää 20 §:n nojalla televerkolle asetetut tekniset vaatimukset.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun televerkon rakentamis- ja ylläpitotyöstä vastaavalla henkilöllä tai yrityksellä (*teleurakoitsija*) tulee olla tähän valtuutus, jonka saamisen ehdoista ja menettelystä määrää Telehallintokeskus. Televerkon saa liittää yleiseen televerkostoon vain valtuutettu teleurakoitsija tai telelaitos. Vähäisten rakentamis- ja ylläpitotöiden tekeminen ei kuitenkaan edellytä valtuutusta sen mukaan kuin Telehallintokeskus määrää.

10 d §

Televerkon omistajan velvollisuudet

Televerkon omistaja on velvollinen pitämään verkkonsa 10 c §:n 1 momentissa tarkoitettujen määräysten mukaisena sekä säilyttämään ja ylläpitämään verkkokaaviota ja muita asiakirjoja sen mukaan kuin 20 §:n nojalla määrätään.

Telelaitoksella on oikeus irrottaa televerkko yleisestä televerkosta ja sulkea sen avulla toteutetut liittymät, jos televerkko aiheuttaa vaaraa tai häiriötä yleiselle teletoitinnalle tai sitä ei teletarkastusviranomaisen kehotuksesta huolimatta saateta 20 §:n nojalla annettujen teknisten määräysten mukaisesti.

20 §

Tekniset määräykset

Liikenneministeriö vahvistaa yleisiä televerkkoja, telepäätelaitteita ja muita telelaitteita koskevat tekniset määräykset sekä 10 c §:ssä tarkoitettujen televerkkojen yleiseen televerkostoon liittämistä koskevat määräykset.

22 §

Telemaksut

Jos toimiluvan saanut telelaitos harjoittaa 5 §:n 1 momentissa tarkoitettussa televerkossaan myös sellaista teletoitintaa, johon ei tarvita toimilupaa, sen muilta telelaitoksilta 10 a §:ssä tarkoitetuista suoritteista perimien maksujen tulee olla tasapuoliset ja kohtuullisissa suhteissa suoritteen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee telelaitoksen maksuja myös silloin, kun telelaitoksella on omistuksen vuoksi tai muulla perusteella määräämisvalta toisessa telelaitoksessa, jolle se luovuttaa 10 a §:n nojalla siinä tarkoitettuja suoritteita.

Liikenneministeriö vahvistaa tarvittaessa määräykset teletoitinnan kustannusten laskemisesta, maksujen tasapuolisuudesta ja hinnastojen julkisuudesta 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Määräysten perusteella määräytyvän maksun tulee kattaa suoritteen tuottamisesta aiheutuvien kustannusten ohella kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle.

Liikenneministeriö antaa tarvittaessa määräyksiä telemaksujen yleisistä perusteista ja kustannusten laskemisesta sekä maksujen julkisuudesta ja erittelystä, jos:

1) määräävässä markkina-asemassa olevan telelaitoksen hinnoittelun tai telemaksujen yleisen kehityksen vuoksi yleisen televerkon ylläpito tai kehittäminen 3 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla voi vaarantua; taikka

2) Euroopan yhteisöjen teletoitintaa koskevassa lainsäädännössä edellytetään tällaisia määräyksiä joistakin telemaksuista.

23 §

Tiedonsaantioikeus

Telelaitos tai telelaitosten yhteenliittymä on velvollinen liikenneministeriön kehotuksesta antamaan tälle kaikki 22 §:n 1 ja 2 momentin noudattamisen valvomiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

Liikenneministeriö voi velvoittaa toimiluvan saaneen telelaitoksen ilmoittamaan sellaiset liikkeen hankkimista, osake-enemmistön ostamista tai muuta toisen elinkeinonharjoittajan toimintaa koskevan määräämisvallan hankkimista koskevat sopimukset, jotka ovat tarpeen harkittaessa, onko telelaitoksella määräämisvalta toiseen telelaitokseen.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitetut tiedot ja asiakirjat on annettava Telehallintokeskukselle sen hoitaessa tämän lain mukaisia tehtäviään.

26 §

Luvaton teletoiminnan harjoittaminen

Joka harjoittaa teletoimintaa:

1) ilman tämän lain mukaan tarvittavaa toimilupaa tai tekemättä tämän lain mukaista teletoimintailmoitusta tai vastoin 7 §:n 3 momentin nojalla annettua kieltoa;

on tuomittava, jollei teosta ole muussa laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *luvattomasta teletoiminnan harjoittamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

26 a §

Teletoiminnasta annettujen säännösten rikkominen

Joka tahallaan

2) rikkoo telepäätelaitteiden maahan-tuontia, myyntiä ja kaupanpitoa koskevia 10 b §:n säännöksiä,

3) suorittaa 10 c §:n 2 momentissa tarkoitetun työn ilman säännöksessä tarkoitettua valtuutusta,

4) laiminlyö televerkon omistajalle 10 d §:ssä säädetty velvollisuudet, tai

on tuomittava, jollei teosta muussa lais-sa säädetä ankarampaa rangaistusta, *teletoi-minnasta annettujen säännösten rikkomisesta* sakkoon.

30 §

Toimenpiteet teletoiminnan lopettamisen johdosta

Jos telelaitoksen toimilupa peruutetaan, telelaitos muuten lopettaa toimintansa tai sen palvelutarjonta muuten lakkaa, liikennemi-nisteriö päättää niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä teletoiminnan ylläpitämiseksi ja siitä, mikä telelaitos on velvollinen luovuttamaan televerkostaan liittymän sellaisille käyttäjille, joiden palvelutarjonta on lakan-nut.

Telelaitos ei saa sulkea toiselle telelai-tokselle 10 a §:n 1 momentin nojalla luovut-tamaansa liittymää eikä estää kiinteän yhtey-den käyttöä maksuviivästyksen tai sopimus-rikkomuksen vuoksi ennen kuin aiotusta toi-menpiteestä on ilmoitettu liikenneministe-riölle. Ilmoitus on tehtävä viimeistään viik-koa ennen toimenpidettä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 5 §:n 1 momentin mukaiset luvat tele-toimintaan erillisverkossa lakkaavat olemasta voimassa.

Telelaitoksen, jolla on voimassa oleva toimilupa ja joka haluaa jatkaa tämän lain mukaan toimilupaa tai teletoimintailmoitusta edellyttävää toimintaa, tulee hakea 5 §:ssä tarkoitettua toimilupaa tai tehdä 7 §:ssä tar-koitettu teletoimintailmoitus asetuksella sää-dettävään määräpäivään mennessä. Määrä-päivään mennessä toimilupaa hakenut tai teletoimintailmoituksen tehnyt telelaitos saa jatkaa teletoimintaa aikaisemman toimilu-pansa mukaisin ehdoin ja rajoituksin, kunnes

toimilupa on myönnetty tai liikenneministeriö on saanut teletoimintailmoituksen.

Helsingissä 3 päivänä marraskuuta 1995

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Liikenneministeri *Tuula Linnainmaa*

Laki

teletoimintalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä helmikuuta 1987 annetun teletoimintalain (183/87) 1 §, 2 §:n 2 ja 5 kohta, 4 - 9 §, 10 a - c §, joista 10 b § samalla siirretään 2 lukuun, 20 §:n 1 momentti, 22 §, 26 §:n 1 kohta, 26 a §:n 1 momentin 2 - 4 kohta ja 30 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1, 8 ja 22 § osittain muutettuina 3 päivänä elokuuta 1992 annetulla lailla (676/92), 4, 9, 10 a - 10 c §, 20 §:n 1 momentti, 26 §:n 1 kohta, ja 26 a §:n 1 momentin 2 - 4 kohta mainitussa laissa, 5 § 16 päivänä heinäkuuta 1990 annetussa laissa (661/90) ja mainitussa 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa, 6 § osittain muutettuna 22 päivänä joulukuuta 1993 annetulla lailla (1380/93), sekä 7 § osittain muutettuna mainituilla 16 päivänä heinäkuuta 1990 ja 3 päivänä elokuuta 1992 annetuilla laeilla, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 16 päivänä heinäkuuta 1990 annetulla lailla, uusi 2 a kohta, 2 a lukuun uusi 10 d §, 23 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa, uusi 2 - 4 momentti sekä 30 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Soveltamisala

Teletoiminnassa on noudatettava, mitä tässä laissa säädetään. Televerkon osana olevien radiolaitteiden hallussapidosta ja käytöstä on lisäksi voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty.

Tämä laki ei koske:

1) teletoiminnan harjoittamista omaa tarvetta varten asianomaisen hallinnassa olevala yhtenäisellä alueella;

2) radiolaitteiden käyttöä yleisradiolähetysoimintaan tahi muuhun kuin yleiseen teletoimintaan, ellei niiden avulla ole muodostettu kiinteää yhteyttä;

3) puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen teletoimintaa; eikä

4) lain soveltamisen kannalta merkitykseltään vähäistä teletoimintaa sen mukaan kuin liikenneministeriö erikseen päättää.

Teletoiminnassa *noudatetaan*, mitä tässä laissa säädetään. Televerkon osana olevista radiolaitteista on lisäksi voimassa, mitä *niistä* erikseen *säädetään*.

Tämä laki ei koske:

1) teletoiminnan harjoittamista omaa tarvetta varten;

2) radiolaitteiden käyttöä yleisradiolähetysoimintaan tai muuhun kuin yleiseen teletoimintaan;

3) *telelaitokselta hankittujen telepalveluiden jälleenmyyntiä;*

4) *teletoimintaa pääasiallisesti muun televiestinnän kuin puheluiden välittämiseksi, siinä laajuudessa kuin liikenneministeriö erikseen päättää; eikä*

5) lain soveltamisen kannalta merkitykseltään vähäistä teletoimintaa sen mukaan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Sen estämättä, mitä 3 momentissa on säädetty, sovelletaan 20 §:n säännöksiä momentin 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitettuun toimintaan. Lain 20 §:ää sovelletaan myös kohdassa 3 tarkoitettua teletoimintaa varten olevien verkkojen ja yleisen televerkoston välisiin liitäntöihin sekä jos kohdassa 3 tarkoitettu teletoiminta aiheuttaa häiriötä yleisessä televerkostossa.

kuin liikenneministeriö erikseen päättää.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, siinä tarkoitettuun toimintaan sovelletaan 20 §:n säännöksiä. Mitä 20 §:ssä säädetään, sovelletaan myös puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua teletoimintaa varten olevien verkkojen ja yleisen televerkoston välisiin liitäntöihin sekä tapauksissa, joissa mainitussa kohdassa tarkoitettu teletoiminta aiheuttaa häiriötä yleisessä televerkostossa.

Yleisen televerkon osaksi tai yleisen televerkon liittymään liitettävästä televerkosta on lisäksi voimassa, mitä 10 c ja d §:ssä säädetään.

2 §

Määritelmää

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) *televerkolla* siirtojohtojen sekä muiden telelaitteiden ja -rakenteiden muodostama kokonaisuutta, jossa voidaan sähkömagneettisten aaltojen avulla välittää puheluja ja muita viestejä;

2) *televerkolla* siirtojohtojen sekä muiden telelaitteiden ja -rakenteiden muodostama kokonaisuutta, jossa voidaan johtimia pitkin, radioteitse, optisesti tai muun sähkömagneettisen menetelmän avulla välittää puheluja ja muita viestejä;

2 a) *yleisellä televerkolla* televiestintää varten käytettävää kokonaisuutta, joka tekee mahdolliseksi viestien välityksen verkon liityntäpisteiden välillä joko johdinta pitkin, optisin keinoin tai muutoin sähkömagneettisten aaltojen avulla ja jossa harjoitetaan yleistä teletoimintaa;

5) *telepäätelaitteella* televerkon liittymään kytkettävää laitetta tai sen osaa, joka mahdollistaa televiestinnän; sekä

5) *telepäätelaitteella* laitetta, joka tietojen lähettämiseksi, käsittelemiseksi tai vastaanottamiseksi on tarkoitettu johtimella, radioteitse, optisesti tai muulla sähkömagneettisella tavalla liitettäväksi joko suoraan yleisen televerkon liityntäpisteeseen tai toimimaan yleisen televerkon yhteydessä kytkettynä suoraan tai epäsuorasti yleisen televerkon liityntäpisteeseen; sekä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Yleinen teletoiminta

Yleistä teletoimintaa harjoittavat sellaiset suomalaiset yhteisöt ja ulkomaisten elinkeinonharjoittajien Suomessa kaupparekisteriin merkityt sivuliikkeet, joille valtioneuvosto on myöntänyt siihen toimiluvan.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, datasiirtotoimintaa saavat harjoittaa 1 §:n 2 momentissa tarkoitetut henkilöt, yhteisöt, virastot, laitokset tai säätiöt.

Oikeus teletoiminnan harjoittamiseen

Yleistä teletoimintaa saavat harjoittaa sellaiset suomalaiset yhteisöt ja ulkomaisten elinkeinonharjoittajien Suomessa kaupparekisteriin merkityt sivuliikkeet, joille on myönnetty siihen 5 §:ssä tarkoitettu toimilupa tai jotka ovat tehneet siitä 7 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen.

Yksinomaan ohjelmien lähetys- ja jakelutoimintaan tarkoitettujen paikallisten televerkkojen rakentamiseen ja ylläpitoon ei tarvita tässä laissa tarkoitettua toimilupaa eikä ilmoitusta.

5 §

Teletoiminta erillisverkossa ja datasiirtotoiminta

Liikenneministeriö voi myöntää Suomen kansalaiselle taikka suomalaiselle yhteisölle, laitokselle tai säätiölle luvan muun kuin yleisen teletoiminnan harjoittamiseen erillisverkossa. Luvan myöntämisessä on otettava huomioon kyseisen teletoiminnan vaikutus yleisen teletoiminnan harjoittamiseen. Lupa myönnetään määräajaksi, enintään 15 vuodeksi.

Kytkeästä yleistä datasiirtotoimintaa sekä datasiirtoa erillisverkossa saa harjoittaa henkilö, yhteisö, virasto, laitos tai säätiö taikka ulkomaisen elinkeinonharjoittajan Suomessa kaupparekisteriin merkitty sivuliike, joka on tehnyt siitä ilmoituksen liikenneministeriölle.

Liikenneministeriö voi kieltää 2 momentissa tarkoitetun toiminnan harjoittamisen, jos on ilmeistä, että yleisen datasiirtotoiminnan harjoittaja ei kykene säännölliseen datasiirtotoimintaan tai datasiirtotoiminnan harjoittaja ei noudata teletoimintalakia ja sen joilla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Tämän pykälän 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tehneeseen yleisen datasiirtotoiminnan harjoittajaan sovelletaan, mitä telelaitoksesta säädetään ja määrätään.

Toimilupa

Toimilupa tarvitaan yleisen televerkon rakentamiseen, jos televerkko on tarkoitettu pääasiallisesti puheluiden välittämiseen tai jos yleisessä teletoiminnassa muodostetaan yhteyksiä radiolaitteiden avulla.

Toimilupa on myönnettävä, jos on ilmeistä, että:

1) hakijalla on riittävät taloudelliset voimavarat huolehtia telelaitoksen velvollisuuksista;

2) hakija noudattaa teletoimintaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä; sekä

3) haetun teletoiminnan harjoittamista varten on käytettävissä radiotaajuuksia.

Toimiluvan myöntää valtioneuvosto.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Poikkeukset luvanvaraisuudesta

Toimilupaa ei tarvita yksinomaan ohjelmien lähetys- ja jakelutoimintaan tarkoitettujen paikallisten verkkojen rakentamiseen ja ylläpitoon.

Toimiluvan ehdot

Toimilupa myönnetään toistaiseksi tai vähintään 10 vuoden määräajaksi.

Toimiluvassa määritellään telelaitoksen toimialue, ja siihen voidaan liittää teletoiminnan harjoittamista koskevia ehtoja tai rajoituksia.

Toimiluvan ehtoja ja rajoituksia voidaan muuttaa luvanhaltijan suostumuksella taikka, jos siihen on 3 §:n 1 momentissa mainittujen tavoitteiden kannalta erityinen peruste.

7 §

Toimiluvan ehdot

Telelaitokselle myönnetään 4 §:ssä tarkoitettu toimilupa toistaiseksi.

Toimiluvassa määritellään telelaitoksen toimialue sekä teletoiminnalle asetetut rajoitukset.

Toimiluvassa asetettuja määräyksiä ja ehtoja voidaan muuttaa luvanhaltijan suostumuksella ja muutoinkin, milloin siihen on 3 §:n 1 momentissa mainittujen tavoitteiden kannalta erityinen peruste.

Teletoimintailmoitus

Toimilupaa ei tarvita teletoiminnan harjoittamiseen, jos:

1) *teletoimintaa harjoitetaan muussa kuin 5 §:n 1 momentissa tarkoitettussa televerkossa;*

2) *teletoiminnan harjoittaja välittää televiestintää 5 §:n 1 momentissa tarkoitettussa televerkossa; taikka*

3) *teletoimintaa harjoitetaan ainoastaan rajoitetun käyttäjäryhmän tarvetta varten sen mukaan kuin liikenneministeriö määrää.*

Sen, joka harjoittaa 1 momentissa tarkoitettua teletoimintaa, tulee tehdä siitä ilmoitus liikenneministeriölle. Ilmoituksen tehnyt yleisen teletoiminnan harjoittajaa koskee soveltuvin osin, mitä telelaitoksesta säädetään ja määrätään.

Liikenneministeriö voi kieltää 1 momentissa tarkoitettua teletoiminnan harjoittamisen, jos on ilmeistä, että:

1) *harjoitetun toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ilmoituksen tehnyt teletoiminnan harjoittaja ei täyttäisi 5 §:n 2 momentin mukaisia toimiluvan myöntämisen ehtoja; taikka*

2) *teletoiminnan harjoittaja rikkoo 22 §:n 1 tai 2 momentin säännöksiä.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Telelaitoksen yleiset velvollisuudet

Telelaitoksen on ylläpidettävä ja kehitettävä teletoimintaa toimialueellaan ja osana koko maan televerkostoa 3 §:n 1 momentin mukaisesti. Telelaitoksen on osaltaan huolehdittava siitä, että käyttäjillä on olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisin ja tasapuolisin ehdoin riittävät, varmat ja turvalliset televiestintämahdollisuudet.

Telelaitos on velvollinen osaltaan huolehtimaan televerkkonsa yhteenliittämisestä toisen telelaitoksen televerkkoon siten, että verkkoja voidaan käyttää liikenteeseen yleisessä televerkostossa.

Liikenneministeriö määrää ne siirtoyhteydet, joilla telelaitos saa harjoittaa teletoimintaa ja yhdysliikennettä toisen telelaitoksen kanssa.

Telelaitoksen velvollisuudet

Telelaitoksen tulee:

- 1) harjoittaa yleistä teletoimintaa;
- 2) toiminnan harjoittamista koskevia ehtoja ja rajoituksia noudattaen osaltaan huolehtia siitä, että käyttäjillä on olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisin ja tasapuolisin ehdoin riittävät, varmat ja turvalliset televiestintämahdollisuudet;
- 3) huolehtia osaltaan yhdysliikenteestä muiden telelaitosten kanssa;
- 4) varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa osallistumalla teletoiminnan valmiussuunnitteluun ja valmistelemalla etukäteen poikkeusoloissa tapahtuvaa toimintaa sekä muihin toimenpitein; sekä
- 5) tarjota Euroopan yhteisöjen säädöksissä edellytetyt telepalveluita sen mukaan kuin liikenneministeriö määrää.

Jos 1 momentin 4 kohdasta aiheutuvat tehtävät edellyttävät toimenpiteitä, jotka selvästi poikkeavat tavanomaisena pidettävästä teletoiminnasta ja joista aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia, tällaiset kustannukset voidaan korvata valtion varoista, jollei toimenpiteen tilaaja suorita telelaitokselle siitä aiheutuvia kustannuksia.

Liikenneministeriö antaa tarkemmat määräykset telelaitosten yhdysliikenteestä ja siitä perittävien maksujen yleisistä perusteista. Määräysten tulee olla yhdysliikennettä harjoittavien telelaitosten kannalta kohtuulliset ja tasapuoliset.

9 §

Telelaitosten tehtävät

Telelaitoksen tulee toimialueellaan ja toimiluvassa mainituin rajoituksin sekä 8 §:n 3 momentissa tarkoitettuun siirtoyhteyksiin:

- 1) harjoittaa teletoimintaa ja antaa vahvistettujen palvelutasovaatimusten puitteissa käyttäjille liittymiä televerkkoihinsa;
- 2) huolehtia osaltaan yhdysliikenteestä muiden telelaitosten kanssa sekä osallistua muutoinen yleisten televerkkojen rakentamiseen ja ylläpitoon; sekä

Toimiluvan saaneen telelaitoksen velvollisuudet

Sen lisäksi, mitä 8 §:ssä säädetään, toimiluvan saaneen telelaitoksen tulee toimiluvastaan liitettyjen ehtojen ja rajoitusten mukaisesti:

- 1) ylläpitää ja kehittää televerkkoja toimialueellaan ja osana koko maan televerkostoa 3 §:n 1 momentin mukaisesti;
- 2) antaa vahvistettujen palvelutasovaatimusten rajoissa käyttäjille liittymiä televerkkoihinsa ja tarjota tässä laissa tarkoitettuja

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3) varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa osallistumalla teletoiminnan valmistussuunnitteluun, valmistelemalla etukäteen poikkeusoloissa tapahtuvaa toimintaa sekä muin toimenpitein.

Milloin 1 momentin 3 kohdasta aiheutuvat tehtävät edellyttävät toimenpiteitä, jotka selvästi poikkeavat tavanomaisena pidettävästä teletoiminnasta ja joista aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia, voidaan tällaiset kustannukset korvata valtion varoista, jollei toimenpiteen tilaaja suorita telelaitokselle siitä aiheutuvia kustannuksia.

palveluita käyttäjille ja muille telelaitoksille; 3) osaltaan huolehtia televerkkonsa yhteenliittämisestä toisen telelaitoksen televerkkoon siten, että verkkoja voidaan käyttää televiestintään yleisessä televerkostossa; sekä

4) osallistua muutoinkin yleisten televerkkojen rakentamiseen ja ylläpitoon.

Liikenneministeriö vahvistaa tarvittaessa Euroopan yhteisöjen säädöksissä edellytetyt, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut palvelutasovaatimukset.

10 a §

*Telepäätelaitteiden maahantuonti, myynti ja kaupanpito**Telelaitosten keskinäiset oikeudet ja velvollisuudet*

Yleiseen televerkkoon liitettäväksi tarkoitettua telepäätelaitetta ei saa tuoda maahan myyntitarkoituksessa eikä pitää kaupan, myydä tai muutenkaan luovuttaa toiselle ennen kuin se on tyyppihyväksytty tai sen on muutoin varmistettu täyttävän 20 §:n nojalla sille asetetut vaatimukset siten kuin 21 §:n 3 momentin mukaan määrätään.

Kaupan pidettävä telepäätelaitte on varustettava merkinnällä, joka osoittaa, onko sen liittäminen yleiseen televerkkoon sallittu vai kielletty.

Telehallintokeskus voi erityisestä syystä määrätä, että telepäätelaitetta ei ole tarpeen merkitä 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Telehallintokeskus antaa muutoinkin tarkemmat määräykset merkinnästä.

Edellä 10 §:n 1 momentissa säädetty oikeus saada telelaitokselta liittymiä, tilaajayhteyksiä ja kiinteitä yhteyksiä on myös toisella telelaitoksella, joka tarvitsee liittymää tai yhteyksiä harjoittaakseen yleistä teletoimintaa. Telelaitos ei kuitenkaan ole velvollinen vuokraamaan toiselle telelaitokselle yleisen teletoiminnan harjoittamista varten tilaajayhteyksiä eikä kiinteitä yhteyksiä, jos:

1) luovutusta pyytävällä telelaitoksella on itselläänkin oikeus tällaisten teleyhteyksien rakentamiseen ja ylläpitoon; taikka

2) teleyhteydet ovat tarpeen televerkkoon ylläpitävän telelaitoksen omien käyttäjien nykyistä ja kohtuullista tulevaa tarvetta varten.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, telelaitos on, jos rinnakkaisten kaapelikanavien tai radiomastojen rakentaminen ei ympäristönsuojelullisista tai kaavoitus- tai aluesuunnittelullisista syistä ole tarkoituksenmukaista, velvollinen vuokraamaan toiselle telelaitokselle:

1) yleisen teletoiminnan harjoittamiseksi rakentamiensa kaapelikanavien vapaana olevan osan; sekä

2) yleiseen televerkostoon kuuluvien radiomastojen vapaana olevat antennipaikat.

Liikenneministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

Jos 1 momentin nojalla luovutusvelvolli-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

sia telelaitoksia on useampi kuin yksi eikä luovutuksesta voida sopia, liikenneministeriö määrää, minkä telelaitoksista tulee luovuttaa liittymät tai teleyhteydet.

10 b §

Teleurakointi

Yleisen televerkon osaksi tai yleisen televerkon liittymään liitettävän televerkon tulee täyttää 20 §:n nojalla televerkolle asetetut tekniset vaatimukset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun televerkon rakentamis- ja ylläpitotyöstä vastaavalla henkilöllä tai yrityksellä (*teleurakoitsija*) tulee olla tähän valtuutus, jonka saamisen ehtoista ja menettelystä määrää Telehallintokeskus. Televerkon saa liittää yleiseen televerkostoon vain valtuutettu teleurakoitsija tai telelaitos.

Telepäätelaitteiden maahantuonti, myynti ja kaupanpito

Yleiseen televerkkoon liitettäväksi tarkoitettua telepäätelaitetta ei saa tuoda maahan myyntitarkoituksessa eikä pitää kaupan, myydä tai muutenkaan luovuttaa toiselle, ennen kuin se on tyyppihyväksytty tai sen on muutoin varmistettu täyttävän 20 §:n nojalla sille asetetut vaatimukset siten kuin 21 §:n 3 momentin nojalla määrätään.

Kaupan pidettävä telepäätelaitte on varustettava merkinnällä, joka osoittaa, onko sen liittäminen yleiseen televerkkoon sallittu vai kielletty.

Telehallintokeskus voi erityisestä syystä määrätä, että telepäätelaitetta ei ole tarpeen merkitä 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Telehallintokeskus antaa muutoinkin tarkemmat määräykset merkinnästä.

Telepäätelaitteen myyntihinta ei saa riippua siitä, hankkiiko ostaja telepäätelaitteen myyjältä myös teletoitintaan kuuluvia suoritteita.

2 a luku**Televerkon liittäminen televerkostoon**

10 c §

Televerkon omistajan velvollisuudet

Televerkon omistaja on velvollinen pitämään verkkonsa 10 b §:n 1 momentissa tarkoitettujen määräysten mukaisena sekä säilyttämään ja ylläpitämään verkkokaaviota ja muita asiakirjoja sen mukaan kuin 20 §:n nojalla määrätään.

Telelaitoksella on oikeus irrottaa televerkko yleisestä televerkosta ja sulkea sen avulla toteutetut liittymät, jos televerkko aiheuttaa vaaraa tai häiriötä yleiselle teletoitinnalle tai sitä ei teletarkastusviranomaisen kehotuksesta huolimatta saateta 20 §:n nojal-

Teleurakointi

Yleisen televerkon osaksi tai yleisen televerkon liittymään liitettävän televerkon tulee täyttää 20 §:n nojalla televerkolle asetetut tekniset vaatimukset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun televerkon rakentamis- ja ylläpitotyöstä vastaavalla henkilöllä tai yrityksellä (*teleurakoitsija*) tulee olla tähän valtuutus, jonka saamisen ehtoista ja menettelystä määrää Telehallintokeskus. Televerkon saa liittää yleiseen televerkostoon vain valtuutettu teleurakoitsija tai telelaitos. *Vähäisten rakentamis- ja ylläpito-*

Voimassa oleva laki

la annettujen teknisten määräysten mukaisesti.

Ehdotus

töiden tekeminen ei kuitenkaan edellytä valtuutusta sen mukaan kuin Telehallintokeskus määrää.

10 d §

Televerkon omistajan velvollisuudet

Televerkon omistaja on velvollinen pitämään verkkonsa 10 c §:n 1 momentissa tarkoitettujen määräysten mukaisena sekä säilyttämään ja ylläpitämään verkkokaaviota ja muita asiakirjoja sen mukaan kuin 20 §:n nojalla määrätään.

Telelaitoksella on oikeus irrottaa televerkko yleisestä televerkosta ja sulkea sen avulla toteutetut liittymät, jos televerkko aiheuttaa vaaraa tai häiriötä yleiselle teletoinnalle tai sitä ei teletarkastusviranomaisen kehotuksesta huolimatta saateta 20 §:n nojalla annettujen teknisten määräysten mukaisesti.

20 §

Tekniset määräykset

Liikenneministeriö vahvistaa yleisiä televerkkoja, telepäätelaitteita ja muita telelaitteita koskevat tekniset määräykset sekä 10 b §:ssä tarkoitettujen televerkkojen yleiseen televerkostoon liittämistä koskevat määräykset.

Liikenneministeriö vahvistaa yleisiä televerkkoja, telepäätelaitteita ja muita telelaitteita koskevat tekniset määräykset sekä 10 c §:ssä tarkoitettujen televerkkojen yleiseen televerkostoon liittämistä koskevat määräykset.

22 §

Telemaksut

Telelaitoksen käyttäjiltään perimien ja telelaitosten keskinäisten maksujen tulee olla tasapuolisia ja kohtuullisessa suhteessa suoritteesta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Liikenneministeriö vahvistaa määräykset telemaksujen yleisistä perusteista sekä maksujen julkisuudesta ja erittelystä.

Posti- ja telelaitoksen perimistä telemak-

Jos toimiluvan saanut telelaitos harjoittaa 5 §:n 1 momentissa tarkoitettussa televerkossaan myös sellaista teletointa, johon ei tarvita toimilupaa, sen muilta telelaitoksilta 10 a §:ssä tarkoitetuista suoritteista perimien maksujen tulee olla tasapuoliset ja kohtuullisessa suhteessa suoritteiden tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee telelaitoksen maksuja myös silloin, kun tele-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

suista on lisäksi säädetty erikseen.

laitoksella on omistuksen vuoksi tai muulla perusteella määräämisvalta toisessa telelaitoksessa, jolle se luovuttaa 10 a §:n nojalla siinä tarkoitettuja suoritteita.

Liikenneministeriö vahvistaa tarvittaessa määräykset teletoiminnan kustannusten laskemisesta, maksujen tasapuolisuudesta ja hinnastojen julkisuudesta 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Määräysten perusteella määräytyvän maksun tulee kattaa suoritteen tuottamisesta aiheutuvien kustannusten ohella kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle.

Liikenneministeriö antaa tarvittaessa määräyksiä telemaksujen yleisistä perusteista ja kustannusten laskemisesta sekä maksujen julkisuudesta ja erittelystä, jos:

1) määräävässä markkina-asemassa olevan telelaitoksen hinnoittelun tai telemaksujen yleisen kehityksen vuoksi yleisen televerkoston ylläpito tai kehittäminen 3 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla voi vaarantua; taikka

2) Euroopan yhteisöjen teletoimintaa koskevassa lainsäädännössä edellytetään määräyksiä joistakin telemaksuista.

23 §

Tiedonsaantioikeus

Telelaitos tai telelaitosten yhteenliittymä on velvollinen liikenneministeriön kehotuksesta antamaan tälle kaikki 22 §:n 1 ja 2 momentin noudattamisen valvomiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

Liikenneministeriö voi velvoittaa toimiluvan saaneen telelaitoksen ilmoittamaan sellaiset liikkeen hankkimista, osake-enemmistön ostamista tai muuta toisen elinkeinonharjoittajan toimintaa koskevan määräämisvalan hankkimista koskevat sopimukset, jotka ovat tarpeen harkittaessa, onko telelaitoksella määräämisvalta toiseen telelaitokseen.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettut tiedot ja asiakirjat on annettava Telehallintokeskukselle sen hoitaessa tämän lain mukaisia tehtäviään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

Luvaton teletoiminnan harjoittaminen

Joka harjoittaa teletoimintaa:

1) ilman tämän lain mukaan tarvittavaa toimilupaa;

1) ilman tämän lain mukaan tarvittavaa toimilupaa tai tekemättä tämän lain mukaista teletoimintailmoitusta tai vastoin 7 §:n 3 momentin nojalla annettua kieltoa;

on tuomittava, jollei teosta ole muussa laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, luvattomasta teletoiminnan harjoittamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

26 a §

Teletoiminnasta annettujen säännösten rikkominen

Joka tahallaan:

2) rikkoo telepäätelaitteiden maahan-
tuontia, myyntiä ja kaupanpitoa koskevia 10
a §:n säännöksiä,3) suorittaa 10 b §:n 2 momentissa tar-
koitetun työn ilman säännöksessä tarkoitet-
tua valtuutusta,4) laiminlyö televerkon omistajalle 10 c
§:ssä säädetty velvollisuudet, tai2) rikkoo telepäätelaitteiden maahan-
tuontia, myyntiä ja kaupanpitoa koskevia 10
b §:n säännöksiä,3) suorittaa 10 c §:n 2 momentissa tar-
koitetun työn ilman säännöksessä tarkoitet-
tua valtuutusta,4) laiminlyö televerkon omistajalle 10 d
§:ssä säädetty velvollisuudet, tai

on tuomittava, jollei teosta muussa lais-
sa säädetä ankarampaa rangaistusta, *teletoi-
minnasta annettujen säännösten rikkomisesta*
sakkoon.

30 §

*Toimenpiteet teletoiminnan lopettamisen
johdosta*

Jos telelaitoksen toimilupa peruutetaan
tai telelaitos muuten lopettaa toimintansa,
valtionneuvoston on päätettävä niistä toimen-
piteistä, joihin on ryhdyttävä teletoiminnan
ylläpitämiseksi.

Jos telelaitoksen toimilupa peruutetaan,
telelaitos muuten lopettaa toimintansa tai sen
palvelutarjonta muuten lakkaa, liikennemi-
nisteriö päättää niistä toimenpiteistä, joihin
on ryhdyttävä teletoiminnan ylläpitämiseksi
ja siitä, mikä telelaitos on velvollinen luo-
vuttamaan televerkostaan liittymän sellaisille

Voimassa oleva laki

Ehdotus

käyttäjille, joiden palvelutarjonta on lakanut.

Telelaitos ei saa sulkea toiselle telelaitokselle 10 a §:n 1 momentin nojalla luovutamaansa liittymää eikä estää kiinteän yhteyden käyttöä maksuviivästyksen tai sopimusrikkomuksen vuoksi ennen kuin aiotusta toimenpiteestä on ilmoitettu liikenneministeriölle. Ilmoitus on tehtävä viimeistään viikkoa ennen toimenpidettä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 5 §:n 1 momentin mukaiset luvat teletoimintaan erillisverkossa lakkaavat olemasta voimassa.

Telelaitoksen, jolla on voimassa oleva toimilupa ja joka haluaa jatkaa tämän lain mukaan toimilupaa tai teletoimintailmoitusta edellyttävää toimintaa, tulee hakea 5 §:ssä tarkoitettua toimilupaa tai tehdä 7 §:ssä tarkoitettu teletoimintailmoitus asetuksella säädettävään määräpäivään mennessä. Määräpäivään mennessä toimilupaa hakenut tai teletoimintailmoituksen tehnyt telelaitos saa jatkaa teletoimintaa aikaisemman toimilupansa mukaisin ehdoin ja rajoituksin, kunnes toimilupa on myönnetty tai liikenneministeriö saanut teletoimintailmoituksen.
